ปีที่ 4 ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน 2568
Vol. 4 No. 1 January - June 2025
ISSN : 3057-1138 (Online)

JLCS

วารสาร

ภาษาและวัฒนธรรมศึกษา

Journal of Language and Culture Studies

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เกี่ยวกับวารสาร

เลขมาตรฐานสากล:

ISSN 3057-1138 (Online)

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร:

วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษามีนโยบายรับตีพิมพ์บทความคุณภาพสูงในด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดีศึกษา วรรณกรรมศึกษา การเรียนการสอนภาษา วัฒนธรรมศึกษา การแปล การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมศึกษา และพระพุทธศาสนา โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือคณาจารย์ นิสิตนักศึกษา และนักวิจัยทั้งในและนอกสถาบัน

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร:

วารสารรับตีพิมพ์บทความวิชาการ บทความวิจัย และบทวิจารณ์หนังสือ

-บทความวิชาการ คือ บทความที่นำเสนอบทวิเคราะห์ วิจารณ์ รวมถึงการรวบรวมความรู้ ระบุถึงภูมิหลัง วัตถุประสงค์ และแนวทางการแก้ปัญหาที่บ่งชี้ถึงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิเคราะห์ บทความจะต้องนำเสนอทฤษฎีที่มีอยู่หรือทฤษฎีใหม่ที่อ้างอิงความเห็นจากนักวิชาการที่มีความน่าเชื่อถือ มีความเป็นกลาง และมีส่วนช่วยในการพัฒนาความรู้ทางด้านภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดีศึกษา วรรณกรรมศึกษา การเรียนการสอนภาษา วัฒนธรรมศึกษา การแปล การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมศึกษา และพระพุทธศาสนา จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิชาการต้องไม่เกิน 8,000 คำ

-บทความวิจัย คือ บทความที่นำเสนองานวิจัยที่แสดงถึงความคิดริเริ่มและเกี่ยวข้องกับภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดีศึกษา วรรณกรรมศึกษา การเรียนการสอนภาษา วัฒนธรรมศึกษา การแปล การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมศึกษา และพระพุทธศาสนา บทความวิจัยต้องมีเนื้อหาที่ชัดเจน กระชับ มีความแปลกใหม่ มีโครงสร้างที่ดี รวมถึงการอภิปรายผลงานวิจัยโดยสรุป จำนวนคำเฉลี่ยในบทความวิจัย ไม่เกิน 8,000 คำ

-บทวิจารณ์หนังสือ คือ การเขียนเล่าเรื่องและแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหนังสือเล่มใดเล่มหนึ่งโดยเจตนาจะแนะนำหนังสือเล่มนั้นให้ผู้อ่านรู้จัก โดยให้รายละเอียดทางบรรณานุกรมของหนังสืออย่างสมบูรณ์ รวมถึงประเภทของหนังสือ ให้ขอบเขตเนื้อหา คุณลักษณะพิเศษหรือข้อเด่นของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ ดรรชนี มีการประเมินคุณค่า แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลว่ามีค่าควรอ่านหรือควรจัดหา เหมาะกับผู้อ่านกลุ่มใด มีการเปรียบเทียบกับหนังสือเล่มอื่นในประเภทเดียวกัน ผู้วิจารณ์ควรมีความรู้ในสาขาที่วิจารณ์ ควรระบุชื่อหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับผู้วิจารณ์ เพื่อใช้พิจารณาความน่าเชื่อถือของบทวิจารณ์

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 2 ฉบับ:

ฉบับที่ 1 มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 กรกฎาคม - ธันวาคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ:

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จำนวนไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ โดยการพิจารณาบทความจะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อหรือข้อมูลของผู้เขียนบทความ และผู้เขียนบทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ (Double – Blind Peer Review)

การใช้ภาษา:

วารสารเปิดรับบทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยมุ่งเน้นให้บทความมีการใช้ภาษาที่ให้ความหมายที่ชัดเจนและมีความกระชับรัดกุม

ค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์:

วารสารมีนโยบายในการเรียกเก็บค่าธรรมเนียมการตีพิมพ์ หลังจาก accepted (ยอมรับการตีพิมพ์แล้วเท่านั้น เก็บเพียงครั้งเดียว) ทั้งนี้ทางวารสารจะดำเนินการออกใบเสร็จรับเงินกับทางมหาลัยให้แก่ผู้ส่งบทความทุกบทความ โดยมีอัตราค่าธรรมเนียมดังนี้

-บทความวิชาการหรือบทวิจารณ์หนังสือ จำนวน 3,000 บาท (สามพันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

-บทความวิจัย จำนวน 4,000 บาท (สี่พันบาทถ้วน) ต่อ 1 บทความ

กรุณาชำระค่าธรรมเนียม หลังจากได้รับอีเมลให้ชำระเงินจากวารสารแล้วเท่านั้น วารสารจะไม่คืนค่าธรรมเนียมให้ทุกกรณี

นโยบายการเข้าถึงบทความอย่างเสรี:

วารสารนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สามารถเข้าถึงบทความทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องอันได้แก่ ภาษา ภาษาศาสตร์ วรรณคดีศึกษา วรรณกรรมศึกษา การเรียนการสอนภาษา วัฒนธรรมศึกษา การแปล การสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม พหุวัฒนธรรมศึกษา และพระพุทธศาสนา และเผยแพร่งานวิจัยแก่ผู้ชมในวงกว้าง ผู้สนใจทั่วไปสามารถเข้าถึงได้แบบเปิด ซึ่งหมายความว่าบทความที่ตีพิมพ์ทั้งหมดสามารถเปิดออนไลน์สำหรับทุกคนจากทุกที่ในโลกโดยไม่มีค่าใช้จ่าย

ความเป็นเจ้าของและการจัดการ:

หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เป็นเจ้าของวารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา วารสารได้รับการสนับสนุนบางส่วนจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย กระบวนการและการกำกับดูแลของวารสารสามารถทำได้ผ่านแหล่งเงินทุนที่หลากหลาย การสนับสนุนทางการเงินทั้งหมดทำให้วารสารสามารถรักษามาตรฐานการตีพิมพ์ในระดับสูง โดยผ่านกระบวนการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้มงวด

ผู้จัดพิมพ์:

วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา เป็นวารสาร Peer-Reviewed อย่างเป็นทางการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ:

พระมหาภราดร ภูริสุสโร, ดร. คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย
pharadon.suw@mcu.ac.th

ผู้ช่วยบรรณาธิการ:

ผศ. ดร.เชน นคร คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย
chennakorn2556@gmail.com

กองบรรณาธิการ:

รศ. ดร.ชลอ รอดลอย คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกริก ประเทศไทย
joe.arunee@gmail.com

รศ. ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย
kietsn@hotmail.com

รศ. ดร.ประเสริฐ รุนรา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย
runra.prasirt@gmail.com

รศ. ดร.อัครพนท์ เนื้อไม้หอม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประเทศไทย
akkarapon.nm@bru.ac.th

ผศ. ดร.บุญเลิศ วิวรรณ์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย
boonlert.w@ku.th

ผศ. ดร.วุธยา สืบเทพ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ประเทศไทย
vuthaya30@gmail.com

ผศ. ดร.รุ่งอรุณ โรจน์รัตนาดำรง ไชยศรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประเทศไทย
rungarun@g.swu.ac.th

ผศ. ดร.รัชดา ลาภใหญ่ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยรังสิต ประเทศไทย
ratchada.l@rsu.ac.th

ผศ. ดร.สมหวัง อินทร์ไชย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ประเทศไทย
thaicru1@hotmail.com

ผศ. ดร.ชญานนท์ กุณฑลบุตร คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ประเทศไทย
chayanon.k@rmutp.ac.th

ผศ. ดร.อรสิริ วิมลธรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเทศไทย
onsiri1977@gmail.com

หัวหน้ากองจัดการวารสาร:

พระกิตติพงศ์ ฐานรตโน คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

กองจัดการวารสาร:

ดร.กิตติชัย สันทาลุนัย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประเทศไทย

สำนักงาน:
สำนักงานวารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา
อาคารเรียนรวม ชั้น 3 โซน เอ คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
โทร : +66 9 0930 3517
อีเมล : jlcs@mcu.ac.th

ABOUT THE JOURNAL

International Standard Serial Number:

ISSN 3057-1138 (Online)

Objectives and Scope of the Journal:

The journal aims to provide a platform for researchers, scientists, and academicians to share knowledge and ideas in the form of high-quality articles in the form of original research or reviews covering the fields of Humanities and social sciences and related disciplines, including Language Studies, Linguistics, Literary Studies, Literature Studies, Language Teaching, Cultural Studies, Translation Studies, Intercultural Communication, Multicultural Studies, and Buddhism.

Types of Works Published in the Journal:

The journal accepts research articles, academic articles, and book reviews.

-Academic articles are articles that present analysis, criticism, and the collection of knowledge. Indicate the background, objectives, and approach to the solution that indicate the relevant theories in the analysis. The article must present an existing theory, or a new theory based on the opinion of a credible scholar. It is neutral and contributes to the development of knowledge in language, linguistics, literature studies, literature studies, and literary studies, Language Teaching, Cultural Studies, Translation Communication between cultures, multicultural studies, and Buddhism. The average number of words in an academic article must not exceed 8,000 words.

- Research articles are articles that presents research that shows originality and is related to language, linguistics, literature studies, literature studies, literature studies, literature studies, and literature studies, Language Teaching, Cultural Studies, Translation Communication between cultures, multicultural studies, and Buddhism. Research articles must have clear content. Concise and novel There is a good structure, including a summary discussion of research results. The average number of words in a research article is not more than 8,000 words.

- Book reviews is the writing of a story and comment on a particular book with the intention of introducing the book to the reader. It provides complete bibliographic details of the book, including the type of book, the scope of the content, special features or highlights of the book, such as illustrations, indexes, and value evaluation. Comment logically on whether it is worth reading or should provide suitable for which group of readers. It has been compared with other books of the same genre. The reviewer should have knowledge in the field of criticism, and should provide information about the reviewer by name to determine the credibility of the review.

Publication Schedule: 2 Issues per year:

Issue 1: January - June

Issue 2: July- December

Article Evaluation and Selection:

Each article will undergo peer review by at least 2 reviewers who are experts in the relevant field. Articles must receive approval from the editorial board before publication. The review process will be double-blind, meaning reviewers will not know the authors' identities, and authors will not know the reviewers' identities.

Language Usage:

The journal accepts articles in both Thai and English languages. Emphasis is placed on clear and concise language in articles to ensure clarity of meaning.

Publication Fees:

The journal has a policy regarding publication fees, which are charged after acceptance. The journal will issue receipts to authors through the university. The fee rates are as follows:

Academic Articles or Book Reviews: 3,000 Thai Baht per article.

Research Articles: 4,000 Thai Baht per article.

Authors are required to pay the publication fee only after receiving an email notification from the journal. The journal will not refund the publication fee under any circumstances.

Free Access Policy:

This journal aims to provide access to Humanities and Social Sciences and related disciplines, including Language Studies, Linguistics, Literary Studies, Literature Studies, Language Teaching, Cultural Studies, Translation Studies, Intercultural Communication, Multicultural Studies, and Buddhism, and to disseminate research to a wide audience. It is open to general interested parties, which means that all published articles are available online for anyone from anywhere in the world at no cost.

Ownership and Management:

Master of Arts Program in Thai Language, Department of Thai Language, Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University is the owner of the Journal of Language and Culture Studies. The process and governance of the journal can be achieved through a variety of funding sources. All financial support allows the journal to maintain a high standard of publication. It has gone through a rigorous inspection process by qualified people

Publisher:

Journal of Language and Culture Studies is an official peer-reviewed journal and is supervised by Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Thailand

Editorial Team

Editor-in-Chief:

Dr.Phramaha Pharadon Bhurissaro — Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
pharadon.suw@mcu.ac.th

Editorial Assistants:

Asst. Prof. Dr.Chen Nakorn — Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
chennakorn2556@gmail.com

Editorial Board Members:

Assoc. Prof. Dr.Chalor Rodloy — Faculty of Liberal Arts, Krirk University, Thailand
joe.arunee@gmail.com

Assoc. Prof. Dr.Kiettisak Suklueang — Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
kietsn@hotmail.com

Assoc. Prof. Dr.Prasirt Runra — Faculty of Liberal Arts, Thammasat University, Thailand
runra.prasirt@gmail.com

Assoc. Prof. Dr.Akkarapon Nueamaihom — Faculty of Humanities and Social Sciences, Buriram Rajbhat University, Thailand
akkarapon.nm@bru.ac.th

Asst. Prof. Dr.Boonlert Wiwan — Faculty of Humanities, Kasetsart University, Thailand
boonlert.w@ku.th

Asst. Prof. Dr.Vuthaya Suebthep — Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand
vuthaya30@gmail.com

Asst. Prof. Dr.Rungarun Rojrattanadamrong Chaisri — Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand
rungarun@g.swu.ac.th

Asst. Prof. Dr.Rachada Lapyai — College of Liberal Arts, Rangsit University, Thailand
ratchada.l@rsu.ac.th

Asst. Prof. Dr.Somwang Inchai — Faculty of Humanities and Social Sciences, Chaing Rai Rajabhat University, Thailan
thaicru1@hotmail.com

Asst. Prof. Dr.Chayanon Kunthonboot — Faculty of Humanities and Social Sciences, Rajamangala University of Technology Phra Nakhon, Thailand
chayanon.k@rmutp.ac.th

Asst. Prof. Dr.Onsiri Wimontham — Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand
onsiri1977@gmail.com

Head of Journal Manager Team:

Phra Kittipong Thanaratano — Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Journal Manager Team:

Dr.Kittichai Santhalunai — Faculty of Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Office:
Office of Journal of Language and Culture Studies
Education building, 3rd floor, Zone A,
Faculty Humanities, Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Tel. +66 9 0930 3517
Email: jlcs@mcu.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษานี้เป็นปีที่ 4 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – มิถุนายน พ.ศ. 2568 คณะกองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Reviewer) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์โดยคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด ควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ อีกทั้งเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

คณะกองบรรณาธิการขอบพระคุณคณะกรรมการกลั่นกรองบทความทุกท่านที่ได้ใช้ความเพียรพยายามชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขงานของแต่ละท่านให้ออกมาได้อย่างถูกต้องน่าอ่านเป็นประโยชน์ต่อแวดวงวิชาการ และท้ายสุดขอขอบคุณเจ้าของผลงานทางวิชาการและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ได้ทำให้วารสารฉบับนี้มีคุณค่าทางวิชาการที่นำไปสู่การปฏิบัติและเผยแพร่ในวงกว้างและโปรดติดตามฉบับต่อไป

ด้วยความปรารถนาดียิ่ง

พระมหาภราดร ภูริสฺสโร, ดร.
บรรณาธิการวารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา

สารบัญ

เกี่ยวกับวารสาร (ก)
กองบรรณาธิการ (ค)
บทบรรณาธิการ (ญ)
สารบัญ (ฎ)

บทความวิชาการ:

จากวัดสู่วงการดิจิทัล: พัฒนาการของภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ไทย 1-7
พระครูเจติยธรรมวิเทศ (สงวน หาญณรงค์)

การปรับตัวของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทย: การสื่อสารพุทธธรรมในยุคหลอมรวมสื่อ 8-14
พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต

พระธรรมเทศนาบนแพลตฟอร์มดิจิทัล: การปรับตัวของภาษาธรรมะในยุคสื่อใหม่ 15-22
พระครูใบฎีกาประเทือง กนฺตจาโร

อนุสาวรีย์แห่งชัยชนะในสงครามอานามสยามยุทธกัมพูชา เวียดนาม : วัดชัยชนะสงคราม กทม. 23-31
มัลลิกา ภูมะธน

โปสต์การ์ดเล่าเรื่องลาวหลวงพระบางว่าด้วยพระพุทธศาสนาวัฒนธรรมอันเก่าแก่ 32-42
พระปลัดระพิน พุทธิสาโร

ภาคผนวก 43-63
คำแนะนำสำหรับผู้เขียน รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา 43
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย 46
Sample of Original Research Article Preparation 52
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ 58
Sample of Original Academic Article Preparation 61

จากวัดสู่วงการดิจิทัล: พัฒนาการของภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ไทย

FROM TEMPLE TO DIGITAL REALM: DEVELOPMENT OF PALI LANGUAGE IN THAI SOCIAL MEDIA

พระครูเจติยธรรมวิเทศ (สงวน หาญณรงค์)
Phrakru Chetiyathamwithet (Sanguan Hannarong)
วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ
Wat Phrathat Doi Suthep USA
Corresponding Author E-mail: phrakruchetiyathamwithetsangua@gmail.com
Received December 3, 2024
Revised January 6, 2025
Accepted February 11, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการของภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ของไทย ตั้งแต่เริ่มใช้ภาษาบาลีในแวดวงพระพุทธศาสนาและงานวรรณกรรมโบราณ จนกระทั่งแพร่หลายสู่โลกดิจิทัลในยุคปัจจุบัน ผู้ศึกษาใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงคุณภาพจากข้อมูลหลักฐานทางประวัติศาสตร์และกรณีศึกษาในสื่อสังคมออนไลน์ไทย ผลการศึกษาพบว่า ภาษาบาลีเข้าสู่สังคมไทยมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยเป็นต้นมา ใช้ในพิธีกรรมทางศาสนาและการประพันธ์คัมภีร์ ต่อมาเพิ่มบทบาทในงานวรรณกรรม นิทานชาดก บทสวดมนต์ จนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมพุทธไทย ในยุคดิจิทัลมีการนำภาษาบาลีผ่านสื่อสังคมออนไลน์มากขึ้น ทั้งเพื่อการศึกษาธรรมะ การโต้ตอบ การสร้างอัตลักษณ์ชาวพุทธ และการอนุรักษ์มรดกทางภาษา นับเป็นพัฒนาการที่น่าสนใจของภาษาบาลีจากวัดสู่โลกออนไลน์ของไทยในปัจจุบัน
คำสำคัญ: ภาษาบาลี, สื่อสังคมออนไลน์, ศาสนาพุทธ, พัฒนาการทางภาษา

Abstract

The objective of this academic article is to study the development of the Pali language in Thai social media, from its initial use in Buddhist circles and ancient literature to its widespread presence in today's digital world. The researcher employed qualitative analysis methods using historical evidence and case studies from Thai social media. The results showed that Pali language has been part of Thai society since the Sukhothai period, used in religious ceremonies and scriptures. Later, it played an increasing role in literature, Jataka tales, and chanting, becoming an integral part of Thai Buddhist culture. In the digital age, there is growing use of Pali via social media for studying Dhamma, interaction, asserting Buddhist identity, and preserving linguistic heritage. This represents an interesting evolution of Pali from temples to the online realm in contemporary Thailand.
Keywords: Pali Language, Social Media, Buddhism, Linguistic Development

บทนำ

ภาษาบาลีเป็นภาษาโบราณที่ใช้บันทึกคำสอนในพระพุทธศาสนา ตั้งแต่สมัยที่พระพุทธเจ้าทรงเผยแผ่ศาสนา จนถึงการเรียบเรียงพระไตรปิฎกหลังพุทธปรินิพพาน ภาษาบาลีจึงเป็นเสมือนรากฐานของภาษาที่ใช้ในพุทธศาสนา เมื่อพุทธศาสนาเข้าสู่ดินแดนไทย ภาษาบาลีก็แพร่หลายตามมา โดยเฉพาะในแวดวงพระสงฆ์และชนชั้นปกครองที่นับถือศาสนาพุทธ ในอดีตการศึกษาและใช้ภาษาบาลีจะจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้ที่คุ้นเคยกับคัมภีร์พุทธศาสนา แต่ด้วยความสำคัญของภาษาบาลีในฐานะภาษาศาสนาและการใช้ในงานวรรณกรรมหลายแขนง ทำให้ภาษาบาลีแทรกซึมอยู่ในชีวิตประจำวันของคนไทยมาอย่างช้านาน

ปัจจุบันความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลและการสื่อสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่ทุกคนเข้าถึงได้ง่าย ส่งผลให้การใช้ภาษาบาลีได้รับความสนใจจากผู้คนมากขึ้น ไม่เพียงแค่ในแวดวงพระสงฆ์หรือนักวิชาการด้านภาษาบาลี แต่ยังขยายสู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั่วไป โดยเฉพาะในกลุ่มชาวพุทธที่ต้องการแสดงอัตลักษณ์ทางศาสนา ทั้งยังใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นพื้นที่ในการศึกษาธรรมะ สนทนาแลกเปลี่ยน หรือการสวดมนต์ภาษาบาลี นับเป็นการปรับตัวของภาษาบาลีในโลกสมัยใหม่ที่น่าสนใจยิ่ง

บทความนี้จึงมุ่งศึกษาพัฒนาการของภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ของไทย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์เนื้อหาจากกรณีตัวอย่างในสื่อสังคมออนไลน์ไทย ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทและความสำคัญของภาษาบาลีในแต่ละยุคสมัย รวมถึงแนวโน้มการใช้งานในอนาคต อันจะเป็นประโยชน์ในการอนุรักษ์ภาษาบาลีในฐานะมรดกทางวัฒนธรรมของชาวพุทธและมนุษยชาติต่อไป

ประวัติความเป็นมาของภาษาบาลีในสังคมไทย

ภาษาบาลีเป็นภาษาโบราณในตระกูลอินโด-ยูโรเปียน ซึ่งเชื่อกันว่าพระพุทธเจ้าใช้เผยแผ่คำสอน โดยเรียกในภาษาบาลีว่า “มาคธี” อันเป็นภาษาที่ใช้ในแคว้นมคธ บ้านเกิดของพุทธเจ้าประมาณ 2500 ปีก่อน (พระธรรมปิฎก, 2538) พระสงฆ์รุ่นหลังได้บันทึกคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นภาษาบาลีโดยการท่องจำสืบต่อกันมา และเริ่มมีการบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรในคัมภีร์ใบลานตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 5-6 จนกระทั่งมีการสังคายนาพระไตรปิฎกครั้งแรกหลังพุทธปรินิพพาน จึงรวบรวมพระธรรมวินัยเป็นภาษาบาลีอย่างสมบูรณ์ เมื่อพุทธศาสนาแพร่เข้าสู่ดินแดนไทยในสมัยทวารวดีราวพุทธศตวรรษที่ 11-16 ภาษาบาลีก็เริ่มปรากฏในหลักฐานจารึกและวรรณกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยสุโขทัย จารึกหลักศิลาจารึกวัดศรีชุม พ.ศ. 1835 เป็นจารึกคำสอนของพระพุทธเจ้าที่มีอายุเก่าแก่ที่สุดเท่าที่พบในไทย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาษาบาลีมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่พุทธศาสนามาอย่างยาวนาน (สายชล สัตยานุรักษ์, 2546) สมัยอยุธยามีการนำภาษาบาลีเข้ามาใช้ในระบบการศึกษาของสงฆ์อย่างกว้างขวาง พระมหากษัตริย์สนับสนุนให้พระสงฆ์ศึกษาและแปลคัมภีร์พระไตรปิฎกเป็นภาษาไทย เกิดวรรณกรรมทางพุทธศาสนาภาษาบาลีจำนวนมาก อาทิ มังคลัตถทีปนี มูลกัจจายนะ อภิธานัปปทีปิกา ภาษาบาลียังปรากฏในศิลาจารึกเตือนให้คนทำความดี หรือบทสวดมนต์อิติปิ โส ซึ่งชาวบ้านโดยทั่วไปคุ้นเคย (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2548)

ภาษาบาลียิ่งได้รับความสำคัญมากขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น โดยเฉพาะในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดให้มีการสังคายนาพระไตรปิฎกขึ้นเป็นครั้งแรกในสยามประเทศ เพื่อชำระสะสางคัมภีร์จากภาษาบาลีเป็นภาษาไทย ต่อมาในสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงตั้งกรมพระสมณเจ้าขึ้นเพื่อให้เป็นศูนย์กลางการศึกษาพระไตรปิฎกภาษาบาลี ภาษาบาลีจึงมีความเจริญรุ่งเรืองควบคู่ไปกับศาสนาพุทธตราบจนปัจจุบัน (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ, 2523) นอกจากการใช้ในแวดวงสงฆ์แล้ว ภาษาบาลียังเข้ามามีบทบาทในวรรณกรรมไทยหลากหลายประเภท ไม่ว่าจะเป็นนิทานชาดก ตำราสมุนไพร ตำราโหราศาสตร์ วรรณคดียอพระเกียรติ เรื่องราวพุทธประวัติ ที่มีการสอดแทรกศัพท์

และสำนวนภาษาบาลีอยู่เนือง ๆ เห็นได้จากวรรณคดีไทยสำคัญ เช่น ไตรภูมิพระร่วง ลิลิตยวนพ่าย กาพย์พระไชยสุริยากลอนสุภาพ นิราศนรินทร์ ฯลฯ (สุภาพรรณ ณ บางช้าง, 2548) ซึ่งสะท้อนถึงการหลอมรวมภาษาบาลีเข้ากับภาษาและวัฒนธรรมไทยได้อย่างกลมกลืน จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์ความเป็นไทยในที่สุด

ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ไทยยุคบุกเบิก

ในช่วงทศวรรษ 2540 เมื่ออินเทอร์เน็ตเริ่มแพร่หลายในประเทศไทย การใช้ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ก็ปรากฏให้เห็นในวงจำกัด ส่วนใหญ่จะพบในกลุ่มพระสงฆ์ นักวิชาการ และผู้ที่มีความสนใจศึกษาธรรมะเป็นพิเศษ โดยมักจะปรากฏอยู่ในรูปของบทความธรรมะ คำคมสอนใจ หรือบทสวดมนต์ที่มีการอ้างอิงมาจากพระไตรปิฎกหรือคัมภีร์ภาษาบาลี ทั้งนี้ด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตในยุคนั้น การแชร์เนื้อหาส่วนใหญ่จึงอยู่ในรูปแบบข้อความเท่านั้น ยังไม่มีความหลากหลายเท่ากับปัจจุบัน กระนั้นก็ตาม นับเป็นก้าวแรกที่สำคัญของการนำภาษาบาลีเข้าสู่โลกออนไลน์ของไทย บุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อออนไลน์ในยุคบุกเบิก ได้แก่ พระพยอม กัลยาโณ (ธัมมธโร) ซึ่งเป็นพระนักเทศน์ที่ได้รับความนิยมอย่างสูง ท่านได้ริเริ่มเขียนบทความธรรมะลงในเว็บไซต์ “มูลนิธิธรรมกาย” ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 โดยมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย เข้าถึงได้สำหรับคนทุกระดับการศึกษา และมีการใช้ภาษาบาลีสอดแทรกอยู่เป็นระยะ เช่น “ทาน” “ศีล” “ภาวนา” เพื่อให้ผู้อ่านคุ้นชินกับศัพท์ทางธรรม นอกจากนี้ท่านยังได้ตั้งกลุ่ม “Dhamma for All” ในเว็บบอร์ด “พันทิป”ซึ่งเป็นชุมชนออนไลน์ยอดนิยมในสมัยนั้น เพื่อแลกเปลี่ยนแนวคิดแบบถาม-ตอบในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา นับเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้คนได้สนทนาธรรมในรูปแบบที่เป็นกันเองและร่วมสมัยมากขึ้น

อีกบุคคลหนึ่งที่มีส่วนในการนำเสนอธรรมผ่านทางอินเทอร์เน็ต คือ สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปุญโญ) เจ้าอาวาสวัดปากน้ำภาษีเจริญ ท่านได้ผลักดันให้จัดทำเว็บไซต์ “วัดปากน้ำ” ขึ้นในปี พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแก่สาธุชน โดยนำหลักคำสอนจากพระไตรปิฎกที่แปลเป็นภาษาไทยและยังคงรักษารูปศัพท์ภาษาบาลีเอาไว้มาลงในเว็บไซต์ พร้อมทั้งบทสวดมนต์ทั้งภาษาไทยและภาษาบาลี เพื่อมุ่งส่งเสริมการสวดมนต์ตามแนวทางของวัดปากน้ำ ซึ่งได้รับความนิยมในหมู่พุทธศาสนิกชน นอกจากนี้บนเว็บไซต์ยังมีพื้นที่สำหรับสนทนาปัญหาธรรมะ หรือสอบถามเรื่องการปฏิบัติที่ถูกต้อง โดยมีพระอาจารย์ผู้เชี่ยวชาญคอยให้คำแนะนำด้วย ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้ภาษาบาลีเพื่อเผยแผ่คำสอนทางพุทธศาสนาบนอินเทอร์เน็ตอย่างเป็นทางการ

กล่าวได้ว่าการเข้ามาของสื่ออินเทอร์เน็ตในประเทศไทยช่วงปลายทศวรรษ 2530 ถึงต้นทศวรรษ 2540 ได้เปิดโอกาสให้ภาษาบาลีกระจายจากวัดไปสู่พื้นที่สาธารณะของโลกดิจิทัลในรูปแบบของบทความธรรมะ บทสวดมนต์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านทางเว็บบอร์ด แม้จะยังไม่แพร่หลายอย่างทั่วถึง แต่ก็ถือเป็นการบุกเบิกการใช้ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์เป็นครั้งแรกของไทย โดยมีพระสงฆ์นักวิชาการและพุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่เป็นกำลังหลัก ซึ่งได้วางรากฐานสำหรับการขยายตัวของภาษาบาลีในโลกออนไลน์ที่เข้มข้นขึ้นในเวลาต่อมา

ภาษาบาลีสู่ภาษาสากลในสื่อสังคมออนไลน์ไทยปัจจุบัน

ในช่วง 5-7 ปีที่ผ่านมา เมื่อสื่อสังคมออนไลน์ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสื่อสารและเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในประเทศไทย การใช้ภาษาบาลีบนแพลตฟอร์มออนไลน์ก็เริ่มได้รับความนิยมมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด โดยไม่ได้จำกัดอยู่แค่กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ที่มีพื้นฐานความรู้ทางศาสนาเท่านั้น แต่ยังขยายวงกว้างไปสู่ผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในวงกว้าง ทั้งการนำเสนอเนื้อหาในเชิงวิชาการ การใช้ในชีวิตประจำวัน และการสร้างสรรค์ผลงาน

ศิลปะที่ผสมผสานกับภาษาไทยและภาษาสากล จนอาจกล่าวได้ว่าภาษาบาลีได้ก้าวสู่การเป็นภาษาของคนรุ่นใหม่ในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง

ประการแรก การนำเสนอเนื้อหาทางพุทธศาสนาในรูปแบบที่เป็นสากลและเข้าใจง่ายมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการอธิบายความหมายของคำศัพท์ภาษาบาลีควบคู่ไปกับการแปลเป็นภาษาไทย การเปิดเพจหรือกลุ่มเกี่ยวกับพุทธศาสนาโดยใช้ชื่อและคำอธิบายในภาษาอังกฤษ เช่น “Daily Dhamma” หรือ “I love Buddha” เป็นต้น รวมถึงการจัดทำอินโฟกราฟิก วิดีโอสั้น หรือรูปภาพที่มีข้อความธรรมะเป็นภาษาบาลีแปลเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษแทรกอยู่ด้วย ทำให้เนื้อหาสามารถเข้าถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่และชาวต่างชาติที่สนใจศึกษาธรรมะได้สะดวกและน่าสนใจยิ่งขึ้น

ประการที่สอง การนำคำศัพท์ภาษาบาลีไปใช้เพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในบริบทของการแสดงความศรัทธาต่อพุทธศาสนา ตัวอย่างเช่น การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้ในสื่อสังคมออนไลน์ให้มีคำว่า “ธมฺโม” (ธรรมะ) หรือ “สมณะ” (นักบวช) ประกอบในนามแฝง การใช้คำสรรเสริญพระรัตนตรัยอย่าง “นะโม” หรือ “สัทธา” ในการโพสต์ข้อความหรือโต้ตอบ การสวดมนต์หรือแชร์บทสวดมนต์ภาษาบาลีระหว่างพิธีกรรมสำคัญทางศาสนา เช่น การทอดกฐินหรือผ้าป่าออนไลน์ เป็นต้น การปรับเปลี่ยนรูปแบบพิธีกรรมให้เข้ากับยุคสมัยแบบนี้ ทำให้คนรุ่นใหม่รู้สึกใกล้ชิดและเข้าถึงภาษาบาลีมากยิ่งขึ้น

ประการที่สาม การนำภาษาบาลีมาใช้ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมสมัย ดังเช่นในกลุ่มศิลปิน “สามเณรแดนซ์” ที่ออกแบบการ์ตูนภาพเคลื่อนไหวชุด “มังคลัตถทีปนี” ซึ่งนำวรรณกรรมคำสอนภาษาบาลีที่แปลเป็นภาษาไทยมาถ่ายทอดเป็นภาพลายเส้นลายเส้นตามลีลาของการ์ตูนญี่ปุ่น ทำให้กลุ่มคนรุ่นใหม่รู้สึกสนุกและเข้าใจหลักธรรมได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ยังมีนักออกแบบที่นำอักษรภาษาบาลีมาสร้างสรรค์ลวดลายบนเครื่องแต่งกาย กระเป๋า ของตกแต่งบ้าน หรือแม้แต่สักลงบนผิวหนัง ซึ่งเป็นการสื่อถึงอัตลักษณ์ความเป็นพุทธศาสนิกชนสมัยใหม่ที่แสดงออกถึงรสนิยมเฉพาะตัว

จากกรณีตัวอย่างต่าง ๆ ข้างต้น จะเห็นว่าภาษาบาลีได้รับการปรับโฉมและประยุกต์ใช้อย่างเข้ากับยุคสมัยและความหลากหลายทางวัฒนธรรมของไทยในปัจจุบัน โดยอาศัยเทคโนโลยีและความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือสำคัญ นับเป็นการพลิกโฉมให้ภาษาโบราณที่ดูเหมือนเข้าใจยากเข้าสู่การเป็นภาษาสากลที่คนทุกเพศทุกวัยใช้สื่อสารกันได้อย่างเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะในพื้นที่ออนไลน์หรือออฟไลน์ก็ตาม

อย่างไรก็ดี ในฐานะของภาษาศาสนาที่ทรงคุณค่า การเผยแพร่ภาษาบาลีในยุคดิจิทัลก็ยังต้องอาศัยความระมัดระวังและภูมิปัญญาในการผสมผสาน เพื่อให้คงความหมายทางธรรมไว้อย่างสมบูรณ์ ไม่บิดเบือนไปจากหลักพุทธธรรมที่แท้จริง รวมถึงต้องใช้วิจารณญาณในการคัดสรรเนื้อหาที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงกาลเทศะและบริบทของสังคมด้วย หากสามารถรักษาสมดุลได้ ภาษาบาลีก็มีโอกาสก้าวไปสู่การเป็นภาษาสากลที่เผยแผ่หลักธรรมคำสอนควบคู่ไปกับการสร้างสันติสุขแก่มนุษยชาติ เป็นทั้ง “ภาษาแห่งปัญญา” และ “ภาษาแห่งมนุษยธรรม” ที่จะดำรงคงอยู่คู่โลกดิจิทัลสืบไป

บทบาทของภาษาบาลีในการสร้างอัตลักษณ์ชาวพุทธออนไลน์

ในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นพื้นที่สำคัญในการแสดงออกถึงตัวตนและอัตลักษณ์ของผู้คน รวมถึงในมิติของศาสนาและความเชื่อด้วย สำหรับชาวพุทธในประเทศไทย การนำภาษาบาลีมาใช้ในการสื่อสารบนโลกออนไลน์ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการแสดงอัตลักษณ์ความเป็นพุทธศาสนิกชน และสร้างความรู้สึกร่วมของคนในกลุ่มศรัทธาเดียวกัน โดยมีรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้

ประการแรก การตั้งชื่อบัญชีผู้ใช้หรือการใส่คำนำหน้าชื่อเป็นภาษาบาลี เช่น “ธมฺมิโก” “สุมโน ภิกฺขุ” หรือ “ปญฺญานนฺโท” เป็นต้น การเลือกใช้ชื่อที่มีความหมายเชิงบวกในทางธรรม หรือสื่อถึงความเป็นนักบวช

นักปฏิบัติ เป็นการแสดงตัวตนว่าเป็นผู้ใฝ่ธรรมและมีศรัทธามั่นคงในพระพุทธศาสนา รวมถึงเป็นการเปิดช่องทางให้ผู้ที่สนใจธรรมะได้เข้ามาพูดคุยและแลกเปลี่ยนแนวคิดกันได้ง่ายขึ้น

ประการที่สอง การนำข้อความหรือคำคมภาษาบาลีมาใช้ประกอบการโพสต์หรือแสดงความคิดเห็น เช่น การยกคำสอนของพระพุทธเจ้า อย่าง “สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจา” (สังขารทั้งปวงไม่เที่ยง) หรือ “สพฺเพ ธมฺมา นาล ปรมตฺถ” (ธรรมทั้งหลายไม่ควรยึดมั่นถือมั่น) มากล่าวเตือนใจหรือให้ข้อคิด การอ้างอิงคาถาบาลีจากพระไตรปิฎกเพื่อสนับสนุนความเห็นของตน รวมถึงการแต่งคำประพันธ์หรือบทกลอนที่มีการแทรกศัพท์บาลีเพื่อความไพเราะและมีคุณค่าทางจิตใจ การใช้ภาษาบาลีแสดงความคิดเห็นเช่นนี้ เป็นการยืนยันตัวตนชาวพุทธ พร้อมทั้งสะท้อนถึงความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมได้

ประการที่สาม การใช้แฮชแท็กหรือติดป้ายกำกับเนื้อหาเป็นภาษาบาลีเพื่อสร้างกระแสหรือรณรงค์ในประเด็นต่าง ๆ ในสังคม เช่น #กตญฺญุตา เพื่อรณรงค์ให้คนตระหนักถึงความกตัญญู #ปญฺญา เพื่อเน้นย้ำความสำคัญของการเรียนรู้และพัฒนาปัญญา #มิตฺตา เพื่อสร้างกระแสการมีน้ำใจต่อกัน การใช้แฮชแท็กภาษาบาลีที่สื่อถึงคุณธรรมควบคู่กับภาษาไทยและภาษาอังกฤษเช่นนี้ นอกจากจะทำให้การสื่อสารดูทันสมัยน่าสนใจแล้ว ยังเป็นการชักชวนให้ผู้คนหันมาทำความเข้าใจและปฏิบัติตามหลักธรรมคำสอนเพิ่มมากขึ้นอีกด้วย

จากการใช้ภาษาบาลีในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้ จะเห็นได้ว่านอกจากจะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์ความเป็นชาวพุทธให้ชัดเจนขึ้นแล้ว ยังเป็นการสร้างความผูกพันเชื่อมโยงระหว่างผู้ที่มีความสนใจและความเชื่อทางศาสนาร่วมกัน ช่วยให้ผู้คนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มหรือชุมชนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ นับเป็นปรากฏการณ์ที่แสดงให้เห็นพลังของภาษาบาลีในฐานะสื่อกลางเชื่อมโยงคนในสังคมออนไลน์ยุคใหม่ได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตาม การสร้างอัตลักษณ์ชาวพุทธผ่านภาษาบาลีนั้น ไม่ควรใช้เป็นเครื่องมือในการสร้างความแตกแยกหรือดูถูกเหยียดหยามผู้ที่มีความเชื่ออื่น หากแต่ควรใช้เพื่อการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างชาวพุทธและศาสนิกอื่น ๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ อันจะเป็นการสืบทอดเจตนารมณ์อันแท้จริงของพระพุทธศาสนาที่ปรารถนาให้เกิดความสุขแก่ปวงสัตว์โดยทั่วกันนั่นเอง

แนวโน้มและความท้าทายในอนาคต

ถึงแม้การใช้ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ไทยจะได้รับความนิยมและแพร่หลายมากขึ้นในปัจจุบัน อนาคตของภาษาบาลีบนโลกดิจิทัลก็ยังคงมีทั้งแนวโน้มและความท้าทายที่น่าจับตามอง ดังนี้

1. แนวโน้มการขยายตัวของผู้ใช้ภาษาบาลีในวงกว้าง

จากที่ผ่านมา จะเห็นว่าผู้ใช้ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์เริ่มขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ไม่เพียงแค่ในกลุ่มพระสงฆ์ นักวิชาการ หรือผู้ที่มีความสนใจเฉพาะด้านเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่แม้อาจไม่ได้มีพื้นฐานความรู้ภาษาบาลีโดยตรง แต่กลับให้ความสนใจกับการนำภาษาบาลีมาใช้ในการสื่อสารเชิงสัญลักษณ์เพื่อสะท้อนอัตลักษณ์ทางพุทธศาสนามากขึ้น การแพร่หลายของแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียใหม่ ๆ เช่น TikTok ก็เป็นอีกช่องทางสำคัญที่ช่วยให้คนทุกวัยเข้าถึงและเรียนรู้ภาษาบาลีได้ง่ายและสนุกสนานมากขึ้น ผ่านรูปแบบคอนเทนต์หลากหลายที่มีภาษาบาลีเป็นองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็นคำคม สุภาษิต วิดีโอสั้น อินโฟกราฟิก รวมถึงเกมและกิจกรรมเชิงปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการแปลภาษาอัตโนมัติและปัญญาประดิษฐ์ ก็น่าจะช่วยให้ผู้ใช้งานที่ไม่มีความรู้เบื้องต้นสามารถทำความเข้าใจเนื้อหาภาษาบาลีได้ง่ายขึ้น ไม่ว่าจะเป็นการค้นหาความหมายของคำศัพท์ การสืบค้นข้อมูลที่เกี่ยวข้อง หรือการถอดความจากภาษาบาลีเป็นภาษาที่ใช้ในปัจจุบัน ผ่านแอปพลิเคชันหรือระบบอัจฉริยะ ทั้งหมดนี้ชี้ให้เห็นว่าการใช้ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ จะเปิดกว้างและหลอมรวมเข้ากับวิถีชีวิตของผู้คนหลากหลายกลุ่มในสังคมได้มากยิ่งขึ้น

2. ความท้าทายด้านความถูกต้องและการรักษาคุณค่าของหลักธรรม

ขณะที่ภาษาบาลีได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของภาษาที่ใช้ในชีวิตประจำวันมากขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อาจมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับศาสนาไม่มากนัก ก็ทำให้เกิดคำถามว่า เนื้อหาและข้อมูลที่เผยแพร่นั้นถูกต้องตามหลักการทางพระพุทธศาสนามากน้อยเพียงใด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนำคำสอนหรือข้อความภาษาบาลี ไปตัดทอนหรือตีความในบริบทใหม่ที่อาจไม่ตรงกับความหมายดั้งเดิม การแพร่กระจายของข้อมูลเท็จ คำสอนแปลกปลอมที่อ้างอิงจากภาษาบาลี ก็เป็นความเสี่ยงที่อาจบิดเบือนความเข้าใจของผู้คนที่มีต่อแก่นแท้ของพุทธธรรม ดังนั้น จึงควรมีการสร้างความตระหนักรู้ต่อความสำคัญของการใช้ภาษาบาลีอย่างถูกต้องและเหมาะสม ทั้งในกลุ่มผู้เผยแผ่และผู้บริโภคเนื้อหา การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญด้านพระพุทธศาสนาในการให้ข้อมูลคำอธิบายที่ถูกต้องเมื่อเกิดข้อสงสัย ตลอดจนการสร้างแพลตฟอร์มความรู้ออนไลน์ที่เป็นมาตรฐาน เพื่อเป็นแหล่งอ้างอิงสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาภาษาบาลีและพุทธธรรมอย่างลึกซึ้ง หากมีมาตรการรองรับในด้านนี้อย่างเหมาะสม ก็จะช่วยสร้างภูมิคุ้มกันให้กับสังคมในการรับมือกับความเสี่ยงต่าง ๆ ได้

3. การสร้างสมดุลระหว่างการแพร่กระจายกับการอนุรักษ์คุณค่า

นอกจากนี้ การขยายตัวของการใช้ภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ ก็อาจเป็นดาบสองคมที่ต้องให้ความสำคัญทั้งสองด้าน กล่าวคือ หากมุ่งแต่จะเผยแผ่ให้กว้างขวางรวดเร็วเพื่อให้เข้าถึงผู้คนมากที่สุด แต่ไม่ได้คำนึงถึงความเหมาะสมและคุณภาพของเนื้อหา ก็อาจส่งผลให้ภาษาบาลีกลายเป็นเพียงเครื่องมือทางการตลาดหรือการสร้างภาพลักษณ์เท่านั้น โดยขาดการเชื่อมโยงกับเป้าหมายสูงสุดในเชิงคุณธรรมและการพัฒนาจิตใจตามหลักพุทธศาสนา ในทางตรงกันข้าม หากยึดติดกับขนบแบบแผนและรูปแบบการนำเสนอภาษาบาลีแบบดั้งเดิมมากเกินไป จนไม่สามารถปรับตัวให้เข้ากับวิถีการสื่อสารในยุคปัจจุบัน ก็อาจเป็นอุปสรรคต่อการสร้างการมีส่วนร่วมและความผูกพันของผู้คนกับพุทธศาสนาในระยะยาว ดังนั้น ความท้าทายสำคัญจึงอยู่ที่การสร้างจุดสมดุลระหว่างสองขั้วนี้ ด้วยการนำเสนอภาษาบาลีอย่างสร้างสรรค์ในรูปแบบที่น่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย พร้อมทั้งคงไว้ซึ่งเนื้อหาสาระและคุณค่าทางจิตใจเป็นแก่นหลัก อันจะช่วยให้ภาษาบาลียังคงความศักดิ์สิทธิ์และทรงพลังในการดลใจผู้คน ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา

สรุป

ภาษาบาลีนับเป็นภาษาที่สำคัญยิ่งในศาสนาพุทธที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในสังคมและวัฒนธรรมของไทยมาช้านาน แต่ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน ภาษาบาลีไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในวัดวาอารามอีกต่อไป หากได้เข้าสู่สื่อสังคมออนไลน์ที่ผู้คนใช้กันอย่างแพร่หลาย ไม่ว่าจะผ่านการเผยแพร่ความรู้ทางพุทธศาสนา การประยุกต์ใช้ในงานศิลปะ หรือการสร้างอัตลักษณ์ของชาวพุทธยุคใหม่ บทความนี้ศึกษาพัฒนาการของภาษาบาลีในสื่อสังคมออนไลน์ไทยตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ยุคสมัย คือ ยุคบุกเบิก ยุคทั่วถึง และยุคสากล ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหาและกรณีตัวอย่างจากข้อมูลหลักฐานและแพลตฟอร์มต่าง ๆ อย่างเฟซบุ๊ก ทวิตเตอร์ และติ๊กต็อก สรุปได้ว่าตลอดช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ภาษาบาลีได้วิวัฒน์เข้าสู่โลกดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ และมีบทบาททั้งในเชิงการสื่อสาร การเรียนรู้ และการสร้างอัตลักษณ์ร่วมของกลุ่มชาวพุทธอย่างเข้มข้น อย่างไรก็ดี อนาคตของภาษาบาลีในโลกออนไลน์ก็ยังคงมีความท้าทายทั้งในแง่ของความถูกต้อง การแย่งพื้นที่ และการสร้างสมดุลระหว่างการเปิดกว้างทางความคิดกับการดำรงอยู่ของอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม หากผู้เกี่ยวข้องร่วมมือกันบริหารจัดการสื่อสังคมออนไลน์ให้เป็นพื้นที่สร้างสรรค์ในกรอบศีลธรรม พร้อมใช้เทคโนโลยีช่วยให้ภาษาบาลีเข้าถึงได้ง่ายยิ่งขึ้น ภาษาบาลีก็จะสามารถคงอยู่และเติบโตในโลกดิจิทัลได้อย่างมั่นคง สอดรับกับ

พระพุทธศาสนาที่เจริญรุดหน้าสู่สากล โดยมีความสำคัญทางจิตใจเป็นแกนกลางที่คอยยึดโยงคนรุ่นแล้วรุ่นเล่าไว้ด้วยกันอย่างไม่มีสิ้นสุด

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2538). ภาษาคน ภาษาธรรม. ธรรมสภา.

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2523). ตำนานพุทธศาสนาสยามประเทศ. โรงพิมพ์ดำรงธรรม.

สายชล สัตยานุรักษ์. (2546). ภูมิปัญญาวัฒนธรรม และประเพณีแบบไทย. มติชน.

สุภาพรรณ ณ บางช้าง. (2548). ภาษาบาลีในวิถีชีวิตไทย. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การปรับตัวของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทย: การสื่อสารพุทธธรรมในยุคหลอมรวมสื่อ

THE ADAPTATION OF DHARMA LANGUAGE IN THAI PODCASTS: BUDDHIST TEACHINGS COMMUNICATION IN MEDIA CONVERGENCE ERA

พระมหาประทวน ธมฺมรกฺขิโต
Phramaha Pratuan Dhammarakkhito
วัดพระธาตุดอยสุเทพ ยูเอสเอ
Wat Phrathat Doi Suthep USA
Corresponding Author E-mail: phramahapratuanmumsil@gmail.com
Received December 12, 2024
Revised January 9, 2025
Accepted February 12, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาการปรับตัวของการใช้ภาษาธรรมะในรายการพอดแคสต์ไทย ในฐานะพื้นที่สื่อใหม่สำหรับการเผยแผ่พุทธธรรม โดยวิเคราะห์รูปแบบการใช้ภาษา กลวิธีการสื่อสาร และการปรับประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทสังคมร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่า ภาษาธรรมะในพอดแคสต์มีการปรับเปลี่ยนจากรูปแบบดั้งเดิมสู่ภาษาที่เข้าใจง่าย ทันสมัย และสอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนรุ่นใหม่มากขึ้น มีการผสมผสานศัพท์ธรรมะกับภาษาทั่วไป ใช้การเล่าเรื่องและยกตัวอย่างร่วมสมัย รวมถึงการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังผ่านช่องทางดิจิทัล ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการสื่อสารพุทธธรรมที่ปรับตัวให้เข้ากับยุคหลอมรวมสื่อ
คำสำคัญ: ภาษาธรรมะ, พอดแคสต์, การสื่อสารพุทธธรรม, การหลอมรวมสื่อ, สื่อใหม่

Abstract

This article examines the adaptation of Dharma language in Thai podcasts as a new media platform for Buddhist teachings dissemination. The study analyzes language patterns, communication strategies, and the application of Buddhist principles in contemporary social contexts. The findings reveal that Dharma language in podcasts has evolved from traditional forms to more accessible, modern, and relatable language for younger generations. There is an integration of Buddhist terminology with everyday language, use of contemporary storytelling and examples, and digital interaction with listeners. This reflects the dynamics of Buddhist teachings communication adapting to the media convergence era.
Keywords: Dharma Language, Podcast, Buddhist Teaching Communication, Media Convergence, New Media

บทนำ

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลกำลังเผชิญกับความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารและพฤติกรรมการเสพสื่อของผู้คนในสังคม พอดแคสต์ (Podcast) ได้กลายเป็นช่องทางสื่อใหม่ที่ได้รับความนิยมอย่างกว้างขวางในการนำเสนอเนื้อหาธรรมะ จากสถิติของ

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564) พบว่าจำนวนผู้ฟังพอดแคสต์ธรรมะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ด้วยคุณลักษณะเฉพาะที่เอื้อต่อการเข้าถึงธรรมะในวิถีชีวิตสมัยใหม่ ทั้งความยืดหยุ่นในการรับฟัง ความสะดวกในการเข้าถึงได้ทุกที่ทุกเวลา และความอิสระในการนำเสนอเนื้อหาของผู้จัดรายการ ทำให้สื่อรูปแบบนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ฟังได้เป็นอย่างดี (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2564) การเติบโตของพอดแคสต์ธรรมะในประเทศไทยสะท้อนให้เห็นถึงการปรับตัวของพุทธศาสนาในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเข้าถึงพุทธศาสนิกชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความคุ้นเคยกับการใช้สื่อดิจิทัลในชีวิตประจำวัน การเปลี่ยนแปลงนี้นำมาสู่การปรับเปลี่ยนที่สำคัญในด้านการใช้ภาษาและรูปแบบการสื่อสารธรรมะ จากรูปแบบดั้งเดิมสู่การสื่อสารที่สอดคล้องกับบริบทของสังคมร่วมสมัยมากขึ้น

การศึกษาการปรับตัวของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทยมีความสำคัญในแง่ของการทำความเข้าใจพลวัตของการสื่อสารพุทธธรรมในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นของการใช้ภาษาที่ต้องรักษาความถูกต้องของหลักธรรมไว้ ขณะเดียวกันก็ต้องสื่อสารให้เข้าถึงผู้ฟังรุ่นใหม่ได้ (สุภาพร พงศ์พฤกษ์, 2563) การหลอมรวมสื่อ (Media Convergence) ก่อให้เกิดการผสมผสานระหว่างรูปแบบการสื่อสารแบบดั้งเดิมกับเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้การนำเสนอธรรมะต้องปรับเปลี่ยนทั้งในด้านเนื้อหาและวิธีการสื่อสาร จากการศึกษาของธรรมะดิจิทัล พบว่าผู้ผลิตรายการพอดแคสต์ธรรมะในประเทศไทยมีทั้งพระภิกษุสงฆ์และฆราวาส โดยแต่ละกลุ่มมีวิธีการใช้ภาษาและการนำเสนอที่แตกต่างกันไป พระภิกษุสงฆ์ส่วนใหญ่ยังคงรักษารูปแบบการสื่อสารที่เป็นทางการ แต่มีการปรับประยุกต์ให้เข้ากับบริบทปัจจุบัน ในขณะที่ผู้จัดรายการที่เป็นฆราวาสมักใช้ภาษาที่เป็นกันเองและใกล้ชิดกับผู้ฟังมากกว่า ความท้าทายสำคัญจึงอยู่ที่การรักษาสมดุลระหว่างความเป็นทางการของภาษาธรรมะดั้งเดิมกับการสื่อสารในรูปแบบร่วมสมัย ทั้งในแง่ของการใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายโดยไม่บิดเบือนความหมายดั้งเดิมของหลักธรรม การยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังผ่านช่องทางดิจิทัล (พระไพศาล วิสาโล, 2563)

การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์การปรับตัวของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทย โดยพิจารณาจากองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ รูปแบบการใช้ภาษาและการสื่อสาร การประยุกต์หลักธรรมกับบริบทร่วมสมัย และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังในยุคดิจิทัล บทความวิชาการของพระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ (2564) ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนทั้งในด้านรูปแบบและเนื้อหาเพื่อให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพสื่อที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความต้องการเนื้อหาที่กระชับ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารและพฤติกรรมการเสพสื่อ การศึกษานี้จึงมีความสำคัญทั้งในแง่ของการอนุรักษ์และการพัฒนา การรักษาแก่นแท้ของพุทธธรรมไว้พร้อมกับการปรับวิธีการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัยจะช่วยให้พระพุทธศาสนายังคงมีความหมายและเข้าถึงได้สำหรับคนทุกรุ่น โดยผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาแนวทางการสื่อสารพุทธธรรมในยุคหลอมรวมสื่อ และเป็นแนวทางสำหรับผู้ผลิตเนื้อหาธรรมะในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พัฒนาการของภาษาธรรมะในสื่อไทย

การใช้ภาษาธรรมะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของไทยมีพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่อง โดยเริ่มจากการสื่อสารด้วยภาษาบาลีในพระไตรปิฎก สู่การแปลและอธิบายเป็นภาษาไทยในลักษณะของการเทศน์ การเขียนตำรา และการบรรยายธรรม จนกระทั่งมาถึงยุคของสื่อมวลชนที่มีการนำเสนอธรรมะผ่านวิทยุ โทรทัศน์ และสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบต่าง ๆ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2563) การเปลี่ยนแปลงของภาษาธรรมะ

ในแต่ละยุคสมัยสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการปรับตัวเพื่อให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในยุคแรกของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในประเทศไทย ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารธรรมะมักเป็นภาษาที่เป็นทางการ มีการใช้คำศัพท์เฉพาะทางพระพุทธศาสนาที่มาจากภาษาบาลีเป็นจำนวนมาก การอธิบายหลักธรรมมักยึดติดกับตำราและรูปแบบดั้งเดิม ทำให้ผู้ที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ด้านพระพุทธศาสนามาก่อนอาจเข้าใจได้ยาก (พระธรรมปิฎก, 2564) การศึกษาของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ (2564) พบว่า การใช้ภาษาธรรมะในยุคแรกมีลักษณะเฉพาะที่สำคัญ 3 ประการ คือ การยึดติดกับศัพท์บาลี การอธิบายตามแบบแผนดั้งเดิม และการใช้ภาษาที่เป็นทางการสูง ซึ่งแม้จะช่วยรักษาความถูกต้องของหลักธรรมได้เป็นอย่างดี แต่ก็เป็นอุปสรรคต่อการเข้าถึงธรรมะของคนทั่วไป เมื่อสังคมไทยเข้าสู่ยุคของการสื่อสารมวลชน ภาษาธรรมะเริ่มมีการปรับเปลี่ยนให้เข้าใจง่ายขึ้น มีการใช้ภาษาที่เป็นกันเองมากขึ้น และมีการยกตัวอย่างที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของคนในสังคม พระไพศาล วิสาโล (2563) ได้วิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของภาษาธรรมะในยุคสื่อมวลชนไว้ว่า การปรับเปลี่ยนภาษาในการสื่อสารธรรมะเป็นความพยายามในการสร้างสมดุลระหว่างการรักษาความถูกต้องของหลักธรรมกับการทำให้ธรรมะเข้าถึงได้ง่ายสำหรับคนทั่วไป โดยพบว่ามีการใช้กลวิธีทางภาษาที่หลากหลาย เช่น การแปลความหมายของศัพท์ธรรมะเป็นภาษาไทยที่เข้าใจง่าย การใช้อุปมาอุปไมยที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวัน และการเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ร่วมสมัย

การเข้าสู่ยุคดิจิทัลนำมาสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญของการใช้ภาษาธรรมะในสื่อไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแพลตฟอร์มพอดแคสต์ที่เป็นพื้นที่สื่อใหม่สำหรับการนำเสนอเนื้อหาธรรมะ จากการศึกษาของสุภาพร พงศ์พฤกษ์ (2563) พบว่า การใช้ภาษาในพอดแคสต์ธรรมะมีลักษณะเฉพาะที่ผสมผสานระหว่างภาษาทางการและภาษาร่วมสมัย มีการใช้ภาษาที่เป็นธรรมชาติ เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนรุ่นใหม่ ขณะเดียวกันก็ยังคงรักษาความถูกต้องของหลักธรรมไว้ได้ การศึกษาของพระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ (2564) ยังชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัลต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ ความถูกต้องของเนื้อหาธรรมะ ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องกับบริบทสังคมปัจจุบัน นอกจากนี้ การศึกษาของศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์ประยุกต์ (2564) ยังพบว่า การใช้ภาษาในพอดแคสต์ธรรมะมีการพัฒนารูปแบบเฉพาะที่แตกต่างจากสื่อดั้งเดิม โดยมีการผสมผสานระหว่างภาษาวิชาการและภาษาพูด การใช้คำศัพท์ร่วมสมัย และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังผ่านการใช้ภาษาที่เป็นกันเอง การปรับเปลี่ยนภาษาธรรมะในสื่อไทยจึงเป็นกระบวนการที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการสื่อสารพุทธธรรมที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของหลักธรรมไว้ได้ ขณะเดียวกันก็สามารถสื่อสารให้เข้าถึงและเข้าใจได้ง่ายสำหรับคนในยุคปัจจุบัน

รูปแบบและลักษณะเฉพาะของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทย

รูปแบบและลักษณะเฉพาะของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทยมีความโดดเด่นที่การผสมผสานระหว่างภาษาทางการและภาษาร่วมสมัย การศึกษาของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) พบว่า ภาษาธรรมะในพอดแคสต์มีการปรับเปลี่ยนทั้งในระดับคำศัพท์ การใช้ประโยค และการนำเสนอเนื้อหา โดยมีการใช้ภาษาที่เรียบง่าย เป็นธรรมชาติ และสอดคล้องกับกลุ่มผู้ฟังเป้าหมาย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่มีความคุ้นเคยกับการสื่อสารผ่านช่องทางดิจิทัล นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการปรับใช้ภาษาในลักษณะที่เป็นการสนทนามากกว่าการบรรยาย การใช้คำทั่วไปแทนศัพท์เฉพาะทางธรรมะ และการยกตัวอย่างที่เชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ การวิเคราะห์พอดแคสต์ธรรมะยอดนิยม 50 รายการในช่วงปี 2563-2564 พบว่า รายการส่วนใหญ่มีการปรับใช้ภาษาที่ทันสมัยและเข้าถึงง่าย โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ฟังอายุ 25-40 ปี ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ฟังหลักของพอดแคสต์ธรรมะ

การวิเคราะห์เนื้อหาพอดแคสต์ธรรมะโดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ (2564) ได้ระบุลักษณะเด่นของการใช้ภาษาไว้หลายประการ โดยประการแรกคือการลดทอนความเป็นทางการของภาษา มีการแทนที่คำศัพท์ธรรมะที่เข้าใจยากด้วยคำอธิบายที่เข้าใจง่าย เช่น การใช้คำว่า “การปล่อยวาง” แทน “วิราคะ” หรือ “ความไม่ยึดติด” แทน “อุปาทาน” ประการที่สองคือการใช้ภาษาพูดที่เป็นธรรมชาติ มีการแทรกอารมณ์ขัน การใช้น้ำเสียงที่เป็นกันเอง และการสร้างบรรยากาศของการพูดคุยแลกเปลี่ยน ประการที่สามคือการยกตัวอย่างและการเชื่อมโยงหลักธรรมกับสถานการณ์ร่วมสมัย บทความวิชาการยังพบว่า การใช้ภาษาในลักษณะนี้ส่งผลให้ผู้ฟังมีความเข้าใจและสามารถนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ดีขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่อาจไม่คุ้นเคยกับการฟังธรรมะในรูปแบบดั้งเดิม (พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี, 2564)

การศึกษาของพระศรีธวัชเมธี (2564) ได้วิเคราะห์รูปแบบการนำเสนอธรรมะในพอดแคสต์ไว้อย่างละเอียด พบว่ามีการพัฒนารูปแบบที่หลากหลาย ตั้งแต่การสนทนาธรรม การเล่าเรื่องสอดแทรกธรรมะ การตอบคำถามธรรมะ ไปจนถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันผ่านมุมมองทางธรรม โดยแต่ละรูปแบบมีการใช้ภาษาที่แตกต่างกันไปตามวัตถุประสงค์และกลุ่มเป้าหมาย นอกจากนี้ ยังพบว่ามีการใช้เทคนิคการเล่าเรื่อง (Storytelling) เป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารธรรมะ บทความวิชาการยังชี้ให้เห็นว่า การใช้เทคนิคการเล่าเรื่องในพอดแคสต์ธรรมะมีประสิทธิภาพสูงในการดึงดูดความสนใจของผู้ฟัง โดยเฉพาะเมื่อเป็นการเล่าเรื่องที่เชื่อมโยงกับประสบการณ์ที่ผู้ฟังสามารถเข้าถึงได้ เช่น เรื่องราวในที่ทำงาน ความสัมพันธ์ หรือการเผชิญกับความท้าทายในชีวิตประจำวัน ในด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟัง การศึกษาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564) พบว่า พอดแคสต์ธรรมะที่ประสบความสำเร็จมักมีการใช้ภาษาที่เอื้อต่อการสร้างความรู้สึกร่วมและการมีส่วนร่วมของผู้ฟัง เช่น การใช้คำถามชวนคิด การเปิดโอกาสให้ผู้ฟังแสดงความคิดเห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ และการนำคำถามหรือประสบการณ์ของผู้ฟังมาเป็นประเด็นในการพูดคุย วิธีการเหล่านี้ช่วยสร้างความรู้สึกใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ธรรมะ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้ฟังติดตามรายการอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนภาษาธรรมะในพอดแคสต์ยังคงต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความทันสมัยและความถูกต้องตามหลักพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในประเด็นของการรักษาความหมายที่แท้จริงของหลักธรรม การใช้ภาษาที่เหมาะสมและไม่ก่อให้เกิดความเข้าใจผิด ตลอดจนการรักษาความเคารพต่อพระรัตนตรัยไว้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ เพื่อให้การสื่อสารธรรมะผ่านพอดแคสต์สามารถทำหน้าที่เป็นสื่อกลางในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับยุคสมัย

การปรับประยุกต์หลักธรรมในพอดแคสต์เพื่อเข้าถึงผู้ฟังยุคดิจิทัล

การปรับประยุกต์หลักธรรมในพอดแคสต์เพื่อเข้าถึงผู้ฟังยุคดิจิทัลเป็นความท้าทายสำคัญของการสื่อสารพุทธธรรมในปัจจุบัน จากการศึกษาของศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) พบว่า การนำเสนอหลักธรรมในพอดแคสต์มีการปรับเปลี่ยนทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และการประยุกต์ใช้ โดยมีการคัดเลือกหลักธรรมที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของคนในยุคปัจจุบัน มีการอธิบายด้วยภาษาและตัวอย่างที่ร่วมสมัย และมีการเชื่อมโยงหลักธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ เช่น จิตวิทยา การพัฒนาตนเอง และการบริหารจัดการความเครียด การวิเคราะห์เนื้อหาพอดแคสต์ธรรมะยอดนิยมในช่วงปี 2563-2564 โดยสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ (2564) พบว่า หลักธรรมที่ได้รับความนิยมในการนำเสนอผ่านพอดแคสต์มักเป็นหลักธรรมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตประจำวัน เช่น หลักอริยสัจ 4 ในแง่มุมของการแก้ปัญหาชีวิต หลักไตรลักษณ์ในมุมมองของการรับมือกับความเปลี่ยนแปลง และหลักสติปัฏฐาน 4 ในบริบทของการจัดการความเครียดและสุขภาพจิต

พระพรหมบัณฑิต (2564) ได้วิเคราะห์ว่า การเลือกนำเสนอหลักธรรมเหล่านี้สะท้อนถึงความพยายามในการตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของคนในสังคมยุคดิจิทัลที่ต้องเผชิญกับความเครียด ความกดดัน และการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ การศึกษาของพระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2564) ยังพบว่า การปรับประยุกต์หลักธรรมในพอดแคสต์มีการใช้เทคนิคการนำเสนอที่หลากหลาย เช่น การใช้กรณีศึกษาจากชีวิตจริง การวิเคราะห์ข่าวและสถานการณ์ปัจจุบันผ่านมุมมองทางธรรม และการเชื่อมโยงหลักธรรมกับผลการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ วิธีการเหล่านี้ช่วยให้ผู้ฟังเห็นความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมกับชีวิตจริง และเข้าใจว่าหลักธรรมสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรมในยุคปัจจุบัน รวมถึงการผสมผสานแนวคิดและเทคนิคจากศาสตร์สมัยใหม่ เช่น การนำแนวคิดทางจิตวิทยาเชิงบวกมาอธิบายควบคู่กับหลักพุทธธรรม การประยุกต์ใช้เทคนิคการจัดการความเครียดร่วมกับหลักสติปัฏฐาน และการเชื่อมโยงหลักอริยสัจ 4 กับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงระบบ อย่างไรก็ตาม พระพรหมคุณาภรณ์ (2564) ได้ให้ข้อสังเกตที่สำคัญว่า การปรับประยุกต์หลักธรรมในพอดแคสต์ต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความเหมาะสมเป็นสำคัญ การประยุกต์หลักธรรมต้องไม่ทำให้สาระสำคัญของหลักธรรมผิดเพี้ยนไป และต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการตีความที่คลาดเคลื่อนจากความหมายที่แท้จริง โดยเฉพาะในประเด็นที่ละเอียดอ่อนหรือซับซ้อน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเข้าใจผิดหรือการนำไปใช้อย่างไม่ถูกต้อง บทความวิชาการของคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) ยังยืนยันว่าการผสมผสานหลักธรรมกับศาสตร์สมัยใหม่ต้องผ่านการพิจารณาอย่างรอบคอบและได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในด้านพระพุทธศาสนาและศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อรักษามาตรฐานและความน่าเชื่อถือของการสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัล

ผลกระทบของพอดแคสต์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล

การเกิดขึ้นของพอดแคสต์ธรรมะได้สร้างผลกระทบที่สำคัญต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล การศึกษาของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2564) ได้วิเคราะห์ผลกระทบในหลายมิติ โดยพบว่าพอดแคสต์ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเข้าถึงธรรมะของพุทธศาสนิกชน จากเดิมที่ต้องเข้าวัดหรือฟังธรรมในรูปแบบดั้งเดิม สู่การเข้าถึงธรรมะได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล ข้อมูลสถิติระบุว่าจำนวนผู้ฟังพอดแคสต์ธรรมะในประเทศไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่อายุ 25-40 ปี ซึ่งมีแนวโน้มการฟังธรรมะผ่านช่องทางดิจิทัลมากกว่าช่องทางดั้งเดิม การศึกษาของศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) ชี้ให้เห็นว่าพอดแคสต์ธรรมะได้สร้างปรากฏการณ์สำคัญ 3 ประการในวงการพระพุทธศาสนาไทย ได้แก่ การขยายฐานผู้ฟังธรรมะไปสู่กลุ่มคนรุ่นใหม่ การสร้างนักสื่อสารธรรมะรุ่นใหม่ทั้งที่เป็นพระสงฆ์และฆราวาส และการพัฒนารูปแบบการสื่อสารธรรมะที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ งานบทความวิชาการของพระมหาสมชาย ฐานวุฑฺโฒ (2564) ยังพบว่าพอดแคสต์ธรรมะได้ช่วยลดช่องว่างระหว่างพระพุทธศาสนากับคนรุ่นใหม่ โดยทำให้หลักธรรมเข้าถึงได้ง่ายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ผลกระทบของพอดแคสต์ต่อการเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็มีทั้งด้านบวกและด้านที่ต้องระมัดระวัง คณะสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยมหิดล (2564) ได้ศึกษาผลกระทบเชิงลึกและพบว่า แม้พอดแคสต์จะช่วยให้การเข้าถึงธรรมะสะดวกขึ้น แต่ก็อาจทำให้เกิดการบริโภคธรรมะแบบผิวเผินหรือขาดการไตร่ตรองอย่างลึกซึ้ง การที่ใครก็สามารถผลิตเนื้อหาธรรมะได้อาจนำไปสู่ปัญหาการตีความหลักธรรมที่คลาดเคลื่อนหรือการนำเสนอที่ไม่เหมาะสม ด้วยเหตุนี้ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติจึงได้ริเริ่มโครงการพัฒนามาตรฐานการผลิตสื่อธรรมะดิจิทัล เพื่อกำหนดแนวทางและมาตรฐานในการผลิตเนื้อหาธรรมะผ่านช่องทางดิจิทัล รวมถึงการจัดตั้งคณะกรรมการกลั่นกรองเนื้อหาธรรมะในสื่อดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาส เพื่อช่วยตรวจสอบและให้คำแนะนำในการผลิตเนื้อหาธรรมะที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ ยังมีการส่งเสริมให้

เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้ผลิตเนื้อหาธรรมะในรูปแบบพอดแคสต์ เพื่อยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการผลิตสื่อธรรมะในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวโน้มและทิศทางการพัฒนาการสื่อสารธรรมะผ่านพอดแคสต์ในอนาคต

การพัฒนาการสื่อสารธรรมะผ่านพอดแคสต์กำลังเข้าสู่ยุคใหม่ที่มีการผสมผสานเทคโนโลยีและรูปแบบการนำเสนอที่หลากหลายมากขึ้น จากการศึกษาของสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ (2564) พบแนวโน้มที่สำคัญในการพัฒนาพอดแคสต์ธรรมะ ได้แก่ การผสมผสานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ในการวิเคราะห์และตอบสนองความต้องการของผู้ฟัง การพัฒนาระบบการโต้ตอบแบบทันที และการสร้างชุมชนผู้ฟังธรรมะในพื้นที่ดิจิทัล บทความวิชาการยังพบว่าผู้ผลิตรายการกำลังพัฒนารูปแบบการนำเสนอแบบผสมผสานที่เชื่อมโยงพอดแคสต์กับแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์อื่น ๆ เช่น การถ่ายทอดสดการบันทึกพอดแคสต์ การสร้างคลิปสั้นจากเนื้อหาพอดแคสต์เพื่อเผยแพร่ในโซเชียลมีเดีย และการพัฒนาแอปพลิเคชันที่รวบรวมเนื้อหาธรรมะจากหลากหลายแหล่งมาไว้ในที่เดียว ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2564) ยังคาดการณ์ว่าจะเกิดการพัฒนาระบบฐานข้อมูลธรรมะดิจิทัลที่ใช้เทคโนโลยี AI ในการวิเคราะห์และแนะนำเนื้อหาที่เหมาะสมกับผู้ฟังแต่ละคน รวมถึงการพัฒนาระบบการแปลและถอดความอัตโนมัติเพื่อขยายการเข้าถึงเนื้อหาธรรมะสู่กลุ่มผู้ฟังที่หลากหลายมากขึ้น

ในด้านการพัฒนามาตรฐานและการควบคุมคุณภาพ พระพรหมบัณฑิต (2564) ได้นำเสนอแนวทางการพัฒนาระบบรับรองคุณภาพพอดแคสต์ธรรมะที่ครอบคลุมทั้งด้านเนื้อหาและการผลิต โดยเสนอให้มีการจัดตั้งคณะกรรมการกลางที่ประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญทั้งด้านพระพุทธศาสนาและการสื่อสารดิจิทัล เพื่อกำหนดมาตรฐานและแนวทางการผลิตพอดแคสต์ธรรมะ สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติกำลังดำเนินการพัฒนาแพลตฟอร์มกลางที่จะเป็นศูนย์รวมของพอดแคสต์ธรรมะที่ได้มาตรฐาน มีการจัดหมวดหมู่เนื้อหาอย่างเป็นระบบ และมีกลไกการตรวจสอบคุณภาพที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ ยังมีแผนในการจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้ผลิตสื่อธรรมะดิจิทัล เพื่อฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของผู้ผลิตรายการให้สามารถสร้างสรรค์เนื้อหาที่มีคุณภาพและเข้าถึงผู้ฟังในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยหลักสูตรการอบรมจะครอบคลุมทั้งด้านหลักธรรม เทคนิคการสื่อสาร และการใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อ

สรุป

การศึกษาการปรับตัวของภาษาธรรมะในพอดแคสต์ไทยสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการสื่อสารพุทธธรรมในยุคดิจิทัล จากการวิเคราะห์พบว่า การปรับเปลี่ยนภาษาและรูปแบบการนำเสนอธรรมะผ่านพอดแคสต์เป็นการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีการสื่อสารและพฤติกรรมการเสพสื่อของผู้คนในสังคม โดยมีการพัฒนารูปแบบการสื่อสารที่ผสมผสานระหว่างความเป็นทางการของภาษาธรรมะดั้งเดิมกับภาษาร่วมสมัยที่เข้าถึงได้ง่าย การปรับประยุกต์หลักธรรมให้สอดคล้องกับบริบทปัจจุบัน และการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังผ่านช่องทางดิจิทัล

แม้ว่าการพัฒนาพอดแคสต์ธรรมะจะสร้างโอกาสในการเข้าถึงธรรมะที่สะดวกและสอดคล้องกับวิถีชีวิตสมัยใหม่ แต่ก็มีความท้าทายที่ต้องคำนึงถึง โดยเฉพาะการรักษาความถูกต้องของหลักธรรมและการควบคุมคุณภาพของเนื้อหา การพัฒนาในอนาคตจึงควรมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่างการปรับตัวให้ทันสมัยกับการรักษาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา ผ่านการพัฒนาระบบมาตรฐานและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้การสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัลสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). การวิเคราะห์รูปแบบและเนื้อหาของพอดแคสต์ธรรมะในประเทศไทย. วารสารนิเทศศาสตร์, 39(2), 156-178.

พระธรรมปิฎก (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2564). พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและโอกาส. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2563). พุทธศาสนากับการสื่อสารในยุคดิจิทัล. สำนักพิมพ์พุทธธรรม.

พระไพศาล วิสาโล. (2563). การเผยแผ่ธรรมะในโลกออนไลน์. สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

พระมหาบุญเลิศ อินฺทปญฺโญ. (2564). การสื่อสารพุทธธรรมในยุคดิจิทัล. วารสารพุทธศาสน์ศึกษา, 28(2), 45-67.

ศูนย์พุทธศาสน์ศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2564). การศึกษาวิเคราะห์พอดแคสต์ธรรมะในประเทศไทย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศูนย์วิจัยพุทธศาสตร์ประยุกต์. (2564). แนวโน้มและทิศทางการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์. (2564). พัฒนาการของการสื่อสารธรรมะในสังคมไทย (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2564). รายงานการศึกษาสถานการณ์การเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านสื่อดิจิทัล. สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สุภาพร พงศ์พฤกษ์. (2563). การปรับตัวของภาษาธรรมะในสื่อดิจิทัล. วารสารนิเทศศาสตร์, 38(3), 89-112.

พระธรรมเทศนาบนแพลตฟอร์มดิจิทัล: การปรับตัวของภาษาธรรมะในยุคสื่อใหม่

BUDDHIST SERMONS ON DIGITAL PLATFORMS: THE ADAPTATION OF DHARMA LANGUAGE IN NEW MEDIA ERA

พระครูใบฎีกาประเทือง กนฺตจาโร
Phrakrubaidika Prathueang Kantajaro
วัดหันตรา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
Wat Hantra, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province
Corresponding Author E-mail: prathueangmisomdet.24@gmail.com
Received December 15, 2024
Revised January 13, 2025
Accepted February 14, 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์การปรับตัวของภาษาธรรมะในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยศึกษารูปแบบการสื่อสารธรรมะของพระสงฆ์ที่มีบทบาทบนสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน บทความวิชาการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์เชิงลึก ผลการศึกษาพบว่า การเทศนาธรรมบนแพลตฟอร์มดิจิทัลมีการปรับเปลี่ยนทั้งในด้านรูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาษา และการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทร่วมสมัย โดยยังคงรักษาแก่นของพระธรรมคำสอนดั้งเดิม การปรับตัวนี้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของพระพุทธศาสนาในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี
คำสำคัญ: พระธรรมเทศนา, แพลตฟอร์มดิจิทัล, การสื่อสารธรรมะ, ภาษาธรรมะ, สื่อใหม่

Abstract

This study aims to analyze the adaptation of Buddhist language in spreading Buddhism through digital platforms by examining the communication patterns of monks who play significant roles on current social media. The academic article employs content analysis and in-depth interview methods. The findings reveal that dharma sermons on digital platforms have undergone changes in presentation format, language usage, and the application of Buddhist principles to contemporary contexts while maintaining the essence of traditional Buddhist teachings. This adaptation reflects the dynamics of Buddhism in responding to social and technological changes.
Keywords: Buddhist Sermon, Digital Platform, Dharma Communication, Buddhist Language, New Media

บทนำ

ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีการสื่อสารมีการพัฒนาอย่างก้าวกระโดด การเผยแผ่พระพุทธศาสนาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการรับสื่อของพุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่ แพลตฟอร์มดิจิทัลได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเข้าถึงธรรมะ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่ทำให้การทำบุญและฟังธรรมที่วัดต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบ ส่งผลให้เกิดการพัฒนารูปแบบการสื่อสารธรรมะที่หลากหลายบนพื้นที่ดิจิทัล (พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2564) ปรากฏการณ์นี้นำมาสู่การเปลี่ยนแปลงครั้งสำคัญในวงการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะในด้านการใช้ภาษาและการนำเสนอหลักธรรม การปรับตัวของภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการรักษาความเข้มแข็งของพระพุทธศาสนาท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยพระสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมะต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาที่เข้าถึงง่าย ทันสมัย แต่ยังคงรักษาความถูกต้องและความศักดิ์สิทธิ์ของหลักธรรมคำสอน (สุภางค์ จันทวานิช, 2563) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารนี้เป็นความท้าทายสำคัญที่ต้องรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนา พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2563) ได้ชี้ให้เห็นว่า การเผยแผ่ธรรมะในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญสามประการ ได้แก่ ความถูกต้องของเนื้อหาธรรมะ ความเหมาะสมของรูปแบบการนำเสนอ และการตอบสนองต่อความต้องการของผู้รับสาร การปรับเปลี่ยนภาษาและวิธีการนำเสนอจึงต้องดำเนินการอย่างระมัดระวังและรอบคอบ เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการสื่อสารหลักธรรม

ในขณะเดียวกัน การศึกษาของ วิไลวรรณ ทองเจริญ (2562) พบว่า พุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่มีแนวโน้มที่จะเข้าถึงธรรมะผ่านช่องทางดิจิทัลมากขึ้น โดยเฉพาะผ่านแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการนำเสนอเนื้อหาในรูปแบบที่กระชับ เข้าใจง่าย และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ทันที ปรากฏการณ์นี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการสื่อสารธรรมะที่สอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพสื่อในปัจจุบัน นอกจากนี้ ประเด็นสำคัญที่ต้องพิจารณาคือผลกระทบของการสื่อสารธรรมะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลต่อการรับรู้และความเข้าใจในหลักธรรม เนื่องจากลักษณะของสื่อดิจิทัลที่เน้นความรวดเร็วและการมีปฏิสัมพันธ์แบบทันที อาจส่งผลต่อความลึกซึ้งในการเรียนรู้และการตีความหลักธรรม ดังที่ พระราชปริยัติ (สฤษดิ์ สิริธโร, 2563) ได้วิเคราะห์ไว้ว่า การสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัลต้องระมัดระวังไม่ให้เกิดการลดทอนคุณค่าและความลึกซึ้งของหลักธรรม แม้จะมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัย การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การปรับตัวของภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัล โดยพิจารณาทั้งในแง่ของรูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาษา และการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทร่วมสมัย เพื่อสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับพลวัตของการสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัล และนำเสนอแนวทางในการพัฒนาการสื่อสารธรรมะที่มีประสิทธิภาพบนแพลตฟอร์มดิจิทัลต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากการเทศนาธรรมบนแพลตฟอร์มดิจิทัลของพระสงฆ์ที่มีบทบาทสำคัญในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และการสัมภาษณ์เชิงลึกพระสงฆ์และผู้เชี่ยวชาญด้านการสื่อสารธรรมะ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งเกี่ยวกับการปรับตัวของภาษาธรรมะในยุคสื่อใหม่

วิวัฒนาการของการเทศนาธรรมในสังคมไทย

การเทศนาธรรมในสังคมไทยมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน โดยมีรากฐานมาจากพุทธวิธีในการสอนที่พระพุทธเจ้าทรงใช้ในการประกาศพระศาสนา การเทศนาในยุคแรกเริ่มนั้นเป็นการสื่อสารโดยตรง

ระหว่างพระสงฆ์กับพุทธศาสนิกชน มีลักษณะเป็นการบอกเล่าและอธิบายหลักธรรมผ่านการยกอุทาหรณ์และนิทานชาดก ซึ่งเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการทำให้ผู้ฟังเข้าใจหลักธรรมได้อย่างลึกซึ้ง (สุวรรณา สถาอานันท์, 2563) รูปแบบการเทศนาในยุคโบราณมักจัดขึ้นในโอกาสสำคัญทางศาสนาหรือเทศกาลต่าง ๆ โดยมีการจัดเตรียมธรรมาสน์และสถานที่อย่างเป็นทางการ สะท้อนให้เห็นถึงความศักดิ์สิทธิ์และความสำคัญของการฟังธรรมในวิถีชีวิตของชาวพุทธ เมื่อสังคมไทยก้าวเข้าสู่ยุคการสื่อสารมวลชน การเทศนาธรรมได้ขยายขอบเขตออกไปผ่านสื่อต่าง ๆ เริ่มจากสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของหนังสือธรรมะและวารสารทางพระพุทธศาสนา ต่อมาเมื่อมีการพัฒนาเทคโนโลยีการกระจายเสียง การเทศนาธรรมทางวิทยุกระจายเสียงได้กลายเป็นช่องทางสำคัญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พระสงฆ์นักเทศน์ที่มีความสามารถในการสื่อสารธรรมะได้รับความนิยมและมีผู้ติดตามรับฟังจำนวนมาก (สมเกียรติ ตั้งนโม, 2563) การเทศนาผ่านสื่อวิทยุนี้นับเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญที่ทำให้การเข้าถึงธรรมะไม่ได้จำกัดอยู่เพียงในวัดหรือในโอกาสพิเศษเท่านั้น แต่สามารถรับฟังได้ในชีวิตประจำวัน ทำให้พระธรรมคำสอนแทรกซึมเข้าสู่วิถีชีวิตของผู้คนได้มากขึ้น

ยุคต่อมาเมื่อโทรทัศน์เข้ามามีบทบาทในสังคมไทย การเทศนาธรรมได้พัฒนารูปแบบให้มีความน่าสนใจมากขึ้นด้วยการผสมผสานระหว่างภาพและเสียง มีการจัดรายการธรรมะในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการเทศนาโดยตรง การสนทนาธรรม และการนำเสนอหลักธรรมผ่านรูปแบบรายการที่หลากหลาย พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (2564)ได้วิเคราะห์ว่า การเทศนาธรรมทางโทรทัศน์ทำให้พระสงฆ์ต้องพัฒนาทักษะการสื่อสารให้เหมาะสมกับสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง รวมถึงต้องคำนึงถึงเวลาที่จำกัดในการนำเสนอ ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอธรรมะให้กระชับและน่าสนใจมากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของพระพุทธศาสนาที่ยังคงรักษาแก่นของหลักธรรมไว้ได้ แม้จะต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอให้เข้ากับยุคสมัย ในช่วงการเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ยุคดิจิทัล การเทศนาธรรมได้พัฒนาไปอีกขั้นด้วยการนำเสนอผ่านสื่อออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งเว็บไซต์ บล็อก และสื่อสังคมออนไลน์ พระไพศาล วิสาโล (2564) ได้สะท้อนให้เห็นว่า การเทศนาธรรมในยุคดิจิทัลมีความท้าทายที่สำคัญคือการรักษาสมดุลระหว่างการทำให้ธรรมะเข้าถึงง่ายและการรักษาความลึกซึ้งของหลักธรรม ความท้าทายนี้ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการนำเสนอธรรมะที่หลากหลาย เช่น การใช้อินโฟกราฟิก คลิปวิดีโอสั้น หรือการถ่ายทอดสดการเทศนาผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ การปรับตัวนี้สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการเผยแผ่พระพุทธศาสนาที่พร้อมจะเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอเพื่อให้เข้าถึงพุทธศาสนิกชนในทุกยุคสมัย

การปรับตัวของภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัล

การปรับตัวของภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของการสื่อสารในพระพุทธศาสนา ภาษาที่ใช้ในการเผยแผ่ธรรมะได้มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับบริบทของสื่อดิจิทัลและพฤติกรรมการรับสารของผู้คนในยุคปัจจุบัน พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต (2564) ได้วิเคราะห์ว่า การใช้ภาษาในการสื่อสารธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการเทศนาในรูปแบบดั้งเดิม โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่กระชับ ตรงประเด็น และมีการประยุกต์ใช้คำศัพท์ร่วมสมัยเพื่อสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนภาษาในการสื่อสารธรรมะนี้ยังคงต้องรักษาความถูกต้องและความเหมาะสมตามหลักพระธรรมวินัย

ลักษณะสำคัญประการหนึ่งของการใช้ภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลคือการผสมผสานระหว่างภาษาธรรมะดั้งเดิมกับภาษาร่วมสมัย สุวรรณา สถาอานันท์ (2563) ได้ศึกษาพบว่า พระสงฆ์ผู้เผยแผ่ธรรมะในสื่อดิจิทัลมักใช้กลวิธีการอธิบายธรรมะด้วยการเปรียบเทียบกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน มีการใช้ตัวอย่างที่ร่วมสมัยและเข้าใจง่าย รวมถึงการประยุกต์ใช้คำศัพท์สมัยใหม่เพื่อสื่อความหมายของหลักธรรมให้เข้าถึงผู้ฟังได้ดียิ่งขึ้น เช่น การใช้คำว่า “อัพเดต” แทนการ “ปรับปรุง” หรือ “รีเซ็ต” แทนการ “เริ่มต้นใหม่” ซึ่งเป็นการปรับภาษาให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตดิจิทัลของผู้คนในปัจจุบัน นอกจากการปรับใช้คำศัพท์แล้ว รูปแบบการนำเสนอธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลยังมีการพัฒนาให้มีความหลากหลายและน่าสนใจมากขึ้น พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2563) ได้วิเคราะห์ว่า การสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละแพลตฟอร์ม เช่น การใช้ภาษาที่กระชับและตรงประเด็นสำหรับทวิตเตอร์ การสร้างเนื้อหาที่มีความน่าสนใจด้วยภาพและเสียงสำหรับยูทูบ หรือการใช้ภาษาที่เป็นกันเองและมีปฏิสัมพันธ์กับผู้ฟังสำหรับการไลฟ์สตรีมมิ่ง การปรับตัวนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเข้าใจในธรรมชาติของสื่อดิจิทัลและพฤติกรรมการเสพสื่อของผู้คนในยุคปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม การปรับเปลี่ยนภาษาในการสื่อสารธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลยังคงต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการ พระไพศาล วิสาโล (2563) ได้ชี้ให้เห็นว่า การใช้ภาษาร่วมสมัยในการสื่อสารธรรมะอาจนำไปสู่ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนหรือการลดทอนความลึกซึ้งของหลักธรรม หากไม่มีการอธิบายเพิ่มเติมอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ การใช้ภาษาที่เป็นกันเองมากเกินไปอาจส่งผลต่อความศรัทธาและความเคารพในพระธรรมคำสอน ดังนั้น การรักษาสมดุลระหว่างความร่วมสมัยและความถูกต้องเหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการสื่อสารธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ทั้งนี้ การปรับตัวของภาษาธรรมะในยุคดิจิทัลสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของพระพุทธศาสนาที่สามารถปรับตัวให้เข้ากับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของหลักธรรมคำสอนไว้ได้ สมเกียรติ ตั้งนโม (2563) ได้สรุปว่าความสำเร็จของการสื่อสารธรรมะในยุคดิจิทัลไม่ได้อยู่ที่การปรับเปลี่ยนภาษาให้ทันสมัยเพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ความสามารถในการสื่อสารให้ผู้คนเข้าถึงแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง การปรับตัวของภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลจึงเป็นเพียงเครื่องมือในการเข้าถึงผู้คนยุคใหม่ โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการนำพาผู้คนเข้าถึงหลักธรรมและนำไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิต

รูปแบบการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อใหม่

รูปแบบการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อใหม่ในปัจจุบันมีความหลากหลายและสอดคล้องกับพฤติกรรมการเสพสื่อของผู้คนในยุคดิจิทัล วิไลวรรณ ทองเจริญ (2562) ได้ศึกษาพบว่า การนำเสนอธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลมีการพัฒนารูปแบบให้น่าสนใจและเข้าถึงง่ายมากขึ้น โดยมีการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและเครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ธรรมะที่แตกต่างจากเดิม เช่น การใช้พอดแคสต์ (Podcast) ในการนำเสนอธรรมะที่สามารถรับฟังได้ทุกที่ทุกเวลา การสร้างคลิปวิดีโอสั้นที่มีความยาวเหมาะสมกับการรับชมบนสื่อสังคมออนไลน์ หรือการใช้อินโฟกราฟิกเพื่อสรุปหลักธรรมให้เข้าใจง่าย การปรับเปลี่ยนรูปแบบการนำเสนอเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการทำให้ธรรมะเข้าถึงได้ง่ายและสอดคล้องกับวิถีชีวิตดิจิทัล การไลฟ์สตรีมมิ่ง (Live Streaming) เป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่ได้รับความนิยมในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อใหม่ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (2564) ได้วิเคราะห์ว่า การถ่ายทอดสดการแสดงธรรมเทศนาผ่านแพลตฟอร์ม

ต่าง ๆ เช่น เฟซบุ๊ก ยูทูบ หรือซูม ช่วยลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ในการเข้าถึงธรรมะ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วมและปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้แสดงธรรมกับผู้ฟังผ่านการแสดงความคิดเห็นและการถามตอบในระหว่างการถ่ายทอดสด ลักษณะการสื่อสารแบบสองทางนี้ช่วยสร้างความรู้สึกใกล้ชิดและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ธรรมะมากขึ้น นอกจากนี้ การบันทึกการถ่ายทอดสดไว้ยังเป็นการสร้างคลังความรู้ทางธรรมะที่สามารถเข้าถึงได้ตลอดเวลา การใช้แอปพลิเคชันและแพลตฟอร์มเฉพาะทางเป็นอีกหนึ่งรูปแบบที่มีการพัฒนาขึ้นเพื่อการเผยแผ่ธรรมะในยุคดิจิทัล สุวรรณา สถาอานันท์ (2563) ได้ศึกษาพบว่า แอปพลิเคชันธรรมะมีการพัฒนาฟีเจอร์ที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ เช่น การรวบรวมหลักธรรมคำสอน การนำเสนอธรรมะประจำวัน การนำทางในการสวดมนต์และการทำสมาธิ รวมถึงการสร้างชุมชนออนไลน์สำหรับผู้สนใจในการปฏิบัติธรรม การพัฒนาแพลตฟอร์มเฉพาะทางเหล่านี้ช่วยสร้างระบบนิเวศดิจิทัลที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตาม การนำเสนอธรรมะผ่านสื่อใหม่ยังมีข้อจำกัดและความท้าทายที่ต้องพิจารณา พระราชปริยัติ (สฤษดิ์ สิริธโร, 2563) ได้วิเคราะห์ว่า การนำเสนอธรรมะในรูปแบบที่สั้นกระชับ และเน้นความบันเทิงอาจส่งผลต่อความลึกซึ้งในการเรียนรู้และเข้าใจหลักธรรม นอกจากนี้ การที่มีเนื้อหาธรรมะจำนวนมากบนแพลตฟอร์มดิจิทัลอาจทำให้ผู้รับสารเกิดความสับสนในการเลือกรับข้อมูลที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ การพัฒนารูปแบบการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อใหม่จึงต้องคำนึงถึงการรักษาสมดุลระหว่างความน่าสนใจในการนำเสนอและความถูกต้องของเนื้อหาธรรมะ

ในมุมมองของการพัฒนาต่อไปในอนาคต สมเกียรติ ตั้งนโม (2563) ได้เสนอแนะว่า รูปแบบการนำเสนอธรรมะผ่านสื่อใหม่ควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้แบบองค์รวม (Holistic Learning Experience) ที่ผสมผสานระหว่างการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและการปฏิบัติจริง โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเข้าถึงและเรียนรู้ธรรมะ ไม่ใช่เป็นเพียงช่องทางการรับชมหรือรับฟังเท่านั้น การพัฒนาในลักษณะนี้จะช่วยให้การเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อใหม่มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้สนใจในการศึกษาและปฏิบัติธรรม

ผลกระทบของการสื่อสารธรรมะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล

การสื่อสารธรรมะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลได้ก่อให้เกิดผลกระทบที่หลากหลายต่อวงการพระพุทธศาสนาและสังคมไทย พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2563) ได้วิเคราะห์ว่า การเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อดิจิทัลได้สร้างการเปลี่ยนแปลงทั้งในแง่บวกและแง่ที่ต้องระมัดระวัง โดยในด้านบวก การเข้าถึงธรรมะผ่านช่องทางดิจิทัลช่วยให้ผู้คนสามารถศึกษาและเรียนรู้หลักธรรมได้สะดวกและรวดเร็วขึ้น ไม่จำกัดด้วยข้อจำกัดทางกายภาพหรือเวลา นอกจากนี้ ยังช่วยสร้างความสนใจในพระพุทธศาสนาให้กับคนรุ่นใหม่ที่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวัน ในมิติของการเรียนรู้และการเข้าถึงธรรมะ พระมหาวุฒิชัย วชิรเมธี (2564) ได้ชี้ให้เห็นว่า แพลตฟอร์มดิจิทัลได้สร้างรูปแบบการเรียนรู้ธรรมะแบบใหม่ที่มีความยืดหยุ่นและตอบสนองความต้องการของปัจเจกบุคคลมากขึ้น ผู้สนใจสามารถเลือกศึกษาหัวข้อธรรมะที่ตรงกับความสนใจหรือความต้องการของตนเอง สามารถทบทวนเนื้อหาได้ตามต้องการ และมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้สนใจในธรรมะคนอื่น ๆ ผ่านชุมชนออนไลน์ การเรียนรู้ในลักษณะนี้ช่วยสร้างความเข้าใจในหลักธรรมที่ลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม อย่างไรก็ตาม สุวรรณา สถาอานันท์ (2563) ได้วิเคราะห์ถึงผลกระทบในแง่ที่ต้องระมัดระวัง โดยเฉพาะประเด็นเรื่องความถูกต้องและความ

น่าเชื่อถือของเนื้อหาธรรมะที่เผยแพร่บนแพลตฟอร์มดิจิทัล เนื่องจากลักษณะเปิดกว้างของสื่อดิจิทัลทำให้มีการนำเสนอเนื้อหาธรรมะจากหลากหลายแหล่งที่มา บางครั้งอาจมีการตีความหรือนำเสนอที่คลาดเคลื่อนจากหลักธรรมที่ถูกต้อง นอกจากนี้ ยังมีความเสี่ยงในการเกิด “ธรรมะแบบฉาบฉวย” ที่เน้นการนำเสนอเพียงผิวเผินหรือเพื่อความบันเทิงมากกว่าการสร้างความเข้าใจที่ลึกซึ้ง

พระไพศาล วิสาโล (2563) ได้เสนอมุมมองเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบต่อความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์และพุทธศาสนิกชน โดยชี้ให้เห็นว่า แม้การสื่อสารผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลจะช่วยสร้างความใกล้ชิดในมิติของการเข้าถึงธรรมะ แต่อาจส่งผลต่อรูปแบบความสัมพันธ์แบบดั้งเดิมที่มีความเคารพและความศรัทธาเป็นพื้นฐาน การปฏิสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลอาจทำให้เส้นแบ่งระหว่างพระสงฆ์และฆราวาสเลือนรางลง ซึ่งอาจส่งผลต่อการรักษาพระธรรมวินัยและความศักดิ์สิทธิ์ของสถาบันสงฆ์ในระยะยาว ในภาพรวม สมเกียรติ ตั้งนโม (2563) ได้สรุปว่า ผลกระทบของการสื่อสารธรรมะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาอย่างรอบด้านและต้องมีการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะการสร้างสมดุลระหว่างการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลในการเผยแผ่ธรรมะกับการรักษาคุณค่าและความถูกต้องของหลักธรรมคำสอน รวมถึงการพัฒนาแนวทางในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างมีวิจารณญาณและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาจิตใจและปัญญาของพุทธศาสนิกชนในยุคดิจิทัล

แนวโน้มและทิศทางการเผยแผ่ธรรมะในอนาคต

การเผยแผ่ธรรมะในอนาคตมีแนวโน้มที่จะพัฒนาไปพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส (2564) ได้วิเคราะห์ว่า การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีจะนำมาซึ่งโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการพัฒนาของเทคโนโลยีเสมือนจริง (Virtual Reality) และเทคโนโลยีโลกเสมือน (Metaverse) ที่อาจนำมาประยุกต์ใช้ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ธรรมะรูปแบบใหม่ เช่น การจำลองสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา การสร้างห้องเรียนเสมือนจริงสำหรับการปฏิบัติธรรม หรือการสร้างชุมชนพุทธศาสนิกชนในโลกเสมือน การพัฒนาเหล่านี้อาจช่วยลดข้อจำกัดด้านกายภาพและสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีความน่าสนใจมากขึ้น ในด้านรูปแบบการนำเสนอเนื้อหา พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต, 2563) ได้คาดการณ์ว่า การเผยแผ่ธรรมะในอนาคตจะมุ่งเน้นการสร้างเนื้อหาที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลมากขึ้น (Personalized Content) โดยอาศัยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์ความสนใจและพฤติกรรมการเรียนรู้ของผู้ใช้ เพื่อนำเสนอเนื้อหาธรรมะที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ ยังอาจมีการพัฒนาระบบผู้ช่วยอัจฉริยะ (AI Assistant) ที่สามารถตอบคำถามและให้คำแนะนำเกี่ยวกับหลักธรรมเบื้องต้นได้ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาเหล่านี้จำเป็นต้องอยู่ภายใต้การกำกับดูแลที่เหมาะสมเพื่อรักษาความถูกต้องของหลักธรรมคำสอน

การพัฒนาระบบนิเวศดิจิทัลสำหรับการเผยแผ่ธรรมะเป็นอีกหนึ่งแนวโน้มที่สำคัญ สุวรรณา สถาอานันท์ (2563) ได้เสนอว่า ในอนาคตจะมีการพัฒนาแพลตฟอร์มที่ครบวงจรมากขึ้น โดยรวมเอาฟังก์ชันต่าง ๆ ที่จำเป็นสำหรับการศึกษาและปฏิบัติธรรมไว้ในที่เดียว เช่น การเรียนรู้หลักธรรม การปฏิบัติสมาธิ การทำบุญออนไลน์ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา รวมถึงการสร้างชุมชนออนไลน์ที่เข้มแข็งสำหรับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และการสนับสนุนซึ่งกันและกันในการปฏิบัติธรรม การพัฒนาในลักษณะนี้จะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติธรรมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตาม

พระไพศาล วิสาโล (2563) ได้เตือนว่า การพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการเผยแผ่ธรรมะในอนาคตจำเป็นต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างความทันสมัยและการรักษาแก่นแท้ของพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะการระมัดระวังไม่ให้เทคโนโลยีกลายเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาปัญญาและการเข้าถึงสัจธรรม นอกจากนี้ ยังต้องพิจารณาถึงความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Digital Divide) ที่อาจส่งผลต่อการเข้าถึงธรรมะของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ รวมถึงการรักษาความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวของข้อมูลผู้ใช้บนแพลตฟอร์มดิจิทัล

สมเกียรติ ตั้งนโม (2563) ได้สรุปภาพรวมของแนวโน้มการเผยแผ่ธรรมะในอนาคตว่า ความสำเร็จจะขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานระหว่างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีกับหลักการดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาได้อย่างลงตัว โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสนับสนุนการเข้าถึงและเรียนรู้ธรรมะ ไม่ใช่เป็นเป้าหมายในตัวเอง ทั้งนี้ การพัฒนาบุคลากรทั้งฝ่ายสงฆ์และฆราวาสให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ จะเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

สรุป

การศึกษาการปรับตัวของภาษาธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลสะท้อนให้เห็นถึงพลวัตของพระพุทธศาสนาในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี โดยการปรับตัวนี้ครอบคลุมทั้งในด้านรูปแบบการนำเสนอ การใช้ภาษา และการประยุกต์หลักธรรมให้เข้ากับบริบทร่วมสมัย อย่างไรก็ตาม สิ่งสำคัญที่พบจากการศึกษาคือ แม้จะมีการปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอให้ทันสมัย แต่ยังคงรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนดั้งเดิมไว้ได้อย่างครบถ้วน วิวัฒนาการของการเทศนาธรรมในสังคมไทยแสดงให้เห็นถึงการปรับตัวอย่างต่อเนื่องของพระพุทธศาสนา จากการเทศนาแบบดั้งเดิมในวัด สู่การใช้สื่อมวลชน และพัฒนามาสู่การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงนี้ไม่เพียงแต่เป็นการปรับเปลี่ยนช่องทางการสื่อสารเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนารูปแบบการนำเสนอและการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้รับสารที่หลากหลายมากขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า การสื่อสารธรรมะผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัลได้สร้างทั้งโอกาสและความท้าทาย โอกาสที่สำคัญคือการเข้าถึงกลุ่มผู้รับสารที่กว้างขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัล ในขณะที่ความท้าทายที่สำคัญคือการรักษาสมดุลระหว่างความทันสมัยของการนำเสนอกับการรักษาความถูกต้องและความลึกซึ้งของหลักธรรม แนวโน้มในอนาคตของการเผยแผ่ธรรมะบนแพลตฟอร์มดิจิทัลมีทิศทางที่จะพัฒนาไปพร้อมกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยี โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีเสมือนจริงและปัญญาประดิษฐ์มาประยุกต์ใช้ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ธรรมะรูปแบบใหม่ อย่างไรก็ตาม ความสำเร็จของการพัฒนาเหล่านี้จะขึ้นอยู่กับความสามารถในการผสมผสานระหว่างนวัตกรรมทางเทคโนโลยีกับหลักการดั้งเดิมของพระพุทธศาสนาได้อย่างลงตัว บทเรียนสำคัญที่ได้จากการศึกษานี้คือ การปรับตัวของภาษาธรรมะในยุคดิจิทัลไม่ใช่เพียงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการนำเสนอเท่านั้น แต่เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการสื่อสารทั้งระบบเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยยังคงรักษาแก่นแท้ของพระธรรมคำสอนไว้ได้อย่างครบถ้วน ความท้าทายในอนาคตจะอยู่ที่การพัฒนาบุคลากรและระบบนิเวศดิจิทัลที่เอื้อต่อการเผยแผ่ธรรมะอย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการสร้างความร่วมมือระหว่างภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อขับเคลื่อนการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลให้ประสบความสำเร็จและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส. (2564). พระพุทธศาสนากับการปรับตัวในยุคดิจิทัล. วารสารพุทธศาสน์ศึกษา, 28(1), 1-15.

พระพรหมบัณฑิต (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2563). พุทธวิธีในการเผยแผ่ธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารมหาจุฬาวิชาการ, 7(2), 1-18.

สุภางค์ จันทวานิช. (2563). การวิเคราะห์การสื่อสารธรรมะผ่านสื่อสังคมออนไลน์. วารสารสังคมศาสตร์, 50(1), 37-58.

พระไพศาล วิสาโล. (2563). ธรรมะในโลกดิจิทัล: การปรับตัวของพระพุทธศาสนาในกระแสเทคโนโลยี. วารสารพุทธศาสน์ศึกษา, 27(2), 1-18.

พระมหาสมปอง ตาลปุตฺโต. (2564). การพัฒนารูปแบบการสื่อสารธรรมะผ่านสื่อโทรทัศน์. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 12(1), 15-32.

พระราชปริยัติ (สฤษดิ์ สิริธโร). (2563). การเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล: โอกาสและความท้าทาย. วารสารพุทธศาสตร์ศึกษา, 11(2), 45-62.

วิไลวรรณ ทองเจริญ. (2562). พฤติกรรมการเสพสื่อธรรมะของพุทธศาสนิกชนรุ่นใหม่. วารสารนิเทศศาสตร์, 37(2), 89-112.

สมเกียรติ ตั้งนโม. (2563). การวิเคราะห์วาทกรรมธรรมะบนสื่อสังคมออนไลน์. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 12(1), 78-95.

สุวรรณา สถาอานันท์. (2563). พุทธปรัชญากับการสื่อสารในยุคดิจิทัล. วารสารปรัชญาและศาสนา, 5(2), 123-142.

อนุสาวรีย์แห่งชัยชนะในสงครามอานามสยามยุทธ กัมพูชา เวียดนาม : วัดชัยชนะสงคราม กทม.

MONUMENT TO VICTORY IN THE ANNAM WAR, KHMER BATTLEFIELD, VIETNAM: WAT CHAICHANA SONGKHRAM, BANGKOK.

มัลลิกา ภูมะธน
Mallika Phumathon
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
Nakhon Sawan Rajabhat University
Corresponding Author E-mail: raphind@yahoo.com
Received December 18, 2024
Revised January 15, 2025
Accepted February 15, 2025

[RETRACTED ARTICLE]

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนถึง อนุสาวรีย์แห่งชัยชนะในสงครามอานามสยามยุทธ เขมร เวียดนาม : วัดชัยชนะสงคราม กทม. อันเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนาที่สะท้อนแนวคิดในเรื่องชัยชนะกับการสร้างอนุสรณ์สถานในพระพุทธศาสนา ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การสังเกตจากพื้นที่จริง และเขียนนำเสนอในรูปแบบบทความทางวิชาการ การสร้างอนุสรณ์สถานที่เนื่องด้วยชัยชนะจากสงครามมีอยู่ทั่วไปทั่วโลก โดยวัดชัยชนะสงคราม เป็นอีกสถานที่หนึ่งที่ถูกสร้างด้วยคติดังกล่าว โดยเป็นวัดในพระพุทธศาสนาที่สร้างขึ้นในบริเวณบ้านและที่ดินของเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) แม่ทัพใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ภายหลังจากเดินทางไปรบชนะญวนและเขมรกลับมา ได้มีจิตศรัทธายกที่ดินและบ้านถวายเป็นวัด ตั้งชื่อว่า “วัดชัยชนะสงคราม” เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการมีชัยชนะสงคราม อยู่ในพื้นที่คลองถม ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร วัดถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ของชัยชนะในสมรภูมิกัมพูชา โดยมีวัดหรือศาสนสถานที่เนื่องด้วยสงครามและเหตุการณ์นี้ อาทิ วัดเทพลีลา วัดพระไกรสีห์ (น้อย) และ วัดปราบปัจจามิตร หรือ วัดกระโดน (វត្តឈូនទារ) ที่เมืองพระตะบอง ที่สร้างเมื่อ พ.ศ. 2388 วัดพระพุทธโฆสาจารย์ หรือ วัดเจินฎ็อมแฎก (វត្តព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ) ที่พนมเปญ ล้วนเนื่องจากเหตุการณ์ในสมรภูมิในครั้งนั้นด้วย ประหนึ่งเป็นอนุสรณ์แห่งสงครามและการต่อสู้ในอดีตด้วย
คำสำคัญ: อนุสาวรีย์แห่งชัยชนะ, อานามสยามยุทธในเขมรและเวียดนาม,วัดชัยชนะสงคราม

Abstract

This article is written about Victory Monument in the Siam Yutta War, Cambodia, Vietnam: Wat Chaichana Songkhram, Bangkok, which is a religious place in Buddhism that reflects the concept of victory and the creation of monuments in Buddhism. Use study methods from documents, research, and observation from real areas. and write and present it in the form of an academic article The results of the study concluded that Memorials to victory in war are erected all over the world. By Wat Chai Chana Songkhram It is another place that was built with such a motto. It is a Buddhist temple built in the area of the house and land of Chao Phraya Bodindecha (Sing Singhaseni), a major army commander in the reign of King Rama III after returning to fight against the Vietnamese and Cambodians. Devotees raised

up land and houses to make a temple and named it “Wat Chaichana Songkhram” to commemorate the victory in the war. Located in the Khlong Thom area In Samphanthawong District Bangkok That was built as a memorial to the war in Cambodia. And there are temples or places of worship related to the war and events related to that war, such as Wat Theplila, Wat Phra Kraisi (Noi) and Wat Prappachamit or Wat Kradon (វត្តក្តួងដូនទាវ) in Battambang City. Built in 1845, Wat Phra Phutthakosachan or Wat Chen Dom Daek. (វត្តព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ) at Phnom Penh, all due to the war and events on the battlefield at that time as well. It is as if it is a memorial of past wars and battles.

Keywords: Victory Monument, Annam Battlefield In Cambodia And Vietnam, Victory War Temple

บทนำ

อนุสรณ์สถานหรือสถานที่ที่ถูกสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะมีอยู่ทั่วโลก เรียกง่าย ๆ ว่าชัยชนะของสงครามเป็นสัญญะของที่ผู้ชนะพึงสร้างอนุสรณ์สถานไว้เป็นหลักฐานหรือเฉลิมฉลองต่อชัยชนะนั้น ๆ กรณีของผู้เขียนมาร่วมพิธีพระราชทานเพลิงศพ 17 มีนาคม 2567 พระราชวิริยะสุนทร (ยิน วรกิจโจ) อดีตคณบดีคณะสังคมศาสตร์ และอดีตรองอธิการบดี มจร ณ วัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก) กทม. (พระมหาสยาม สยามิโก และคณะ, 2567) โดยความเป็นมาของวัดชัยชนะสงคราม คือวัดที่ถูกสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะด้วยเหตุการณ์ของสงคราม ในสมรภูมิอานามสยามยุทธ (ถนอม อานามวัฒน์, 2516) ที่มีพื้นที่การต่อสู้อยู่ในกัมพูชา และบางส่วนของเวียดนาม โดยมีเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) และความทรงจำร่วมบางประการเช่นรัชกาลที่ 3 กับการให้ขุดคลองแสนแสบ (วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์, 2556) การสร้างวัดร่วมกับเหตุการณ์ดังกล่าวขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานในเหตุการณ์นั้น ๆ (รุ่งอรุณ กุลธำรง, 2556) ดังนั้นภาพจำเหล่านี้จึงปรากฏเป็นความทรงจำของผู้เขียน ในฐานะที่เคยไปใช้ชีวิตอยู่ในกัมพูชารับรู้ผ่านเรื่องราวต่าง ๆ เกี่ยวกับกัมพูชาและบทบาทของเจ้าพระยาบดินทรเดชา ในพื้นที่ของเขมร จนกระทั่งเมื่อได้มีโอกาสมาที่วัดชัยชนะสงคราม จึงเยี่ยมชมภาพรวมพร้อมกับชมประวัติศาสตร์เชิงพื้นที่อันเนื่องด้วยกัมพูชา เวียดนาม อนุสรณ์สถานแห่งความทรงจำที่เนื่องด้วยสงครามและการสร้างวัดในพระพุทธศาสนาให้เป็นสัญลักษณ์แห่งชัยชนะแห่งสงครามในอดีตนั้น ซึ่งจะได้เขียนนำเสนอแบ่งปันข้อมูลเชิงประจักษ์จากพื้นของศาสนสถานนี้ต่อไป

ภาพที่ 1 ผู้เขียนร่วมพิธีพระราชทานเพลิงศพ พระราชวิริยะสุนทร (ยิน วรกิจโจ) อดีตเจ้าอาวาสวัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก) กรุงเทพมหานคร อันเป็นที่มางานเขียนนี้

ที่มา: ภาพผู้เขียน

[ACCEPTED ARTICLE]

ภาพที่ 2 พิธีพระราชทานเพลิงศพ พระราชวิริยะสุนทร (ยิน วรกิจโจ) อดีตเจ้าอาวาสวัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก) แลถสถาปัตยกรรมที่สะท้อนความเกี่ยวเนื่องเป็นรูปสิงห์ (เสนีย์) ที่หน้าบันอุโบสถวัด
ที่มา: ภาพผู้เขียน

ชัยชนะกับศาสนสถานในพระพุทธศาสนา

การแสดงออกต่อชัยชนะ หรือความสำเร็จ คงเป็นเรื่องปกติของมนุษย์แต่วิธีการหรือนัยของการแสดงออกคงแตกต่างกันไปตามสถานการณ์หรือเหตุการณ์ที่เหมาะสม ดังกรณีของการสร้างอนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เพื่อเทิดทูนวีรกรรมของทหาร ตำรวจ และพลเรือนที่เสียชีวิตไปในกรณีพิพาทระหว่างไทยกับฝรั่งเศส เรื่องการปรับปรุงพรมแดนไทยกับอินโดจีนฝรั่งเศส ซึ่งในครั้งนั้นมีผู้เสียชีวิต 59 คน ทั้งทหาร ตำรวจ และพลเรือน โดยพลเอก พระยาพหลพลพยุหเสนา เป็นผู้วางศิลาฤกษ์เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2484 และจอมพล ป.พิบูลสงคราม เป็นผู้ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2485 ที่นัยหนึ่งเป็นการอธิบายถึงชัยชนะของสงครามอินโดจีน หรือการสร้างวัดใหญ่ชัยมงคล พระนครศรีอยุธยา ในช่วงสมัยของพระนเรศวร (พ.ศ. 2133–2148,14 ปี 271 วัน) ที่ถือว่าการประกาศเอกราชเป็นนัยสำคัญของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ รวมไปถึงเมื่อคราวพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราชเสด็จขึ้นครองราชสมบัติเป็นปฐมบรมกษัตริย์แห่งราชวงศ์จักรี พ.ศ.2325-2352 เมื่อพุทธศักราช 2325 มีพระราชประสงค์ที่จะสร้างสิ่งก่อสร้างขึ้นให้คล้ายคลึงกับกรุงศรีอยุธยามากที่สุด วัดที่ตั้งอยู่ใกล้พระบรมมหาราชวังได้ทรงปฏิสังขรณ์ใหม่ ตลอดจนเปลี่ยนชื่อวัดให้เหมาะสม โปรดเกล้าฯ ให้เปลี่ยนชื่อวัดกลางนาเป็นวัดตองปุ และให้เป็นวัดพระสงฆ์ฝ่ายรามัญ เช่นเดียวกับวัดตองปุที่กรุงศรีอยุธยา เพื่อเทิดเกียรติทหารชาวรามัญในกองทัพสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท พ.ศ.2286-2346 ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการต่อสู้กับพม่าในสงครามเก้าทัพ เมื่อ พ.ศ. 2328 สงครามที่ท่าดินแดงและสามสบ เมื่อ พ.ศ. 2329 และสงครามที่นครลำปางป่าซาง เมื่อ พ.ศ. 2330 สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาทได้ทรงบูรณปฏิสังขรณ์วัดตองปุแล้วถวายเป็นพระอารามหลวงโปรดเกล้าฯ พระราชทานนามใหม่ว่า วัดชนะสงคราม เพื่อเป็นอนุสรณ์ที่สมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ทรงมีชัยชนะต่อพม่าในการรบทั้ง 3 ครั้ง รวมไปถึงการสร้าง วัดชัยชนะสงคราม จังหวัดตาก ที่ถูกสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะเช่นกัน ตั้งวัดเมื่อ พ.ศ. 2258 เดิมชื่อ วัดท่าชัย หรือ วัดดอยท่าชัย แต่ชาวบ้านนิยมเรียกว่า วัดท่าแค ตามชื่อหมู่บ้าน สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์ในการที่กองทัพอยุธยาได้รับชัยชนะในการรบสู้กับข้าศึกในสมัยสมเด็จพระมหาจักรพรรดิ โดยบริเวณด้านหลังหมู่บ้านมีคันคูซึ่งสมเด็จพระมหาจักรพรรดิมีรับสั่งให้ทหารขุดดินทำคันคูต้านทานกองทัพข้าศึก บริเวณที่ขุดปัจจุบันเรียกว่า หนองคา ยังปรากฏให้เห็นอยู่ หรือวัดอาษาสงคราม ที่สร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ แต่เป็นการตีความอีกแบบว่าสงครามทำให้มีคนตาย จึงประหนึ่งเป็นการสร้างเพื่อล้างบาป ซึ่งมีประวัติว่าสร้างขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2363 สมิงอาสาสงครามหลังรบชนะ

ข้าศึกได้ถวายที่ดินเพื่อสร้างวัดเป็นการล้างบาปและตั้งนามวัดตามราชทินนาม วัดได้รับพระราชทานวิสุงคามสีมา เมื่อวันที่ 13 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2496

อีกนัยหนึ่งหากผ่านกระบวนการตีความกรณีเมื่อจำเพาะไปที่กัมพูชา ศาสนสถานในพระพุทธศาสนากรณีของนครธม ย่อมเป็นเครื่องยืนยันต่อชัยชนะของพระพุทธศาสนาต่อรัฐฮินดู ในช่วงคาบเกี่ยวและเป็นรอยต่อของกันและกัน หรือบุโรพุทโธ แห่งอินโดนีเซียที่ได้ชื่อว่าเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนาที่ใหญ่ที่สุดในโลก ได้เป็นเครื่องยืนยันต่อประเด็นสาธารณะให้เห็นได้อย่างชัดเจน ว่าเป็นมรดกของพระพุทธศาสนาอีกนัยหนึ่งเป็นอนุสรณ์แห่งกาลเวลาที่ยืนยันว่าพระพุทธศาสนาเคยเจริญหรือมีถูกยอมรับโดยฝ่ายปกครอง จนกระทั่งกลายเป็นส่วนสำคัญของสังคมในช่วงเวลานั้นด้วยเช่นกัน

วัดทางพระพุทธศาสนากับมรดกจากสงครามของเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี)

หากศึกษาสงครามอานามสยามยุทธในสมรภูมิของกัมพูชา เวียดนาม จะพบว่ามีบุคคลเช่น เจ้าพระยาบดินทรเดชา เป็นบุคคลสำคัญ การขุดคลองแสนแสบ (ศานติ ภักดีคำ, 2553) การสร้างวัดที่เนื่องด้วยการขุดคลอง การสร้างวัดไว้เป็นอนุสรณ์สถานแห่งความสำเร็จ หรือการแสดงออกต่อความสำเร็จในบริบทที่แตกต่างกัน ซึ่งวัดชัยชนะสงคราม ที่ผู้เขียนได้เดินทางไปร่วมงานศพก็เป็นอีกสถานที่หนึ่ง ด้วยความทรงจำและรับรู้ของผู้เขียนวัดแห่งนี้เป็นวัดที่เนื่องด้วยสงคราม หรือสร้างขึ้นเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ และยังมีเหตุการณ์ที่เนื่องด้วยวัดดังกล่าวก็คือเจ้าคุณยิน พระราชวิริยสุนทร (ยิน วรกิจโจ),พ.ศ.2540-2566 เป็นอดีตคณบดีที่ผู้เขียนปฏิบัติงานในตำแหน่งอาจารย์ 1 มิถุนายน 2567 ในปัจจุบัน และบุคคลที่เป็นรักษาการเจ้าอาวาสในปัจจุบัน พระศรีรัตนวิมล (วีรภัทร รตนปญโญ พ.ศ.2566) เป็นอดีตนิสิตที่ผู้เขียนเคยบรรยายถวายความรู้ในระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ ซึ่งมีความทรงจำเนื่องด้วยวัดชัยชนะสงครามและเนื่องด้วยบุคคลที่อยู่อาศัยที่วัดแห่งนี้ ในส่วนการเดินทางครั้งนี้เมื่อไปร่วมงานศพแล้ว จึงให้ประวัติถึงเจ้าพระยาบดินทรเดชา ในสงครามในพื้นที่กัมพูชา โดยเนื่องด้วยการสร้างวัดเป็นอนุสรณ์สถานแล้ว ยังมีลักษณะอีกประการหนึ่งคือการสร้างวัดหรือทำกิจกรรมที่เนื่องด้วยศาสนาใน 2 กรณีคือเป็นชาวพุทธแสดงออกต่อความเชื่อทางศาสนาในฐานะเป็นวิถีของชาวพุทธ อีกนัยหนึ่งเป็นประหนึ่งการสำนึกต่อความรุนแรงในฐานะที่เป็นสถานที่ “ไถ่ถอน” ต่อสำนึกบางประการทางศาสนา และอีกกรณีหนึ่งเป็นการสะท้อนคิดเพื่อบอกว่า ผิดแต่ก็ไถ่ถอนความผิดด้วยการแสดงออกอีกสิ่งหนึ่ง

วัดชัยชนะสงคราม เดิมชื่อ “วัดตึก” สร้างขึ้นในบริเวณบ้านและที่ดินของเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) แม่ทัพใหญ่ในสมัยรัชกาลที่ 3 ภายหลังจากเดินทางไปรบชนะญวนและเขมรกลับมา ได้มีจิตศรัทธายกที่ดินและบ้านถวายเป็นวัด ตั้งชื่อว่า “วัดชัยชนะสงคราม” เพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งการมีชัยชนะสงครามอยู่ในพื้นที่คลองถม ในเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร รวมไปถึงการสร้างศาสนสถานในพื้นที่ของสงครามอย่าง วัดพระพุทธโฆสาจารย์ ที่มีข้อมูลว่าได้รับการบูรณะโดยเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) เมื่อครั้งที่ยกทัพมาที่กรุงพนมเปญ สันนิษฐานว่าวัดคงเกิดความเสียหายมากหลังจากเวียดนามเข้ามาปกครองพนมเปญ เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดและสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ใน พ.ศ. 2385 เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองทรงเครื่อง วัดพระพุทธโฆสาจารย์ หรือ วัดเจินฎ็อมแฎก (វត្តព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ) เป็นวัดที่กรุงพนมเปญ ประเทศกัมพูชา (ศานติ ภักดีคำ, 2560) ด้วยเหตุที่วัดอยู่ใต้โอร์จีนตีเหล็ก จึงได้ชื่อว่า “วัดเจินฎ็อมแฎก” ซึ่งแปลว่า “จีนตีเหล็ก” ตามประวัติสร้างขึ้นตามพระบรมราชโองการของเจ้าพระยาญาติ ผู้ตั้งเมืองพนมเปญ ได้สถาปนากรุงพนมเปญเป็นราชธานีครั้งแรกในปี พ.ศ. 1978 แล้วสร้างวัดวาอารามพร้อม ๆ กันหลายวัด ดังความว่า “พระบรมมหาราชวังได้ก่อสร้างขึ้นทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ของภูเขาโดนเปญ” (เขายายเพ็ญ) พระองค์ได้จัดแจงขุดคลอง พูนดินก่อสร้างถนนหนทาง และวัดพนมให้ได้สุดสวยงาม เจดีย์ใหญ่เหนือยอดเขาโดนเปญ ตั้งอยู่ด้านหลังพระวิหาร ได้ถูกก่อสร้างโดยพระองค์ เพื่อที่จะประดิษฐาน

REJECTED ARTICLE

พระพุทธรูปจตุรทิศทำด้วยสัมฤทธิ์ พระองค์ได้จัดแจงสร้างวัดวาอารามที่รอบวัดพนม มีวัดลังกา สำหรับประดิษฐานพระคัมภีร์ไตรปิฎก วัดอุณาโลมและวัดพระพุทธโฆสะ วัดเจ็นด็อมแดก-วัดจีนตีเหล็ก

ส่วนความเกี่ยวเนื่องกับเจ้าพระยาบดินทรเดชา เมื่อครั้งที่ยกทัพมาที่กรุงพนมเปญ สันนิษฐานว่าวัดพระพุทธโฆสาจารย์ คงเกิดความเสียหายมากหลังจากเวียดนามเข้ามาปกครองพนมเปญ เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จึงได้บูรณปฏิสังขรณ์วัดและสร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ใน พ.ศ. 2385 เป็นเจดีย์ย่อมุมไม้สิบสองทรงเครื่อง หน้าวัดมีตุ๊กตาจีนแต่งตัวแบบทหารจีนสมัยราชวงศ์หมิง ด้านหน้าวิหารโดยมีศิลาจารึกเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ปักอยู่ด้านหน้าเจดีย์ (ศานติ ภักดีคำ, 2549) ศาสนสถานอีกแห่งหนึ่งในเหตุการณ์สงครามในกัมพูชา คือ วัดปราบปัจจามิตร หรือ วัดกระโดน (វត្តឈូឧទារ) อยู่ในเมืองพระตะบอง (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2022) ที่มีข้อมูลว่าสร้างในช่วง พ.ศ.2388 ที่มีความดังปรากฏใน ว่า วัดกโดลเป็นวัดโบราณ มีกำเนิดในสมัยนั้นด้วย แต่เดิมวัดนี้เป็นที่ตั้งค่ายของเจ้าพญาบดินทร์ แต่ภายหลังได้อุทิศที่ดินนี้ถวายพระพุทธศาสนา เพื่อสร้างวัดอารามแห่งหนึ่งชื่อว่า ‘วัดปราบปรามปัจจามิตร’ เขาสังเกตเห็นมีเหลือเจดีย์ข้างหลังพระวิหาร ในลักษณะการตกแต่งที่แปลกแตกต่างจากวัดอื่น ๆ ในจังหวัด พระตะบอง เรื่องเล่าว่าเมื่อครั้งที่เจ้าพระยาบดินทรเดชานำช้างเดินผ่านช้างทั้ง 4 เชือกหยุดพร้อมกันถือว่าเป็นลางดี ท่านจึงให้สร้างวัดขึ้นที่นี่ ด้านหน้าอุโบสถก็มีรูปปั้นช้าง 4 เชือกจำลองเหตุการณ์ในครั้งนั้น ต่อมาวัดนี้ก่อสร้างใหญ่โตเป็นวัดประจำตระกูลอภัยวงศ์ เจ้าเมืองพระตะบองที่ครองเมืองพระตะบองตั้งครั้งรัชกาลที่ 1 จนถึงรัชกาลที่ 5

อุโบสถเป็นรูปแบบที่นิยมสร้างกันในกัมพูชา รูปแบบเช่นเดียวกับที่วัดแก้วพิจิตร หน้าบันอุโบสถทั้งด้านหน้าและหลัง เป็นตราจักรีวางบนพระแสงขรรค์ชัยศรี เปล่งแสงทองบนลวดลายชดช้อย ส่วนด้านหลังเป็นรูปพระตะบองบนพานแว่นฟ้า สัญลักษณ์ตำแหน่งเจ้าพระยาคทาธรธรณินทร์ ภายในอุโบสถมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ชาวพระตะบองศรัทธามาก คือ เสาพระ 4 หน้า ที่เล่ากันว่าลอยมากับน้ำมีลักษณะเป็นท่อนไม้ แต่ด้านบนสลักเป็นรูปพระพุทธรูปทั้งสี่ด้าน ส่วนพระประธานในปัจจุบันเป็นองค์ใหม่ สร้างขึ้นหลังจากเขมรแดงทำลายองค์เดิมแล้วนำไปทำถนน และยังมีเสาไม้ในอุโบสถประดับด้วยแผ่นทองเหลืองแกะสลักพันรอบเสาทุกต้นไว้ ด้านหลังอุโบสถมีเจดีย์บรรจุอัฐิของผู้คนในตระกูลอภัยวงศ์ ซึ่งตรงประตูทางเข้ามีปูนปั้นเจ้าพระยาอภัยภูเบศร (ชุ่ม อภัยวงศ์) ยืนอยู่ตรงขอบประตู

ส่วนตึกอาคารหลังเก่าที่เคยใช้เรียนพระปริยัติธรรมทรุดโทรมมากแล้ว และมีปูนปั้นรูปต่าง ๆ เป็นปริศนาธรรมประดับตามเสามุมกำแพง ภายในวัดมีสระน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเชื่อกำกับว่ามีการนำพูนดินไปถมสร้างเป็นอาคารโบสถ์ (วลัยลักษณ์ ทรงศิริ, 2022)

ภาพที่ 3 วัดชัยชนะสงคราม (วัดตึก) กรุงเทพมหานคร และวัดที่พนมเปญ อนุสรณ์ของเจ้าพระยาบดินทรเดชาอันเนื่องด้วยสงครามและสัญลักษณ์แห่งชัยชนะ

ที่มา: ภาพออนไลน์

เนื้อความจารึกโดยย่อคือ ในปี พ.ศ. 2385 ตรงกับแผ่นดินรัชกาลที่ 3 เจ้าพระยาบดินทร์เดชาได้รับพระบรมราชโองการให้ยกทัพออกจากกรุงเทพมหานคร ไปปราบผู้ล่วงล้ำเข้ามาอยู่ในกรุงพนมเปญครั้นสำเร็จ เจ้าพระยาบดินทร์เห็นวัดวาอารามน้อยใหญ่มีความเสียหายมาก ก็เกิดจิตกุศลถึงกับสละทรัพย์จ้างวานไพร่พลช่วยกันซ่อมแซมวัดต่าง ๆ ให้เป็นพุทธสถานสืบไป และ “สร้างเจดีย์บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ ประดิษฐานขึ้นใหม่อีกองค์หนึ่ง สูงห้าวาสามศอกคืบ พุทธศักราชล่วงได้ 2385” ข้อความ

ต่อจากนั้น เป็นการอัญเชิญเทวดามาร่วมรับรู้ หรือข้อมูลอันว่าด้วยวัดไชยชุมพลสงคราม อันมีที่มาประวัติว่าด้วยเรื่องศาสนสถานกับชัยชนะในสังครามที่ว่า พระเจดีย์เก่าแก่ที่ตั้งอยู่ใกล้พระอุโบสถหลังเก่า กรมศิลปากรได้จัดขึ้นทะเบียนเป็นโบราณสถานไว้ ตามประกาศครั้งที่ 1 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 52 ลงวันที่ 25 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2478 ในสมัยโบราณกองทัพไทยได้เคยชุมพลเหล่าทหารที่ทแกล้วร่วมพิธีตั้งศาลเพียงตาบวงสรวงเทพารักษ์ทางไสยศาสตร์ ก่อนที่จะออกไปรบประจันกับเหล่าศัตรู โดยชุมชุมร่วมพิธีกัน ณ ตรงที่ตั้งพระเจดีย์องค์นี้ และได้สร้างเจดีย์นี้เพื่อเป็นนิมิตฉลองชัย ชื่อ ไชยชุมพล แสดงว่าพระเจดีย์นี้สร้างขึ้นในที่ชุมพล ต่อมาขนานนามวัดให้เหมาะสมตามชัยนิมิตนี้

ดังนั้นในเหตุการณ์ที่เนื่องด้วยเจ้าพระยาบดินทรเดชา จึงเนื่องด้วยความสำคัญดังกล่าว และก่อให้เกิดแนวคิดเรื่องอนุสรณ์สถานกับความเชื่อที่เนื่องด้วยสงคราม ดังนั้นวัดชัยชนะสงครามที่ผู้เขียนเดินทางไปเผาศพจึงเนื่องด้วยเขมรแต่เป็นการสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์สถาน คติของการสร้างวัดจึงเป็นคติหนึ่งของสังคมไทยหรือบรรพชนของสยามกับการสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์ รวมทั้งคติของการสร้างวัดนัยหนึ่งเพื่อเป็นการไถ่ถอนสำนึกบาปบางประการ อีกนัยหนึ่งเป็นการแสดงออกที่เรียกว่าพลังแห่งศรัทธาในพระพุทธศาสนา และที่สำคัญอาจเป็นคตินิยมของชนชั้นปกครองที่มองว่าการสร้างวัดคือการแสดง “ทาน” ตามหลักของผู้นำในข้อทศพิธราชธรรม จึงกลายเป็นคตินิยมที่ที่ว่าสร้างวัดให้ลูกวิ่งเล่น หรือคติว่าด้วยการสร้างวัดเพื่อเอาใจชนชั้นนำ ดังคติการสร้างวัดในช่วงสมัยรัชกาลที่ 2 และ รัชกาลที่ 3 กรณีของวัดชัยชนะสงคราม รวมทั้งวัดอื่น ๆ อีกจำนวนมาก แต่ที่ยกมาเป็นคติของการสร้างวัดเพื่อเป็นอนุสรณ์สถานแห่งตระกูลหรือสายตระกูลดังปรากฏในบริบทของสังคมไทย

ภาพที่ 4 วัดใหญ่ชัยมงคล อยุธยา วัดชนะสงคราม กทม.
อนุสรณ์สถานแห่งชัยชนะที่เนื่องด้วยศาสนสถานในพระพุทธศาสนา
ที่มา: ภาพออนไลน์

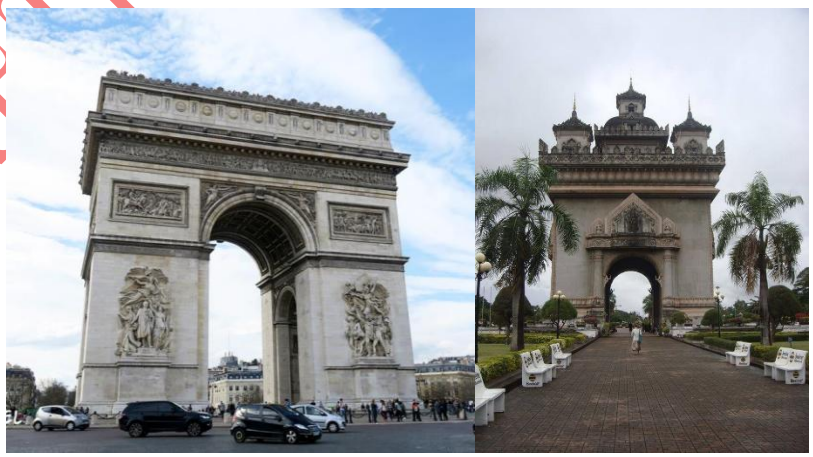

ภาพที่ 5 อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ และ อนุสรณ์ดอนเจดีย์ชัยชนะแห่งพระนเรศวร
ที่มา: ภาพออนไลน์

อนุสรณ์แห่งชัยชนะ

คติแห่งชัยชนะมีอยู่ทั่วโลก เป็นการสร้างเพื่อเป็นอนุสรณ์แห่งความทรงจำ และในเวลาเดียวกันก็เป็นอนุสรณ์แห่งกาลเวลาด้วย ดังที่ทั่วโลกรู้จัก 1.ประตูชัยแห่งติตุส (Arch of Titus) 2.ประตูชัยแห่งออร็องจ์ (Triumphal Arch of Orange) 3.ประตูชัยสีดำ (Porte Noire) 4.ประตูชัยแห่งแซ็ปติมิอุส แซเวรุส ในเมืองเลปติส เมกนา (Arch of Septimius Severus in Leptis Magna) 5.ประตูชัยแห่งแซ็ปติมิอุส แซเวรุส ในกรุงโรม 6.ประตูชัยแห่งคาราคัลลา (Arch of Caracalla) 7.ประตูชัยแห่งกาเลริอุสและห้องโถงกลม 8.ประตูชัยแห่งคอนสแตนติน (Arch of Constantine) 9.ประตูชัยแห่งปราสาทนูโอโว (Arch of Castel Nuovo) 10.ประตูชัยแซ็ง-เดอนี (Porte Saint-Denis) ซึ่งมีความหมายเป็นสัญลักษณ์ของชัยชนะหรือการชนะเป็นความหมายร่วมของกันและกัน

ในกรณีของคติเรื่องสร้างอนุสรณ์แห่งชัยชนะ มีอยู่หลายแห่งด้วยกันทั้ง “ถนนเชียงใหม่” ตั้งชื่อเป็นอนุสรณ์สงคราม เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช และสมเด็จพระบวรราชเจ้ามหาสุรสิงหนาท ร่วมกันตีเมืองเชียงใหม่คืนจากพม่า (กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม, 2567) อนุสาวรีย์ชัยสมรภูมิ เป็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะ ในสมัยจอมพล ป.พิบูลสงคราม ทำพิธีเปิดเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2485 ในเขมรเองก็มีวิเมียนเอกราช (Victory Monument) ที่ว่าด้วยชัยชนะหรือการได้มาซึ่งเอกราชของกัมพูชาจากฝรั่งเศส การสร้างวัดเทพลีลา การสร้างวัดพระไกรสีห์ (ศานติ ภักดีคำ, 2557) จึงมีความหมายเป็นอนุสรณ์แห่งสงครามและชัยชนะด้วย หรืออาจไม่ถึงกับนิยามแบบวัดที่มีชื่อตรงตามศัพท์ก็ตาม เช่น “ชนะสงคราม” แต่องค์ประกอบของการสร้างมีนัยอันเนื่องด้วยสงคราม รวมไปถึงการสร้างวัดที่เจ้าพระยาบดินทรในฐานะแม่ทัพกัมพูชาในขณะนั้นเป็นผู้บัญชาการรบในพื้นที่กัมพูชา อาทิ วัดปราบปัจจามิตร หรือวัดกระโดน (វត្តឈូងទារ) ที่พระตะบอง เมื่อ พ.ศ. 2388 วัดพระพุทธโฆสาจารย์ หรือ วัดเจินฎ็อมแฎก (វត្តព្រះពុទ្ធឃោសាចារ្យ) ที่พนมเปญ (โพสต์ทูเดย์, 2558) และอาจเรียกว่าเป็นวัดประจำตระกูลก็อาจกล่าวได้ ส่วนวัดที่เนื่องด้วยชัยชนะทั้งวัดชนะสงคราม บางลำพู กรุงเทพมหานคร วัดชัยชนะสงคราม สัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร วัดชัยชนะสงคราม (จังหวัดตาก) วัดไชยชุมพลชนะสงคราม (กาญจนบุรี) วัดใหญ่ชัยมงคล (พระนครศรีอยุธยา) ล้วนเป็นวัดที่เนื่องด้วยสงครามหรือมีความเป็นมาโดยมีคติของสงครามเป็นตัววัดทั้งสิ้น ผู้คนนิยมไปกราบไหว้เพื่อขอให้พระอำนวยพรให้ตนมีชัยและชนะต่ออริราชศัตรู มากราบไหว้บูชาเสริมสิริมงคลแก่ตัวเอง เป็นสัญลักษณ์แห่งความสำเร็จ ดังนั้นจึงนิยามความหมายเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนากับอนุสรณ์สถานแห่งชัยชนะและสงคราม

ภาพที่ 6 ประตูชัยที่ฝรั่งเศส ประตูชัยที่เวียงจันทน์ ว่าด้วยเรื่องชัยชนะ แต่ตีความและให้คำอธิบายแตกต่างกัน
ที่มา: ภาพผู้เขียน

[RETRACTED ARTICLE]

ภาพที่ 7 อนุสาวรีย์เอกราช และอนุสรณ์สถานชัยชนะกลางกรุงพนมเปญ
ที่มา: ภาพออนไลน์

สรุป

ดังนั้นอนุสรณ์สถานแห่งการสร้างวัดดังกรณีการสร้างวัดชัยชนะสงคราม ของเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) จึงเป็นประหนึ่งอนุสรณ์สถานแห่งสงครามแต่ใช้คติความเชื่อจากวัดและศาสนามาเป็นฐานในการแสดงออก รวมทั้งวัดที่มีชื่ออันเนื่องด้วยการสร้างศาสนสถาน “ชนะสงคราม” ฯ หรือการสร้างอนุสรณ์แห่งชัยชนะเป็นคตินิยมที่เป็นสากล เรียกว่า “ความยินดี” เป็นเรื่องของมนุษย์ในโลกนี้ หากย้อนกลับไปในกัมพูชา ก็จะเห็นอนุสรณ์แห่งชัยชนะของเวียดนามในคราวชนะเขมรแดง ที่เรียกว่าอนุสาวรีย์ 7 มกราคม 1979 หรือการชนะได้เอกราชของพระเจ้าสีหนุในคราวได้เอกราชจากฝรั่งเศส ก็จะมีอนุสรณ์แห่งเอกราชนั้นที่เรียกว่า “วิมานเอกราช” ซึ่งมีนัยของความทรงจำ มีนัยของเหตุการณ์ที่ผ่านมาในอดีต ล้วนเป็นเรื่องน่าทรงจำ หรือควรค่าแก่การจดจำทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

ถนอม อานามวัฒน์. (2516). ความสัมพันธ์ระหว่างไทยเขมรและญวนในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระมหาสยาม สยามิโก และคณะ. (2567). อนุสรณ์พิธีพระราชทานเพลิงศพพระราชวิริยสุนทร (ยิน วรกิจโจ ป.ธ.๕). สำนักพิมพ์เลี่ยงเซียง.

โพสต์ทูเดย์. (2558). แกะรอยไทย ในพระตะบอง. สืบค้น 18 มีนาคม 2567, จาก https://www.posttoday.com/lifestyle/340428

รุ่งอรุณ กุลธำรง. (2556). วัดกับมัสยิดริมคลองแสนแสบ : ความเป็นมาและการดำรงอยู่. วารสารไทยศึกษา, 8 (2),59-96.

วราภรณ์ จิวชัยศักดิ์. (2556). คลองแสนแสบ : ความเป็นมาและการเปลี่ยนแปลง. วารสารไทยศึกษา, 8 (2), 1-23.

วลัยลักษณ์ ทรงศิริ. (2022). วัดกระโดนหรือวัดปราบปัจจามิตร. สืบค้น 18 มีนาคม 2567, จาก https://www.blockdit.com/posts/6341a0d61164e653f85a63d1

ศานติ ภักดีคำ. (2553). คลองแสนแสบ : ความสำคัญในฐานะเส้นทางเดินทัพไทย-กัมพูชา. วารสารหน้าจั่ว ว่าด้วยประวัติศาสตร์สถาปัตยกรรม และสถาปัตยกรรมไทย, 6(2552), 165-180.

RETRACTED ARTICLE

ศานติ ภักดีคำ. (2549). ศิลาจารึกเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) ณ วัดพุทธโฆสาจารย์ กรุงพนมเปญ (K.1213). วารสารดำรงวิชาการ, 5(2), 172-186.

ศานติ ภักดีคำ. (2557). วัดเทพลีลา วัดของเจ้าพระยาบดินทรเดชา ที่สร้างคราวขุดคลอง “แสนแสบ”. สืบค้น 18 มีนาคม 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_39250

ศานติ ภักดีคำ. (2560). “เจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) กับบทบาทสร้างเมืองใหม่ในกัมพูชา”. สืบค้น 15 มีนาคม 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_43224

กองบรรณาธิการศิลปวัฒนธรรม. (2567). เปิดที่มา “ถนนเชียงใหม่” ฝั่งธนบุรี ชื่อ “เชียงใหม่” แต่ทำไมมาอยู่กรุงเทพฯ?. สืบค้น 29 พฤษภาคม 2567, จาก https://www.silpa-mag.com/history/article_133163?

[RETRACTED ARTICLE]

โปสต์การ์ดเล่าเรื่องลาวหลวงพระบางว่าด้วยพระพุทธศาสนาวัฒนธรรมอันเก่าแก่

POSTCARDS TELLING THE STORY OF LAOS LUANG PRABANG REGARDING BUDDHISM, AN ANCIENT CULTURE

พระปลัดระพิน พุทธิสาโร
Phrapalad Raphin Buddhisaro
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Corresponding Author E-mail: Raphind@yahoo.com
Received December 22, 2024
Received January 19, 2025
Accepted February 17, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาเกี่ยวกับลาวหลวงพระบางซึ่งมีมรดกทางวัฒนธรรมจากพระพุทธศาสนา ใช้วิธีการศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การสังเกต และการสัมภาษณ์ในพื้นที่ นำเสนอในรูปแบบบทความวิชาการ ผลการศึกษาพบว่า หลวงพระบางมีมรดกทางวัฒนธรรม เป็นวิถีประเพณีความเชื่อศาสนาที่ได้รับการยอมรับ เป็นส่วนหนึ่งของสังคมหลอมรวมความเป็นประชามลรัฐของลาวหลวงพระบางผสมผสานรวมกันออกมาเป็นลาวร่วมสมัย จนได้รับการยกย่องเป็นเมืองมรดกโลก ส่งผลให้เกิดเป็นวิถีวัฒนธรรมการท่องเที่ยว เรื่องการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังปรากฏในปัจจุบัน มีคนไปเที่ยวเพื่อร่วมกิจกรรมวิถีทางศาสนา เช่น การใส่บาตรข้าวเหนียว การท่องเที่ยวในวัตถุทางศาสนาทางวัฒนธรรม เช่นวัดเชียงทอง วัดสีสะเกต และวัฒนธรรมของความเรียบง่าย ดังปรากฏเป็นภาพจำที่หลวงพระบางซึ่งถูกนำเสนอผ่านโปสการ์ดที่ส่งมาเป็นที่ระลึกด้วย

คำสำคัญ: ลาว, พระพุทธศาสนา, วัฒนธรรม, หลวงพระบาง

Abstract

This article aims to study Luang Prabang, Laos with a focus on its Buddhist cultural heritage. The study employs documentary research, field observations, and on-site interviews, presented in an academic article format. The findings reveal that Luang Prabang has a rich cultural heritage, comprising religious traditions and beliefs that have gained widespread recognition. This heritage has become an integral part of society, contributing to the collective identity of the Luang Prabang People's Democratic Republic. The integration has evolved into contemporary Lao culture, leading to the city's designation as a UNESCO World Heritage site. This has fostered cultural tourism, as evidenced by current trends where visitors participate in religious activities such as sticky rice alms-giving ceremonies and visit religious-cultural sites like Wat Xieng Thong and Wat Sisaket. The city's culture of simplicity is prominently featured in postcards sent as souvenirs, becoming an iconic representation of Luang Prabang.

Keywords: Laos, Buddhism, Culture, Luang Prabang

บทนำ

โปสต์การ์ดถูกส่งมาจากหลวงพี่สมนึก (พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ) เมื่อครั้งท่านพร้อมคณะไปเที่ยวหลวงพระบางเมื่อวันที่ 9 เดือนมกราคม พ.ศ.2560 ซึ่งได้นำพานิสิตสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธไปทัศนศึกษาแสวงหาความรู้ยังพื้นที่ดังกล่าว โดยมีพระเดชพระคุณพระเทพสิงหวราจารย์ นิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ และคณาจารย์เจ้าหน้าที่หลักสูตรบัณฑิตศึกษาร่วมเดินทางโดยมี รศ.ดร.สุรพล สุยะพรหม ผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษาสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธและสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ พระครูสังฆรักษ์เกียรติศักดิ์ กิตฺติปญฺโญ, ดร. พระสมนึก ธีรปญฺโญ ผศ.ดร.พิเชฐ ทั่งโต เป็นต้น โดยในการศึกษาในครั้งนั้น มีกิจกรรมการมอบอุปกรณ์การเรียน และทุนการศึกษาให้แก่สามเณรที่ศึกษาเล่าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดผาโอ จำนวน 502 รูป จากนั้นนำพานิสิตระดับปริญญาเอกสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ รุ่น 6 ให้ไปศึกษาดูงานในรายวิชาการจัดการพระพุทธศาสนาในอาเซียน ณ หลวงพระบาง ประเทศลาว ระหว่างวันที่ 7 - 9 มกราคม พ.ศ. 2560 ด้วยวิธีการเดินทางทางเรือไปยังหลวงพระบาง นั่งเรือจากเชียงของไปยังหลวงพระบาง พระสมนึกผู้ร่วมเดินทางได้ระลึกถึงผู้เขียน พร้อมส่งโปสต์การ์ดมาเป็นอนุสรณ์แห่งการเดินทางนั้น จึงนำมาเขียนเพื่อเป็นการขอบคุณ และสะท้อนศึกษายืนยันหลักฐานบางประการที่ได้เก็บไว้ให้เป็นส่วนหนึ่งของการเดินทางในครั้งนี้ ซึ่งจะได้นำเสนอแบ่งปันต่อไป

ภาพที่ 1 คณะศึกษาดูงานนิสิตปริญญาเอก สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ เยี่ยมชมกิจการพระพุทธศาสนาและการศึกษาที่โรงเรียนสงฆ์หลวงพระบาง วัดผาโอ
ที่มา: ภาพผู้เขียน

หลวงพระบางเมืองมรดกโลก

หลวงพระบางเป็นเมืองเก่าแก่เป็นราชธานีแห่งแรกของอาณาจักรล้านช้าง สมัยแรกเริ่มสถาปนาอาณาจักรล้านช้าง แต่เดิมมีชื่อว่า “เมืองซวา” และเมื่อ พ.ศ. 1300 ขุนลอซึ่งถือเป็นปฐมกษัตริย์ลาวได้ทรงตั้งเมืองซวา เป็นราชธานีของอาณาจักรล้านช้างและได้เปลี่ยนชื่อเมืองใหม่เป็น “เชียงทอง” เมื่อพระเจ้าฟ้างุ้ม (พ.ศ. 1896 - พ.ศ. 1916) เสด็จกลับจากกัมพูชา อันเนื่องจากพระองค์และพระบิดาต้องเสด็จลี้ภัยเพราะถูกขับไล่จากกษัตริย์องค์ก่อน ซึ่งแท้จริงก็คือพระอัยกาของเจ้าฟ้างุ้มนั่น เจ้าฟ้างุ้มทรงรวบรวมกำลังขณะอยู่ในเมืองพระนครหรือเมืองเสียมราฐ และนำกองทัพกู้ราชบัลลังก์กลับคืน และสถาปนาอาณาจักรล้านช้างขึ้นมาใหม่ และสถาปนาเมืองเชียงทองเป็นราชธานี นามว่า กรุงศรีสัตนาคนหุตอุตตมราชธานี ต่อมาในรัชสมัยพระโพธิสารราชเจ้าพระองค์ได้ทรงอาราธนาพระบางซึ่งเดิมประดิษฐานอยู่ที่เมืองเวียงคำขึ้นมาประดิษฐานอยู่ที่เมืองเชียงทองอันเป็นนครหลวง เมืองเชียงทองจึงมีชื่อเรียกว่า “หลวงพระบาง” นับแต่นั้น

ลำดับต่อมาได้ยกฐานะขึ้นเป็น “นครหลวงพระบาง” เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2561 และมีพิธีการประกาศยกฐานะอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 15 เมษายน พ.ศ. 2561 ที่ผ่านมา หลวงพระบางได้รับการขึ้น

ทะเบียนให้เป็นแหล่งมรดกโลก เนื่องด้วย มีวัดวาอารามเก่าแก่มากมาย มีบ้านเรือนอันเป็นเอกลักษณ์ ตัวเมืองตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขงและแม่น้ำคาน ที่ไหลบรรจบกันท่ามกลางธรรมชาติอันงดงาม และชาวหลวงพระบางมีบุคลิกภาพที่ยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นมิตร และมีขนบธรรมเนียมประเพณีอันงดงาม

จากประเด็นตรงนี้ประกอบกับเกณฑ์พิจารณาของยูเนสโกประกอบด้วย

1. เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลยิ่ง ผลักดันให้เกิดการพัฒนาสืบต่อมาในด้านการออกแบบทางสถาปัตยกรรม อนุสรณ์สถาน ประติมากรรม สวน และภูมิทัศน์ ตลอดจนการพัฒนาศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง หรือการพัฒนาการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งได้เกิดขึ้นในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง หรือบนพื้นที่ใด ๆ ของโลกซึ่งทรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม

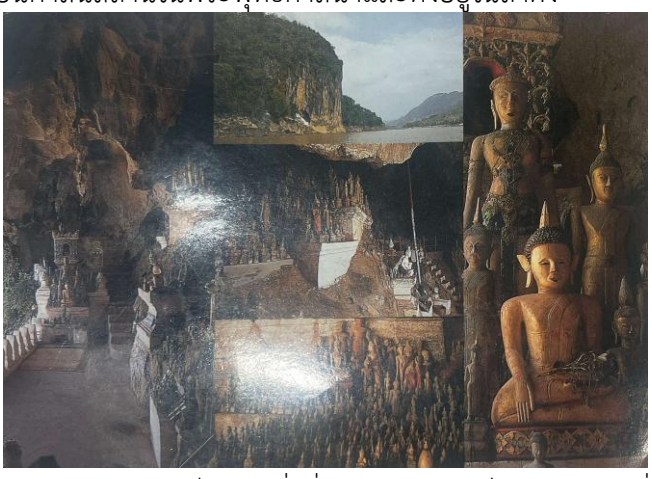
2. เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของประเภทของสิ่งก่อสร้างอันเป็นตัวแทนของการพัฒนา ทางด้านวัฒนธรรม สังคม ศิลปกรรม วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี อุตสาหกรรม ในประวัติศาสตร์ของมนุษยชาติ

3. เป็นตัวอย่างอันโดดเด่นของวัฒนธรรมมนุษย์ ขนบธรรมเนียมประเพณีแห่งสถาปัตยกรรม วิธีการก่อสร้าง หรือการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ ซึ่งเสื่อมสลายได้ง่ายจากผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมตามกาลเวลา

ในขณะที่แหล่งมรดกโลกแห่งอื่นอาจได้ขึ้นทะเบียนอย่างจำเพาะเจาะจงในโบราณสถาน ธรรมชาติ แต่หลวงพระบางทั้งเมืองได้รับการขึ้นทะเบียนให้เป็นมรดกของมวลมนุษยชาติเมื่อเดือนธันวาคม พ.ศ. 2538 และยังได้รับการยกย่องว่าเป็นเมืองที่ได้รับการปกปักรักษาที่ดีที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จากการเดินทางในครั้งนั้นจึงเป็นที่มาของโปสต์การ์ดเล่าเรื่องผ่านวิถีความจริงอันเป็นวิถีทางศาสนาและวัฒนธรรมที่หลวงพระบาง

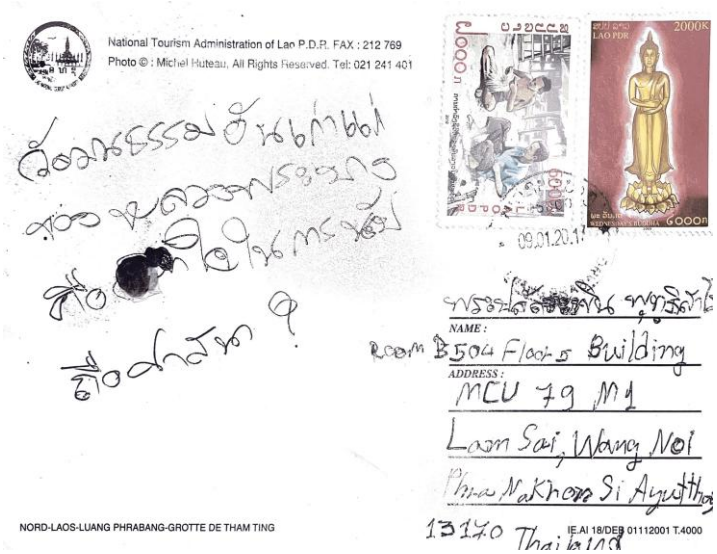
โปสต์การ์ด ดร.พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ ถ้ำติ่งทรัพยากรการท่องเที่ยวหลวงพระบาง

จากภาพโปสต์การ์ดที่ พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ ส่งมาจึงเป็นหลักฐานในการยืนยันช่วงเวลาของการเดินทางของท่านพร้อมคณะ คือระหว่างเดือนธันวาคม 2560 ภาพโปสต์การ์ด เป็นภาพของถ้ำติ่งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอีกแห่งหนึ่งของหลวงพระบาง ตั้งอยู่บนภูเขาลูกใหญ่ มองเห็นได้เด่นชัดริมแม่น้ำโขง เป็นลักษณะถ้ำริมหน้าผา อยู่ตรงข้ามบ้านปากอู และห่างจากตัวเมืองหลวงพระบางประมาณ 29 กิโลเมตร สำหรับการมาเที่ยวถ้ำติ่งสะดวกสุดคือการนั่งเรือมาจากหลวงพระบาง ล่องมาตามลำน้ำโขง ขาไปจะใช้เวลามากกว่าขากลับเพราะเรือจะวิ่งทวนน้ำ ใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง และกลับ 1 ชั่วโมง หรือจะนั่งรถและไปข้ามเรือข้ามฟากไปตรงบริเวณบ้านปากอู ก็สามารถทำได้ ซึ่งผู้เขียนใช้วิธีการเดินทางด้วยวิธีการหลัง เป็นต้น เมื่อไปถึงก็มีบันได สำหรับขึ้นไปยังจุดเยี่ยมชมสำคัญที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว สาระหลัก ๆ คือมีพระพุทธรูป มีแหล่งที่ถูกทำให้เชื่อว่าเป็นศาสนสถานในพระพุทธศาสนาและตั้งอยู่ในถ้ำติ่ง

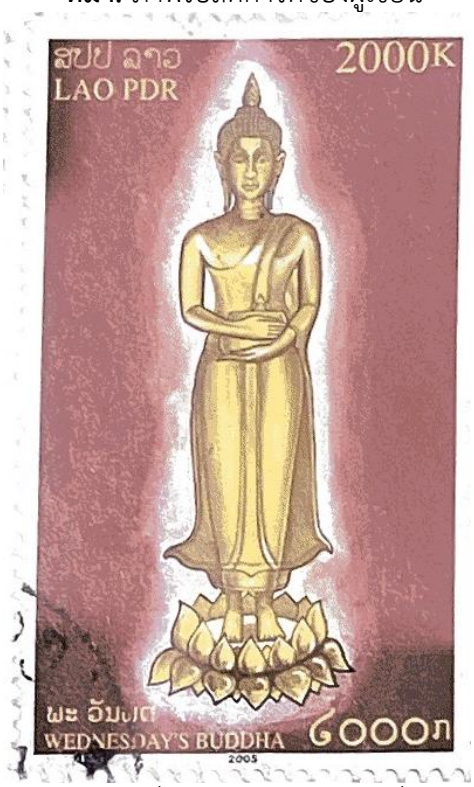
ภาพที่ 2 เป็นภาพที่ปรากฏในโปสต์การ์ด เป็นภาพติ่งที่มีความสำคัญ เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญในหลวงพระบาง
ที่มา: ภาพโปสต์การ์ดของผู้เขียน

จากภาพที่ 2 ถ้ำติ่งถือเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ภายในถ้ำมีพระพุทธรูปนับพัน แบ่งเป็น 2 โซน คือถ้ำติ่งบนและถ้ำติ่งล่าง การมาเที่ยวถ้ำติ่งจะเหมือนกับสถานที่เที่ยวอื่น ๆ สำหรับถ้ำติ่งแห่งนี้ถูกค้นพบโดยชาวฝรั่งเศสเมื่อปี 1865 และพบพระพุทธรูปเป็นจำนวนมากภายในถ้ำ นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านนำพระพุทธรูปมาตั้งวางเรื่อย ๆ เพราะเชื่อว่ามีความศักดิ์สิทธิ์ จนปัจจุบันมีพระพุทธรูปภายในถ้ำกว่า 4,000 องค์ ในช่วงสงกรานต์ชาวลาวจะนำน้ำมาทำพิธีกรรมเพื่อนำไปสรงน้ำพระในเมือง

ภาพที่ 3 โปสต์การ์ด ที่ลายมือเขียนของพระปลัดสมนึก ธีรปญโญ ซึ่งเดินทางไปหลวงพระบาง และเขียนส่งถึงพระปลัดระพิน พุทธิสาโร เพื่อเป็นที่ระลึก

ที่มา: ภาพโปสต์การ์ดของผู้เขียน

ภาพที่ 4 ดวงตราไปรษณีย์ ที่ติดอยู่บนโปสต์การ์ดที่ถูกส่งให้กับผู้เขียนโดย

พระปลัดสมนึก ธีรปญฺโญ

ที่มา: ภาพจากโปสต์การ์ดที่ส่งถึงผู้เขียน

ภาพที่ 2-4 โปสต์การ์ดที่มีแสตมป์จำนวน 2 ดวง เป็นภาพพระพุทธรูปปางยืนอุ้มบาตร กับวิถีชาวบ้านนั่งจักตอก สานตะกร้า ราคาดวงละ 2 พันกีบ ซึ่งในภาพสะท้อนให้เห็นถึงบริบทความเชื่อและวัฒนธรรมที่ลึกซึ้งของหลวงพระบางคือพระพุทธศาสนา ในส่วนราคาแสตมป์ อาจไม่ได้มากแต่สื่อถึงคุณค่าทางจิตใจที่ชาวหลวงพระบางให้ความสำคัญต่อพระพุทธศาสนาผ่านพระพุทธรูป ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของความสงบและความสุข ในวิถีแบบหลวงพระบาง (พระมหานิกร ฐานุตฺตโร, 2564) สื่อถึงการเผยแผ่ธรรมะและความเมตตา ศิลปกรรมของพระพุทธรูปบ่งบอกถึงอิทธิพลทางวัฒนธรรมและความเชื่อที่มีมายาวนาน รวมถึงการแลกเปลี่ยนทางวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้าน เช่น การประยุกต์ศิลปะล้านช้าง (จิรวัฒน์ ตั้งจิตรเจริญ, 2563) เป็นต้น

การเลือกใช้โปสต์การ์ดและแสตมป์ที่มีพระพุทธรูปยืน ไม่เพียงแต่เป็นการส่งสารหรือความทรงจำ แต่ยังสะท้อนให้เห็นถึงความผูกพันระหว่างคนกับศาสนาในชีวิตประจำวัน ซึ่งทำให้เห็นถึงความสำคัญของความเชื่อที่ยังคงอยู่ในใจของผู้คนในหลวงพระบาง และเชื่อมโยงระหว่างประเพณีและวิถีชีวิตของชุมชนในพื้นที่

ภาพที่ 5 ดวงตราไปรษณีย์ ที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตและสะท้อนออกมาเป็นเอกลักษณ์ของลาว

ที่มา: ภาพแสตมป์จากโปสต์การ์ดที่ถูกส่งถึงผู้เขียน

ภาพที่ 5 ภาพดวงตราไปรษณีย์ที่สะท้อนถึงการดำรงชีวิตของคนลาว การจักสาน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ ไม้ไผ่ ภูมิปัญญา มาเป็นเครื่องจักสาน สิ่งใช้ เช่น กระติบข้าวเหนียว หวดนึ่งข้าว หรืออื่น ๆ ที่เนื่องด้วยไม้ไผ่ นับเป็นวิถีชีวิตของชาวลาวที่ถูกสื่อสารออกมาผ่านแสตมป์ดังปรากฏ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์ไปถึงวิถีชีวิตและพระพุทธศาสนา การใช้กระติบข้าวเหนียวใส่บาตรพระในตอนเช้าอันเป็นภาพจำของหลวงพระบาง ซึ่งการรวมเอาความเชื่อและพระพุทธศาสนา ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวบ้าน โดยการปฏิบัติศาสนกิจอย่างสม่ำเสมอ เช่น การตักบาตรในตอนเช้า ที่เป็นธรรมเนียมที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชน และสร้างบรรยากาศที่เต็มไปด้วยความสงบสุข (ธีรยุทธ อินทจักร์, 2563) นอกจากนี้ พระพุทธรูปยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในหลวงพระบาง เช่น วัดเชียงทอง ซึ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกมาสัมผัสวัฒนธรรมและศิลปะที่มีเอกลักษณ์ (จิรวัฒน์ ตั้งจิตรเจริญ, 2566). วิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนลาวนั้นสามารถเห็นได้จากการใช้ชีวิตประจำวันที่มุ่งมั่นต่อความสงบและความสุข โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกิจกรรมทางศาสนาและการทำงานในชุมชน ซึ่งทุกกิจกรรมเหล่านี้มีความเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง เป็นการสร้างสรรค์สังคมที่ให้ความสำคัญต่อคุณค่าทางจิตวิญญาณและวัฒนธรรม (เกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ, 2564)

หลวงพระบางภาพสะท้อนวัฒนธรรมความเชื่อและพระพุทธศาสนา

หลวงพระบางเป็นเมืองที่เปี่ยมไปด้วยเสน่ห์และวัฒนธรรมที่หลากหลาย ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและพระพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง วัดวาอารามที่ตั้งอยู่ในเมือง เช่น วัดเชียงทองและวัดวิชุนรัตนาราม ไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สักการะ แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของศิลปกรรมลาวที่มีความงดงามและเฉพาะตัว สถาปัตยกรรมที่ผสมผสานระหว่างศิลปะลาวและอิทธิพลจากต่างประเทศ สร้างความรู้สึกถึงความศักดิ์สิทธิ์และความสงบให้กับผู้ที่เข้าไปเยี่ยมชม (Chankham, 2021)

การปฏิบัติศาสนกิจของชาวหลวงพระบางมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชน เช่น การตักบาตรในตอนเช้าที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวและสร้างบรรยากาศที่เงียบสงบ ชาวบ้านจะนำข้าวสารและของกินไปถวายพระสงฆ์ ทำให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างคนและพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ เทศกาลที่สำคัญ เช่น เทศกาลประเพณีบุญเดือนสิบและประเพณีลอยกระทง ยังเป็นการเฉลิมฉลองความเชื่อที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งนำเสนอวัฒนธรรมและความเชื่อที่หลากหลายของชาวลาว (Sengsouliya, 2022)

หลวงพระบางจึงไม่เพียงเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวสามารถสัมผัสกับความงามของธรรมชาติและวัฒนธรรม แต่ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่เปิดเผยถึงจิตวิญญาณและความเชื่อที่ฝังลึกในวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น การได้สัมผัสประสบการณ์ในหลวงพระบางจึงเป็นการเดินทางเข้าสู่โลกที่เต็มไปด้วยความหมายและคุณค่าทางจิตวิญญาณอย่างแท้จริง (Phomma, 2023) ซึ่งไปสัมพันธ์กับข้อมูลที่มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับลาวและพื้นที่การท่องเที่ยวในประเทศลาว ซึ่งนำมาอ้างอิงเทียบเคียงได้ดังปรากฏในงานของ ธีรยุทธ อินทจักร์ (2561) เรื่อง สุขายะทางรูปทรงในงานสถาปัตยกรรม พระอุโบสถวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง ซึ่งให้ข้อมูลว่า ความโค้งและความอ่อนช้อยของรูปทรงทางสถาปัตยกรรม เริ่มจากพระอุโบสถหรือสิม อันเป็นอาคารประธานภายในผังวัดที่มีรูปทรงที่กล่าวขานในวัฒนธรรมหลวงพระบางตามรูปทรงของผู้หญิง แสดงความเป็นแม่ที่ปกป้องลูกในลักษณะของแม่ไก่ กางปีกปกป้องลูกไก่ เป็นเอกลักษณ์เฉพาะสำหรับสถาปัตยกรรมทางพุทธศาสนาแบบหลวงพระบาง จากความโค้งอ่อนนี้ มีผลโดยตรงต่อปรากฏการณ์ทางด้านรูปทรงในงานสถาปัตยกรรม เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับหลักคิดและกระบวนการในพุทธศาสนา ซึ่งสื่อให้สามารถรับรู้ได้และเป็นสิ่งเชื่อมโยงพุทธศาสนาเข้าไปสู่ความเป็นเอกภาพของวัฒนธรรมหลวงพระบาง

หรือในงานของ พระครูธีรสุตพจน์ และคณะ, (2565) ที่ได้ศึกษาในเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์งานพุทธศิลป์แบบล้านช้าง ที่ปรากฏในสิมวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว ให้ข้อมูลว่า งานพุทธศิลป์แบบล้านช้างเริ่มต้นจากการเข้ามามีบทบาทของพระพุทธศาสนา ในรัชสมัยพระเจ้าฟ้างุ้มมหาราช ที่ถือเป็นยุครุ่งเรืองของพุทธศาสนา ประมาณปี พ.ศ. 1896 โครงสร้างงานพุทธศิลป์ของสิมวัดเชียงทอง จะมีลักษณะเตี้ยตามแบบของสิมหลวงพระบางดั้งเดิม

ในงานของ จิรวัฒน์ ตั้งจิตรเจริญ (2566) ในเรื่อง มณฑปในศิลปะล้านช้าง สถาปัตยกรรมในสายสัมพันธ์ล้านช้าง-ล้านนาที่สูญหาย : กรณีศึกษา มณฑป วัดเชียงทอง หลวงพระบาง ให้ข้อมูลว่า มณฑป วัดเชียงทอง หลวงพระบาง เป็นงานศิลปกรรมที่ยังขาดการศึกษาให้ละเอียดถี่ถ้วน เนื่องจากสภาพของตัวมณฑปปัจจุบันได้ถูกทำลายจนสูญสิ้นไปหมด หลงเหลือเพียงแต่หลักฐานเป็นรูปถ่ายเก่าให้พอได้ศึกษา ถึงอย่างไร จากการศึกษาที่ผ่านมาได้สะท้อนให้เห็นว่ามณฑปดังกล่าว ยังขาดแคลนการศึกษาถึงรูปแบบและที่มา อันสะท้อนถึงรูปแบบทางศิลปกรรมในทฤษฎีทางศิลปกรรมศิลปะล้านช้างที่ยังตกหล่นอยู่ แต่มีเทคนิคการก่อสร้างที่แตกต่างไป โดยภายหลังจากการสร้างมณฑปวัดเชียงทองขึ้นในระยะแรกของศิลปะล้านช้าง อาคารทรงมณฑปในศิลปะล้านช้างกลับเริ่มมีลักษณะที่หลากหลายและมีการพัฒนาไปตามอิทธิพลทางศิลปกรรมในช่วงเวลานั้น ๆ ดังตัวอย่างเช่น มณฑป วัดสีสะเกต นครหลวงเวียงจันทน์ และมณฑป หน้าพระธาตุก่องข้าวน้อย จ.ยโสธร ซึ่งล้วนเป็นงานศิลปกรรมรุ่นหลังมณฑปวัดเชียงทองทั้งสิ้น

ในงานของ ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล และNittha Bounpany, (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การวางทิศทางของวัดในเมืองประวัติศาสตร์หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้ข้อมูลว่า สิมที่ก่อสร้างขึ้นใหม่ในวัดเดิมที่หันหน้าสู่เส้นทางสัญจร ทว่าก็มีตัวอย่างไม่มากนัก เนื่องจากในเวลาต่อมาเมืองหลวงพระบางประสบปัญหาเสถียรภาพทางการเมืองจากการที่ฮ่อเข้าปล้นเมือง และต่อมาตกเป็นเมืองในอารักขาของฝรั่งเศส จนเปลี่ยนแปลงการปกครองสู่ระบอบสังคมนิยมประชาธิปไตย และต่อมาเมื่อเมืองหลวงพระบางได้รับการยกย่องให้เป็นแหล่งมรดกโลก ทำให้การรื้อสิมเก่าลงและสร้างใหม่ไม่อาจทำได้ต่อไป จึงทำให้ในเขตพื้นที่เมืองประวัติศาสตร์หลวงพระบางไม่ปรากฏตัวแบบสิมที่หันหน้าเข้าสู่เส้นทางสัญจรอีก

ในงานศึกษาของ เดชา ศิริภาษณ์ และบัววอน พมมะบุด, (2565) ที่ศึกษาเรื่อง การสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์โดยได้แรงบันดาลใจจากรูปทรงแขนนาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว เสนอถึง การสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์โดยได้แรงบันดาลใจจากรูปทรงแขนนาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว ในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา คติความเชื่อ และรูปทรงของแขนนาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว จากนั้นนำมาสร้างสรรค์ผลงานภาพพิมพ์จำนวน 1 ชุด โดยใช้ ข้อมูลศึกษาจากเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ประวัติศาสตร์เป็นอย่างดี การสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์ ในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้วางแนวทางปฏิบัติ รวมถึงแนวคิดการสร้างสรรค์ โดยใช้หลักสุนทรียภาพในการสร้างแขนนาง รวมถึงการนำรูปแบบที่ได้จากการศึกษารูปทรงของแขนนาง ที่สร้างและปฏิสังขรณ์ขึ้น ในสมัยพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว จำนวน 5 วัด คือ วัดเชียงแมน

ในงานของ บุษบา หินเธาว์ และลำเนา เอี่ยมสะอาด, (2566) เรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมผ้าทอมือลาวครั่งระหว่างชุมชนในพื้นที่ประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ให้ข้อมูลศึกษาว่า การดำรงอยู่ของวัฒนธรรมผ้าทอมือ ของกลุ่มชาวลาวครั่งที่อาศัยอยู่ ณ หมู่บ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร และชาวลาวที่ใช้ชีวิต ณ หลวงพระบาง หมู่บ้านเชียงแมน ช่างไห่ ปากอู ปากชี สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจะคล้ายกัน แต่ในกระบวนการทางสังคมของวิถีชีวิตของชาวลาวในหลวงพระบางยังคงมีวิถีชีวิตอยู่กับผ้าทอเหนียวแน่นกว่า เช่น เกือบทุกบ้านจะมีการทอผ้าซิ่นใช้เอง และระบบทางสังคมที่สนับสนุนให้นุ่งผ้าซิ่นไปโรงเรียน

ในงานศึกษาของ ศักชัย อุทธิโท (2565) เรื่อง วิถีชีวิตแห่งความสงบสุขและดีงาม อารยธรรมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง กรณีศึกษาการสร้างสรรค์ แขวงเมืองหลวงพระบาง และแขวงนครเวียงจันทน์ในสปป.ลาว ให้ผลการศึกษาว่า บริเวณวัดเชียงทอง วัดใหม่ วัดพูสี และในแขวงนครหลวงเวียงจันทน์ เช่น วัดธาตุหลวง วัดศรีเมือง วัดองค์ตื้อ วัดสีสะเกต วัดพระแก้ว ประตูชัย รวมถึงจากแหล่งข้อมูลภายในพิพิธภัณฑ์แห่งชาติหลวงพระบาง และพิพิธภัณฑ์แห่งชาติลาว ในเมืองเวียงจันทน์ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว แล้วนำข้อมูลที่รวบรวมจากภาคเอกสาร การบันทึก เพื่อศึกษาการแสดงออกถึงความเป็นปัจเจกบุคคลส่วนตัวที่มีความผูกพันกับประเพณีวัฒนธรรมบริเวณอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยได้เข้าไปศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตผู้คน งานศิลปกรรมพื้นถิ่น และประเพณีบุญสงกรานต์ในสปป.ลาว จากแหล่งข้อมูลภาคเอกสาร และภาคสนามจากการพูดคุย บันทึกภาพถ่าย และภาพร่าง ในพื้นที่ชนบท พุทธสถาน พิพิธภัณฑ์ในแขวงเมืองหลวงพระบาง

ในงานศึกษาของ พระมหานิกร ฐานุตฺตโร (2564) เรื่อง พระพุทธศาสนาในประเทศลาวกรณีศึกษา : การศึกษาของคณะสงฆ์หลวงพระบาง (เมืองมรดกโลก) ให้ผลการศึกษาว่า มีการเปิดโอกาสให้กุลบุตรเยาวชนผู้ด้อยโอกาสในการศึกษา ได้มีโอกาสมาศึกษาที่วัดโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เป็นการเปิดโอกาสต่อเยาวชนที่จะได้เรียนและได้รักษาพระพุทธศาสนาซึ่งหลวงพระบางมีแนวโน้มที่จะพัฒนาในการศึกษาเล่าเรียน เหมือนกับวิทยาลัยสงฆ์องค์ตื้อ นครหลวงเวียงจันทร์และวิทยาลัยสงฆ์จำปาสักต่อไปได้ พระพุทธศาสนาในประเทศลาว

ยังคงมีธรรมเนียมประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พุทธบริษัท 4 กล่าวคือ พระภิกษุ - สามเณร อุบาสก อุบาสิกายังคงมีศรัทธาเหนียวแน่นมั่นคงในความศรัทธาพระรัตนตรัย การศึกษาของคณะสงฆ์ในเมืองหลวงพระบางถึงแม้ไม่มีวิทยาลัยสงฆ์ที่จะศึกษาในระดับอุดมศึกษาก็ตามที แต่วัดวาอารามยังคงมีเจริญรุ่งเรืองจนได้รับการยกย่องที่เป็นมรดกโลก

จากข้อมูลที่ยกมาสะท้อนให้เห็นถึงวิถีบางประการสะท้อนถึงเอกลักษณ์อัตลักษณ์และวิถีทางความเชื่อผ่านบทความวิชาการที่ยกมา ทำให้เห็นว่าบริบทของอดีตเชื่อมโยงกับปัจจุบัน สะท้อนออกมาเป็นวิถีความเชื่อรูปแบบทางศาสนาดังปรากฏตามที่ผู้เขียนได้ศึกษาเชิงพื้นที่ร่วมกับพระภิกษุสามเณรในหลวงพระบางแหล่งท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกโดยมีฐานจากพระพุทธศาสนาทั้งในส่วนของความเชื่อและสถาปัตยกรรมด้วยดังปรากฏตามภาพ 6-8 ด้านล่าง

ภาพที่ 6 การสังเกตการณ์บิณฑบาตเช้าและรับอาหารไปร่วมกันฉันที่วัดของสามเณร
ที่มา: ภาพผู้เขียน

ภาพที่ 7 การสังเกตการณ์บิณฑบาตเช้าและรับอาหารไปร่วมกันฉันที่วัดของสามเณร
ที่มา: ภาพผู้เขียน

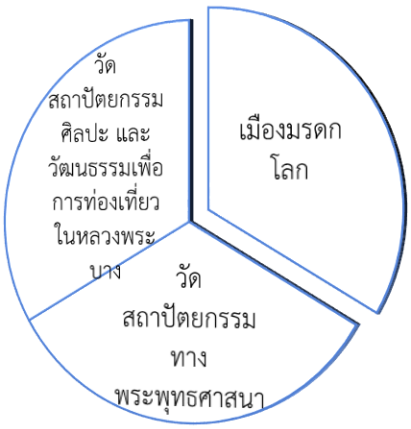

ภาพที่ 8 การสังเกตการณ์บิณฑบาตเช้าและรับอาหารไปร่วมกันฉันที่วัดของสามเณร
ที่มา: ภาพผู้เขียน

จากภาพที่ 6-8 สะท้อนให้เห็นถึง หลวงพระบางเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมและพระพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชน ชาวหลวงพระบางยังคงรักษาและเผยแพร่ความเชื่อและประเพณีที่มีมาอย่างยาวนาน ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์วัฒนธรรมในพื้นที่นี้ พระพุทธรูปเป็นสัญลักษณ์สำคัญที่สะท้อนถึงความศรัทธาและความสงบของชาวหลวงพระบาง โดยเฉพาะพระพุทธรูปยืนที่มีอยู่ในหลายวัด เช่น วัดเชียงทอง และวัดวิชุนรัตนาราม ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สักการะ แต่ยังดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สถาปัตยกรรมของวัดต่าง ๆ ในหลวงพระบางเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะล้านช้างและอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้าน สร้างความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์ให้กับเมือง

การปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การตักบาตรในตอนเช้า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างคนและศาสนา กิจกรรมนี้เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาช้านาน และทำให้เห็นถึงความสำคัญของการถวายอาหารให้พระสงฆ์ ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นการแสดงความเคารพ แต่ยังเป็นการสร้างความสงบสุขในชุมชน การที่ชาวบ้านร่วมกันทำกิจกรรมนี้ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในชุมชนและทำให้ความเชื่อทางศาสนาถูกถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่

หลวงพระบางเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบัน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถเรียนรู้ได้ ดังที่โปสต์การ์ด และแสตมป์ ที่สื่อสารถึงวิถีชีวิต และสิ่งเชื่อของชาวหลวงพระบางซึ่งเป็นพระพุทธศาสนาและพระพุทธรูป รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวสำคัญเมืองมรดกโลกถ้ำติ่งที่ปรากฏในภาพ โปสต์การ์ดด้วย สะท้อนถึงความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวหลวงพระบาง ความสัมพันธ์นี้ไม่เพียงแต่ทำให้คนรุ่นใหม่เข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ของเมืองให้คงอยู่ตลอดไป ในภาพรวมหลวงพระบางไม่เพียงแต่เป็นเมืองที่รักษาความเชื่อทางศาสนา แต่ยังเป็นสถานที่ที่เปิดเผยถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของชาวลาว เมืองนี้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบัน ทำให้หลวงพระบางกลายเป็นศูนย์กลางแห่งความศรัทธาและวัฒนธรรมที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียนอีกแหล่งหนึ่ง และยังเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เนื่องด้วยพระพุทธศาสนาในหลวงพระบางเมืองมรดกโลกด้วย ซึ่งนำเสนอเป็นภาพได้ดังภาพด้านล่าง

ภาพที่ 9 รูปแบบการท่องเที่ยวเมืองมรดกโลกของหลวงพระบางที่เชื่อมประสานกับพระพุทธศาสนา วิถีชีวิต และงานสถาปัตยกรรมที่หลวงพระบาง
ที่มา: ภาพผู้เขียน

สรุป

ภาพโปสต์การ์ดจากหลวงพระบาง ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับหลวงพระบางเป็นเมืองที่มีความสำคัญทางวัฒนธรรมและศาสนาในประเทศลาว โดยเฉพาะพระพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของประชาชน ชาวหลวงพระบางยังคงรักษาและเผยแพร่ความเชื่อและประเพณีที่มีมาอย่างยาวนาน ทำให้พระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของเอกลักษณ์วัฒนธรรม บันทึกการเดินทางจากเรื่องเล่า เป็นพระพุทธรูป วิถีชีวิต และการท่องเที่ยว ที่ขมวดรวมเป็น “เอกลักษณ์ วิถีชีวิต และความเชื่อ” ที่หลวงพระบาง เมืองมรดกโลกที่สะท้อนถึงความศรัทธาและความสงบของชาวหลวงพระบาง โดยเฉพาะพระพุทธรูปยืนที่มีอยู่ในหลายวัด เช่น วัดเชียงทองและวัดวิชุนรัตนาราม ซึ่งไม่เพียงแต่เป็นสถานที่สักการะ แต่ยังดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยี่ยมชมและเรียนรู้เกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่น สถาปัตยกรรมของวัดต่าง ๆ ในหลวงพระบางเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะล้านช้างและอิทธิพลจากประเทศเพื่อนบ้าน สร้างความงดงามและความเป็นเอกลักษณ์ให้กับเมือง การปฏิบัติศาสนกิจ เช่น การตักบาตรในตอนเช้า แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นระหว่างคนและศาสนา กิจกรรมนี้เป็นประเพณีที่สืบทอดต่อกันมาช้านาน ที่ถูกถ่ายทอดไปยังคนรุ่นใหม่ นอกจากนี้ หลวงพระบางยังเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบัน โดยมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถเรียนรู้ได้ เช่น โปสต์การ์ดและแสตมป์ที่แสดงถึงพระพุทธรูป ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อและวิถีชีวิตของชาวหลวงพระบาง ความสัมพันธ์นี้ไม่เพียงแต่ทำให้คนรุ่นใหม่เข้าใจความสำคัญของวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่ยังช่วยให้เกิดการอนุรักษ์และส่งเสริมเอกลักษณ์ของเมืองให้คงอยู่ ในภาพรวมหลวงพระบางไม่เพียงแต่เป็นเมืองที่รักษาความเชื่อทางศาสนา แต่ยังเป็นสถานที่ที่เปิดเผยถึงความสัมพันธ์ระหว่างศาสนาและวัฒนธรรมในชีวิตประจำวันของชาวลาว ที่เชื่อมโยงระหว่างอดีตและปัจจุบัน ทำให้หลวงพระบางกลายเป็นศูนย์กลางแห่งความศรัทธาและวัฒนธรรมที่สำคัญในภูมิภาคอาเซียน

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ. (2564). วิถีชีวิตแห่งความสงบสุขและดีงาม: อารยธรรมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง. วารสารการพัฒนาและวัฒนธรรม, 12(3), 101-115.

จิรวัฒน์ ตั้งจิตรเจริญ. (2563). มณฑปในศิลปะล้านช้าง: สถาปัตยกรรมในสายสัมพันธ์ล้านช้าง-ล้านนาที่สูญหาย. วารสารศิลปวัฒนธรรม, 12(3), 67-80.

จิรวัฒน์ ตั้งจิตรเจริญ. (2566). มณฑปในศิลปะล้านช้าง สถาปัตยกรรมในสายสัมพันธ์ล้านช้าง-ล้านนาที่สูญหาย: กรณีศึกษา มณฑป วัดเชียงทอง หลวงพระบาง. วารสารสถาปัตยกรรมศาสตร์, 11(1), 34-50.

ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล และNittha Bounpany. (2565). การวางทิศทางของวัดในเมืองประวัติศาสตร์หลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารการศึกษาและวัฒนธรรม, 20(3), 92-109.

เดชา ศิริภาษณ์ และบัววอน พมมะบุด. (2565). การสร้างสรรค์งานภาพพิมพ์โดยได้แรงบันดาลใจจากรูปทรงแขนนาง แขวงหลวงพระบาง สปป.ลาว. วารสารศิลปะและการออกแบบ, 16(5), 66-79.

ธีรยุทธ อินทจักร์. (2561). สุขายะทางรูปทรงในงานสถาปัตยกรรมพระอุโบสถวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง. วารสารสถาปัตยกรรมไทย, 10(1), 22-34.

ธีรยุทธ อินทจักร์. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศลาวกรณีศึกษา: การศึกษาของคณะสงฆ์หลวงพระบาง. วารสารการศึกษาและสังคมศาสตร์, 15(2), 30-45.

บุษบา หินเธาว์ และลำเนา เอี่ยมสอาด. (2566). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการสื่อสารเพื่อการดำรงอยู่ของวัฒนธรรมผ้าทอมือลาวครั่งระหว่างชุมชนในพื้นที่ประเทศไทย และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว. วารสารสังคมศาสตร์, 19(2), 88-102.

พระครูธีรสุตพจน์ และคณะ. (2565). การศึกษาวิเคราะห์งานพุทธศิลป์แบบล้านช้าง ที่ปรากฏในสิมวัดเชียงทอง เมืองหลวงพระบาง สปป.ลาว. วารสารศิลปวัฒนธรรม, 18(4), 78-95.

พระมหานิกร ฐานุตฺตโร. (2564). พระพุทธศาสนาในประเทศลาวกรณีศึกษา: การศึกษาของคณะสงฆ์หลวงพระบาง. วารสารการศึกษาและสังคมศาสตร์, 15(2), 30-45.

ศักชัย อุทธิโท. (2565). วิถีชีวิตแห่งความสงบสุขและดีงาม อารยธรรมอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง: กรณีศึกษาการสร้างสรรค์ แขวงเมืองหลวงพระบาง และแขวงนครเวียงจันทร์ในสปป.ลาว. วารสารมนุษยศาสตร์, 13(4), 75-90.

Chankham, S. (2021). Cultural Reflections in Luang Prabang: Architectural Significance and Buddhist Influences. Journal of Southeast Asian Studies, 45(3), 395-410.

Phomma, T. (2023). Spiritual Practices in Luang Prabang: A Local Perspective. Thai Journal of Cultural Studies, 12(2), 112-125.

Sengsouliya, L. (2022). Festivals of Faith: Celebrating Traditions in Luang Prabang. Asian Ethnology, 81(1), 56-70.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

รูปแบบเอกสารอ้างอิงวารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่อง**ใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA)** โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ

1. การอ้างอิงต้นเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยระบุชื่อ-นามสกุล ตามด้วย วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุปีที่ตีพิมพ์ เช่น

1.1 ...สอดคล้องกับงานวิจัยของพระมหาภราดร ภูริสฺสโร (2565) ผลการวิจัยพบว่า...

1.2 กิตติชัย สันทาลุนัย (2565) กล่าวว่า...

1.3 ... consistent with the research of Krisada Saelee (2019) the research results found...

1.4 Krisada Saelee (2019) explains to...

2. การอ้างอิงท้ายเนื้อความ ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้ วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ดังนี้

2.1 อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

2.1.1 พระไตรปิฎกและอรรถกถา พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์/เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า มาด้วย ตัวอย่างเช่น “ดูกรภิกษุทั้งหลาย จักร 4 ประการนี้ เป็นเครื่องเป็นไปแก่มนุษย์และเทวดาผู้ประกอบเป็นเครื่องที่มนุษย์และเทวดาประกอบแล้ว ย่อมถึงความเป็นผู้ใหญ่และความไพบูลย์ในโภคะทั้งหลายต่อกาลไม่นานนัก” (องฺ.จตุกก. 21/31/37) เป็นต้น

2.1.2 ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อผู้แต่งแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

2.1.3 ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (พระมหาสุนันท์ สุนนฺโท และเกียรติศักดิ์ สุขเหลือง, 2560)

2.1.4 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกแล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธิติวุฒิ หมั่นมีและคณะ, 2560)

2.1.5 กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกันหรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคนให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงปีปัจจุบันมากที่สุด

2.2 อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

2.2.1 ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Keown, 2010)

2.2.2 ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสองราย โดยใช้เครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลางระหว่างนามสกุลของผู้แต่งทั้งสอง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Hersey & Blanchard, 2010)

2.2.3 ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ (Kaiser et al., 2010)

เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในเนื้อหาบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา ทุกเล่มให้อ้างอิงท้ายเล่มด้วยรูปแบบเดียวกันดังนี้

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

_____. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อหนังสือ/(ครั้งที่พิมพ์)./สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิสิษฐ์ ไทยออฟเซต.

James, C. (2013). Office markets & public policy. Wiley.

(3) บทความในหนังสือ

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน ชื่อบรรณาธิการ(บรรณาธิการ)./ชื่อเรื่อง./(เลขหน้าที่อ้าง)./ สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

พระสุกิจจ์ สุจิณโณ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย. ใน ปวิตร ว่องวีระ, ทฤษฎีและวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (น. 112). อัมรินทร์.

(4) บทความในวารสาร

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้าแรกที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อสารานุกรม/(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

(6) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์,/วันที่/เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อวิทยานิพนธ์/(ระดับวิทยานิพนธ์)./สำนักพิมพ์.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) รายงานการวิจัย

ผู้แต่ง./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(รายงานผลการวิจัย)./สำนักพิมพ์.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานผลการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(9) สัมภาษณ์

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์./(ปีที่สัมภาษณ์, วัน เดือน)./ตำแหน่ง/[บทสัมภาษณ์].

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

(10) สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ผู้แต่ง./(ปีที่เผยแพร่)./ชื่อเรื่อง./สืบค้น วัน เดือน ปี,/จาก/แหล่งที่มาของข้อมูล.

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from https:/thebuddhist centre.com/text/who-was-buddha

(11) ราชกิจจานุเบกษา

ชื่อเรื่อง./(พ.ศ.,วันที่ เดือนที่ประกาศ)./ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม ตอน./หน้า.

ข้อกำหนดกรมตำรวจ เรื่อง กำหนดชื่อและประเภทของวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและประเภทของรถที่ใช้เจ้าพนักงานมีอำนาจตรวจสอบผู้ขับขี่. (2537, 13 กรกฎาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 111 ตอนพิเศษ 30 ง. หน้า 31.

(12) หนังสือพิมพ์

ผู้แต่ง./(ปีพิมพ์, วัน เดือน)./ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์./น. หรือ p. หรือ pp. เลขหน้า.

ไทยรัฐ. (2548, 19 เมษายน). เชียร์พระสอนศีลธรรม. ไทยรัฐ. น. 3.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย (8-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียน (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt) บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ ..... ประเภทของการวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น วรรณกรรม, ภาษา, พหุวัฒนธรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as: Literature, Language, Multiculturalism

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า และเขียนให้ครอบคลุมทุกประเด็น)

(16 pt) กล่าวถึงความเป็นมาของเรื่องที่ทำการวิจัยครั้งนี้ ว่ามีความเป็นมาอย่างไรบ้าง พร้อมทั้งอ้างอิงที่มาของข้อมูลนั้นอย่างถูกต้อง .....

.....

(16 pt) กล่าวถึงปัญหาที่นำมาสู่การวิจัย ให้ตรงประเด็นกับเรื่องที่วิจัยและเชื่อมโยงกับพื้นที่วิจัย ปัญหานั้นเป็นปัญหาที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปและต้องการได้รับการแก้ไข นำเสนอผลงานวิจัยที่ผู้อื่นได้เคยศึกษาไว้แล้ว พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) ทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาใช้ในการวิจัยในครั้งนี้และหรือทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยพร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล

(16 pt) สรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่คำถามและวัตถุประสงค์การวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt) เขียนให้ครอบคลุม 5 หัวข้อ ได้แก่ 1. รูปแบบของการวิจัย, 2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ, 3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 4. การเก็บรวบรวมข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ), 5. การวิเคราะห์ข้อมูล (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย (18 pt) (เขียนให้ครบตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้)

(16 pt) ผลการวิจัยตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง .....

.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ (ค้นพบอะไร สะท้อนให้เห็นถึงอะไร สอดคล้องหรือไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของใคร พร้อมทั้งอ้างอิงแหล่งที่มาของข้อมูล .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

องค์ความรู้จากการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ระบุองค์ความรู้ที่ค้นพบจากการวิจัยหรือสังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดล และโมเดลมีที่มาจากฐานคิดของแนวคิดหรือทฤษฎีใดอย่างกระชับ เข้าใจง่าย .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะ (18 pt)

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย (16 pt)

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ (16 pt)

.....

.....

.....

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป (16 pt)

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีชื่อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์) (ถ้ามี)

(16 pt) ขอบคุณแหล่งทุน และควรระบุเลขที่สัญญาทุนวิจัย ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2563 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องการพัฒนาศูนย์ประสานงานเครือข่ายความเข้มแข็งทางจิตปัญญาของผู้สูงอายุตามหลักพุทธธรรม

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบAmerican Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

ธรรมะไทย. (2563). พระพุทธศาสนาในประเทศไทย. สืบค้น 20 มีนาคม 2563, จาก http:/www.dhammathai.org/thailand/thailand.php.

ธิติวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. วารสารภาษาและวัฒนธรรมศึกษา, 3(1), 25-31.

พระครูพิศิษฏ์ประชานาถ. (2562). การพัฒนาการมีส่วนร่วมของพระสงฆ์ในการพัฒนาชุมชนตามแนววิถีพุทธในจังหวัดสมุทรสงคราม (ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหากฤษฎา กิตฺติโสภโณ. (2562). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมสำหรับวัยรุ่นไทยยุคใหม่ตามหลักพุทธธรรม ผ่านกลไกการขับเคลื่อนโครงการคลินิกคุณธรรมของพระธรรมวิทยากร (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาสุทิตย์ อาภากโร. (2548). เครือข่าย: ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิสิษฐ์ ไทยออฟเซต.

พระอุดมสิทธินายก. (2563, 5 กุมภาพันธ์). ผู้อำนวยการหลักสูตรหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ [บทสัมภาษณ์].

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วุฒิชัย มูลศิลป์. (2549). กฎหมายตราสามดวง. ใน สารานุกรมประวัติศาสตร์ไทย (เล่ม 1, อักษร ก, น. 12-16).

สุชาติ เผือกสกนธ์. (2549, 9 มิถุนายน). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น. 13.

Buddhism Meditation Triratna Find us Community. (2020). Who Was The Buddha?. Retrieved March 20, 2020, from https:/thebuddhistcentre.com /text/who-was-buddha.

James, C. (2013). Office markets & public policy. Wiley.

Sample of Original Research Article Preparation

NAME OF RESEARCH ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Research Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail:..

Abstract (18 pt) (Not more than 500 words)

(16 pt) Objectives of this research were: 1. 2. and 3. . Populations and sample, research tools, Data collection, Data analysis, Statistics used for data analysis. Findings were as follows: (present only the most interesting research findings)

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Literature, Language, Multiculturalism

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 500 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt) (should not be more than 4 paragraphs)

(16 pt) mention background of the research topic with brief history as how the topic develops with correct references. .....

.....

.....

(16 pt) mention problems leading to research directly to the point of the research and relate the matter to locations in which research is conducted on the common problems generally accepted and want them to be solved.

(16 pt) Review related at least 2 concepts and theories to be used as guideline for the research and/or theories related to the research topic with correct references of data sources

(16 pt) Conclude to connect the matters to research questions and objectives of the research

Research Objectives (18 pt)

1. (16 pt)
2. (16 pt)
3. (16 pt)

Methodology (18 pt)

(16 pt) Write to cover 5 sub-headlines: Research design, Populations and Samples and Key Informants, Research Instrument (quantitative and qualitative), Data Collection, (quantitative and qualitative) Data analysis (quantitative and qualitative), Statistics used to analyzed the data.

Results (18 pt) (Present to cover all set objectives)

(16 pt) results of the research answer all objectives

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

Table 1 (Name of table (if any)

Table explanation

Discussion (18 pt)

(1 6 pt) Discuss the research findings according to the research objectives (what is discovered? what is reflected? Is it related to at least two topics of the reviewed research works in chapter 2. Discuss them all with references of data sources

Body of knowledge (18 pt)

(16 pt) Point out the body of knowledge or achievement from the research work. Synthesize the knowledge in form of a model/ Model structure that is concise and easy to understand

Recommendations (18 pt)

Policy Recommendations (16 pt)

Operational Recommendations (16 pt)

Recommendations for Next Research (16 pt)

Acknowledgement (18 pt) (Put in the article in case the researcher was given fund to conduct research or the title of the article is not matched with the title of the research or the thesis) (if any)

(16 pt) Write the appreciation note to the funding source. The author should indicate the grant contract number of the research, for example, "I would like to express my deepest appreciation for funding resource from National Research Council Of Thailand, the fiscal year 2016, and I am also grateful for the data from a research task on The Coordination Centre Development for Contemplative Strengthening of Elders according to Buddhism.

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent.

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ (7-15 หน้า)

ชื่อบทความ (ไทย) (18 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (16 pt) (ตัวพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (ไทย) (14 pt)
ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt), ชื่อ-นามสกุลผู้เขียนร่วม (อังกฤษ) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (ไทย) (14 pt)
หน่วยงานต้นสังกัดผู้เขียนหลัก (อังกฤษ) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

บทคัดย่อ (18 pt) (ไม่เกิน 500 คำ)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ (16 pt) เช่น พระพุทธศาสนา, การบริหารจัดการเชิงพุทธ, นวัตกรรม

Abstract (18 pt) (แปลตามภาษาไทย)

(16 pt) ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords:3-5 words (16 pt) such as: Buddhism, Buddhist Management, Innovation

บทนำ (18 pt)

(16 pt) เขียนทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่นำมาเป็นฐานคิดในวิพากษ์ประเด็นต่างๆในการเขียนบทความวิชาการ .....

.....

.....

.....

.....

เนื้อหา (18 pt)

(16 pt)

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ)
ที่มา: ... (ถ้ามี)

คำอธิบายภาพ

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

คำอธิบายตาราง

สรุป (18 pt)

(16 pt)

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt) รูปแบบการอ้างอิงท้ายเรื่องใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบAmerican Psychological Association (APA) จำนวนการอ้างอิงในเนื้อหาและท้ายเรื่องต้องตรงกัน

Sample of Original Academic Article Preparation

NAME OF ACADEMIC ARTICLE (ENGLISH) (18 pt)

Name of Academic Article (Thai) (16 pt)

Name and Last name of main author, co-authors (English) (14 pt)
Name and Last name of main author, co-authors (Thai) (14 pt)
Affiliation of the main author (English) (14 pt)
Affiliation of the main author (Thai) (14 pt)
Corresponding Author E-mail: ...

Abstract (18 pt) (Not more than 500 words)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words (16 pt) such as Buddhism, Buddhist Management, Innovation

Abstract (Thai) (18 pt) (Not more than 500 words)

(16 pt) consistent with Thai abstract .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: (Thai)

Introduction (18 pt)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

.....

.....

Content (18 pt)

(16 pt)

Figure 1: (Name of the figure)

Source: mention the name of the source (if any)

Figure captions

Table 1 (Name of table) (if any)

Table explanation .....

.....

.....

.....

.....

Conclusion (18 pt)

(16 pt) .....

.....

.....

.....

References (18 pt)

(16 pt) Format of reference is name-year as of American Psychological Associate (APA) References in contents and at the end must be consistent. .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

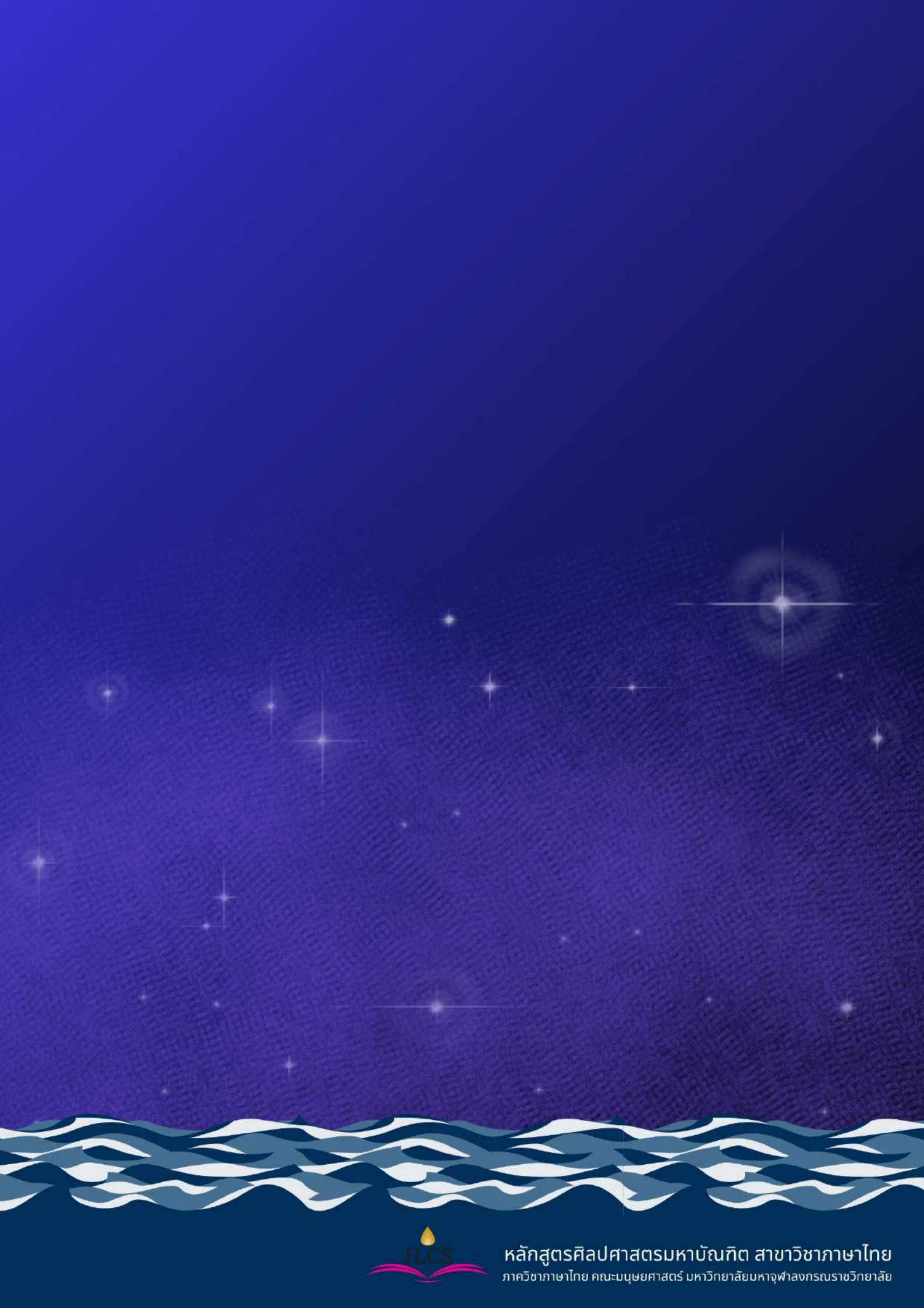
.....

.....

.....

.....

.....

JLCS
หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาไทย
ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย